

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Bc. Sandra Hofmannová

**ZMĚNY FUNKČNÍHO VYUŽITÍ BŘEHŮ ORLICKÉ PŘEHRADY
SE ZAMĚŘENÍM NA FUNKCI REKREAČNÍ**

Changes of functional use shore of Orlická barrier
focusing on recreational function

Diplomová práce

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne 12. 4. 2016

.....

Poděkování:

Mé poděkování patří v první řadě vedoucí práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat dotazovaným starostům obcí a dalším účastníkům rozhovorů za čas a ochotu. Mé poděkování patří i rodině za podporu během studia a Tomáši Gurčíkovi za asistenci během terénních šetření.

ZMĚNY FUNKČNÍHO VYUŽITÍ BŘEHŮ ORLICKÉ PŘEHRADY SE ZAMĚŘENÍM NA FUNKCI REKREAČNÍ

Abstrakt

Cílem této práce je zhodnotit změny funkčního využití břehů Orlické přehrady ve více než 50-ti leté historii této technické stavby. Orlická přehrada zastává mnoho funkcí, např. v oblasti energetiky či regulace průtoků na říční soustavě. Druhotným jevem je koncentrace cestovního ruchu a rekreace na jejích březích. V rámci této práce je kladen důraz především na analýzu funkce rekreační. Dalšími analyzovanými funkcemi jsou funkce hospodářská, dopravní, obytná a obslužná. V důsledku výstavby přehrady v 60. letech a politických změn došlo ke změnám ve funkčním využití destinace. V současné době se Orlicko potýká s problémy, které negativně působí na příliv návštěvníků a turistů. Kromě analýzy funkčního využití oblasti je součástí práce rozbor řízených rozhovorů se starosty obcí, zástupci rekreačních středisek a dalšími aktéry v destinaci.

Klíčová slova: Vltavská kaskáda, Orlická přehrada, historicko-geografická analýza, funkční změny, rekreace, cestovní ruch

CHANGES OF FUNCTIONAL USE SHORE OF ORLICKÁ BARRIER FOCUSING ON RECREATIONAL FUNCTION

Abstract

The aim of this study is to assess changes in functional use of the shore Orlická barrier in more than fifty-year history this technical building. Orlická barrier holds many functions, for example in energy and control of flows to the river system. A secondary effect is the concentration of tourism and recreation on the banks. In this work, the focus is on analysis recreational function. Other analyse functions are economic function, transport, residential and services. Of the result of dam construction in the 60s and political changes, there were changes in the functional recovery destination. Currently Orlicko faces many problems that have a negative effect on the influx of visitors and tourists. Apart from analyzing the functional use of the area is part of this paper analysis of structured interviews with mayors, representatives of recreational centers and other actors in the area.

Keywords: Vltava cascade, Orlická dam, historical and geographic analysis, functional changes, recreation, tourism

OBSAH

Seznam zkratk.....	7
Seznam tabulek.....	8
Seznam grafů	8
Seznam obrázků.....	8
Seznam příloh.....	9
1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE.....	11
2. TEORETICKÁ ČÁST	13
2.1 Rešerše literatury.....	13
2.1.1 Literatura o vodních tocích a dílech	13
2.1.2 Literatura o Středním Povltaví a destinaci Orlické přehrady	14
2.1.3 Literatura o cestovním ruchu.....	17
2.1.4 Literatura o rekreaci a druhém bydlení	21
2.2 Charakteristika zkoumané oblasti v širším kontextu	24
2.2.1 Vltavská kaskáda.....	24
2.2.2 Orlická přehrada	26
2.3 Využití Orlické přehrady	31
2.4 Zhodnocení území dle současné typologie cestovního ruchu a rekreace.....	33
3. METODICKÁ ČÁST.....	36
4. ZMĚNY FUNKČNÍHO VYUŽITÍ BŘEHŮ ORLICKÉ PŘEHRADY	42
4.1 Funkce rekreační	42
4.1.1 Střední Povltaví v období do r. 1954	42
4.1.2 Období výstavby Orlické přehrady	43
4.1.3 Destinace Orlická přehrada v období 1961 – 1989	44
4.1.4 Destinace Orlická přehrada v období 1989 – 2015	50
4.2 Další proměny funkčního využití zájmového území Orlicka	62
4.2.1 Hospodářská funkce	62
4.2.2 Dopravní funkce	66
4.2.3 Obytná funkce	69
4.2.4 Obslužná funkce	77
4.3 Problémy destinace.....	79
4.4 Budoucnost destinace	84

5. ZHODNOCENÍ ŘÍZENÝCH ROZHOVORŮ	86
5.1 Řízené rozhovory se starosty	86
5.2 Řízené rozhovory se zástupci rekreačních středisek a kempů	94
5.3 Řízené rozhovory s dalšími aktéry v destinaci	97
6. ZÁVĚR.....	101
Seznam literatury a zdrojů	105
Přílohy	

Seznam zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
AVČR v. v. i.	Akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce
CK	cestovní kancelář
CV	významná chatová oblast
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČT	Česká televize
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
Df	Defertova funkce
DP	dopravní podnik
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
IC	informační centrum
ISTO	Mezinárodní organizace pro sociální cestovní ruch
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KHS	Krajská hygienická stanice
MW	megawatt
NDR	Německá demokratická republika
NS	naučná stezka
OIR	objekt individuální rekreace
OO	obytný objekt
ORP	obec s rozšířenou působností
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
ROH	Revoluční odborové hnutí
RS	rekreační středisko
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
S-JTSK	Systém jednotné trigonometrické sítě katastrální
s. p.	státní podnik
SÚJ	smluvní územní jednotky
SV	světová válka

TRF	turisticko-rekreační funkce
VD	vodní dílo
ZPA	Závody průmyslové automatizace
ZVVZ	Závody na výrobu vzduchotechnických zařízení

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přehrady na Vltavské kaskádě.....	24
Tabulka č. 2: Přehled technických parametrů mostů v území Orlické přehrady	30
Tabulka č. 3: Druhy cestovního ruchu na březích Orlické přehrady do r. 1989	45
Tabulka č. 4: Druhy cestovního ruchu na březích Orlické přehrady v současném období.....	50
Tabulka č. 5: Vybrané turistické trasy na březích Orlické přehrady.....	53
Tabulka č. 6: Vývoj rekreační funkce v zájmovém území břehů Orlické přehrady	61
Tabulka č. 7: Vývoj kvality vody v letní sezóně 2015	80
Tabulka č. 8: Regionální skladba vlastníků druhého bydlení v zájmovém území	89
Tabulka č. 9: Zhodnocení silných a slabých stránek ve vybraných obcích zájmového území	91
Tabulka č. 10: Převažující funkční využití břehů Orlické přehrady v analyzovaných obdobích	101

Seznam grafů

Graf č. 1: Počty objektů individuální rekreace a trvale obytných objektů v obcích zájmového území k roku 2015	60
Graf č. 2: Vývoj počtu domů v zájmovém území v rozmezí let 1869 až 2011	76

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Přehrady Vltavské kaskády a vybrané vodní toky v povodí Vltavy.....	25
Obrázek č. 2: Orlická přehrada v systému administrativně-správních jednotek.....	26
Obrázek č. 3: Chráněná území v zázemí Orlické přehrady	28
Obrázek č. 4: Hráz Orlické přehrady v obci Solenice.....	29
Obrázek č. 5: Kemp Popelíky	32
Obrázek č. 6: Typologie venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje	35
Obrázek č. 7: Vymezené zájmové území břehů Orlické přehrady.....	38
Obrázek č. 8: Kanoismus na Orlicku	43
Obrázek č. 9: Objekty využívané pro vázaný cestovní ruch v obci Solenice	47
Obrázek č. 10: Zámek Orlík.....	52

Obrázek č. 11: Hrad Zvíkov.....	52
Obrázek č. 12: Významná rekreační střediska na březích Orlické přehrady	56
Obrázek č. 13: Podíl objektů individuální rekreace (OIR) na obytných objektech (OO) k roku 2015	59
Obrázek č. 14: Kuchařův Mlýn v Podskalí v r. 1955	63
Obrázek č. 15: Výstavba Žďákovského mostu na konci 50. let.....	68
Obrázek č. 16: Zaniklé obce, osady a vybrané samoty v území dnešní Orlické přehrady.....	71
Obrázek č. 17: Ubytování pro dělníky v obci Solenice na konci 50. let	73
Obrázek č. 18: Index změny počtu obyvatel mezi lety 1869 a 2015.....	74
Obrázek č. 19: Index změny počtu obyvatel mezi lety 1950 a 2015.....	75
Obrázek č. 20: Pokles hladiny Orlické přehrady u obce Orlík nad Vltavou v říjnu 2015	83

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Klimatické pásy v širším zázemí Orlické přehrady	
Příloha č. 2: Půdní typy v území břehů Orlické přehrady	
Příloha č. 3: Současný land use v zájmovém území břehů Orlické přehrady	
Příloha č. 4: Zpevňovací práce na skalních stěnách zámku Orlík mezi lety 1958 - 1960	
Příloha č. 5: Podolské mosty na konci 40. let	
Příloha č. 6: Tábořiště pro vodáky u Červené nad Vltavou	
Příloha č. 7: Tábořiště v zájmovém území na březích Vltavy před zatopením přehrady	
Příloha č. 8: Zvíkovský přívoz ve Zvíkovském Podhradí před výstavbou Orlické přehrady	
Příloha č. 9: Plavecká hospoda u Smrtů na Zvíkově v r. 1933	
Příloha č. 10: Obchodní středisko pro stavbaře v obci Solenice na konci 50. let	
Příloha č. 11: Restaurace pro stavbaře v obci Solenice na konci 50. let	
Příloha č. 12: Rekreační střediska a kempy v zájmovém území Jihočeského kraje	
Příloha č. 13: Rekreační střediska a kempy v zájmovém území Středočeského kraje	
Příloha č. 14: Počty obytných objektů a objektů individuální rekreace v zájmovém území k r. 2015	
Příloha č. 15: JZD na území obcí v zájmovém území včetně jejich datace	
Příloha č. 16: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese Písek v důsledku výstavby Orlické přehrady	
Příloha č. 17: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese Příbram v důsledku výstavby Orlické přehrady	

- Příloha č. 18: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese České Budějovice
v důsledku výstavby Orlické přehrady
- Příloha č. 19: Seznam zaniklých mlýnů v zájmovém území břehů Orlické přehrady
- Příloha č. 20: Seznam zjištěných zaniklých hostinců a plaveckých hospod v zájmovém území
břehů Orlické přehrady
- Příloha č. 21: Seznam zjištěných zaniklých přívozů v zájmovém území břehů Orlické
přehrady
- Příloha č. 22: Vývoj počtu obyvatel v obcích zájmového území břehů Orlické přehrady
v letech 1869 - 2015
- Příloha č. 23: Vývoj počtu domů v obcích zájmového území břehů Orlické přehrady v letech
1869 - 2011
- Příloha č. 24: Pokles hladiny v obci Orlík nad Vltavou v r. 2015
- Příloha č. 25: Pokles hladiny na řece Otavě u Zvíkovského mostu v r. 2015
- Příloha č. 26: Pokles hladiny na Orlicku v r. 2015
- Příloha č. 27: Problém lodní dopravy v r. 2015
- Příloha č. 28: Problém poklesu hladiny v r. 2015 pro lodní dopravu
- Příloha č. 29: Dotazování představitelů veřejné správy
- Příloha č. 30: Dotazování zástupců rekreačních středisek a kempů
- Příloha č. 31: Otázky pro řízené rozhovory se starosty obcí
- Příloha č. 32: Otázky pro řízené rozhovory se zástupci rekreačních středisek a kempů
- Příloha č. 33: Otázky pro řízené rozhovory s dalšími aktéry v destinaci
- Příloha č. 34: Vyhodnocení řízených rozhovorů metodou doslovné transkripce na příkladu
přepisu rozhovoru s kastelánem hradu Zvíkov

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE

S rozvojem moderní doby, moderních technologií a postupů lze ve většině vyspělého světa zaznamenat přechod od původních hodnot a tradic. Stejně změny zaznamenala i oblast Středního Povltaví v 60. letech. Říční přívozy nahradily výletní lodě a z povltavské oblasti se stala navštěvovaná lokalita s koncentrací rekreačních objektů a s rozvinutou infrastrukturou cestovního ruchu (Cacák, 2006). Oblast Středního Povltaví na přelomu 50. a 60. let zcela proměnily nově vybudované přehradní stupně, kterým dominuje Orlická přehrada.

Orlická přehrada je nejvýznamnější technickou stavbou v Česku, díky tomu, že je největší, nejmohutnější a nejhlubší přehradní nádrž. Nachází se na pomezí Jihočeského a Středočeského kraje. Její výstavba započala v r. 1954 a byla dokončena roku 1961, přičemž další dostavby trvaly až do roku 1963 (Broža a kol., 2005).

V důsledku samotné výstavby Orlické přehrady došlo k rozsáhlým krajinným změnám. Stavba také výrazně ovlivnila životy místních obyvatel. S výstavbou Orlické přehrady došlo k zániku mnoha sídel. Místní obyvatelé byli nuceni opustit své domovy, které při napouštění přehrady navždy zmizely pod vodní hladinou. Dnes je Orlická přehrada považována za jednu z významných rekreačních oblastí Česka. Kromě ubytovacích kapacit, rekreačních areálů a kempů, se na březích Orlické přehrady nachází také mnoho objektů druhého bydlení.

Tématem diplomové práce je analýza změn funkčního využití břehů Orlické přehrady se zaměřením na funkci rekreační. V rámci práce budou zhodnoceny také proměny hospodářské, dopravní, obytné a obslužné funkce.

Hlavním cílem práce je vystihnout v historicko-geografickém kontextu změny funkčního využití břehů Orlické přehrady v její více než 50-ti leté historii.

Dílčími cíli je poté zhodnocení jednotlivých funkcí v rámci 4 etap, které oddělují významné historické mezníky na regionální či národní úrovni. Těmi jsou: nástup socialistického systému a počátek výstavby Orlické přehrady v r. 1954, dokončení výstavby Orlické přehrady v roce 1961 a přechod k tržnímu hospodářství po roce 1989. Dílčím cílem je také provedení řízených rozhovorů se starosty obcí, zástupci rekreačních středisek a kempů a dalšími aktéry v destinaci.

Při formulaci hlavních a dílčích cílů práce došlo také ke stanovení základních výzkumných otázek. Odpovědi na ně budou hledány v průběhu zpracování hlavní části práce a budou předmětem řízených rozhovorů.

- Jak se odlišovala rekreační funkce v jednotlivých analyzovaných obdobích?
- Jaké změny učinila výstavba Orlické přehrady ve funkci obytné?
- Do jaké míry ovlivnil pád socialistického režimu funkční využití břehů Orlické přehrady?
- Je zhoršená kvalita vody Orlické přehrady v letních měsících hlavním současným problémem destinace?
- Jak hodnotí stav a problémy destinace zástupci veřejné správy a zástupci rekreačních středisek a kempů?
- Liší se závislost na cestovním ruchu a rekreaci v analyzovaných obcích na území Středočeského a Jihočeského kraje?

Diplomová práce je členěna do 4 částí. První část práce je teoretickým úvodem do problematiky. Kromě představení literatury, je snahou přiblížit oblast Orlické přehrady v širším kontextu, tj. hodnocením významu Orlické přehrady v systému staveb Vltavské kaskády, fyzicko-geografickou charakteristikou území a především možnostmi využití Orlické přehrady. Druhá část práce podrobně rozebírá metodické postupy, které byly v práci použity. Obsahuje také metodiku vymezení zájmového území břehů Orlické přehrady pro potřeby této práce. Třetí část je zaměřena na samotnou analýzu změn funkčního využití břehů Orlické přehrady. Tento teoretický rámec změn je doplněn čtvrtou částí, která je založena na metodě řízených rozhovorů. Rozhovory byly pořizovány se starosty obcí, zástupci rekreačních středisek a kempů a dalšími aktéry ve vymezeném území.

Práce je obohacena tabulkami, grafy, obrázky a přílohami. V práci jsou prezentovány dobové snímky i současná fotodokumentace z terénního průzkumu Orlicka.

Diplomová práce by měla posloužit jako historicko-geografický přehled proměn krajiny, sídel a v podstatě celé oblasti Středního Povltaví, včetně současného pohledu na problémy destinace a budoucnost této oblasti. Práce je zároveň analýzou názorů a pohledů z úhlu různých aktérů.

2. TEORETICKÁ ČÁST

Základním teoretickým východiskem práce je předpoklad rozdílnosti funkčního zaměření oblasti v jednotlivých etapách společenského, politického, ekonomického a přírodního vývoje. Lze předpokládat, že některé charakteristiky vývoje budou patrné i v zázemí jiných přehrad v Česku. Proto je potřeba nahlížet na Orlickou přehradu jako jednu z přehrad Vltavské kaskády na řece Vltavě (viz kap. 2.1.1). Pro zpracování historicko-geografické analýzy, ve více než 50-ti leté existenci stavby, je nutné věnovat pozornost dobové literatuře se zaměřením na zkoumané území (viz kap. 2.1.2). Dalším teoretickým východiskem je předpoklad dominance oblasti ve funkci rekreační (viz kap. 2.1.3 a 2.1.4), především v období od dokončení výstavby přehrady.

2.1 Rešerše literatury

2.1.1 Literatura o vodních tocích a dílech

Česko disponuje sítí technických staveb na velkých vodních tocích. Tyto stavby jsou nazývány přehradou či nádrží. Je důležité rozlišit tyto pojmy, neboť jejich definice se liší. Broža a kol. (2005, s. 6) definuje nádrž jako „*prostor, ve kterém je možné nadržet vodu pro její pozdější využití nebo zachytit přívalovou vlnu v době povodně*“, zatímco „*přehrada, je stavba, která umožnila vytvoření umělé nádrže*.“ (Stráský, 2010, s. 7). Broža a kol. (2005) ve své publikaci popisuje jednotlivé přehrady na území Česka. Kromě základních parametrů všech přehrad poskytuje informace o historii jejich výstavby. Přehrady v knize řadí dle příslušnosti k jednotlivým povodím. Obdobnou publikaci vytvořil také Stráský (2010). Tato publikace je turistickým průvodcem po přehradních nádržích a jejich okolí. Jednotlivé vodní nádrže jsou v publikaci rozčleněny dle územního spádu ke krajům Česka.

Při studiu literatury byl zaznamenán rozpor v administrativním přiřazení Orlické přehrady ke konkrétnímu kraji. Zatímco Stráský (2010) řadí Orlickou přehradu ke Středočeskému kraji, například Vystoupil (2008) v rámci rajonizace cestovního ruchu řadí Orlickou přehradu ke kraji Jihočeskému. Pro potřeby práce bude využíváno umístění Orlické přehrady na pomezí Jihočeského a Středočeského kraje.

Velmi rozsáhlý přehled hydrosféry na území bývalého Československa přináší Vlček a kolektiv (1984). Tato publikace poskytuje pouze obecnou charakteristiku a nástin dané hydrografické významnosti jednotlivých vodních útvarů. Je tedy pouze doplňujícím zdrojem pro tuto práci.

Změny funkčního využití břehů řeky Vltavy popisuje Čáka (2002). Kniha přibližuje osudy v současnosti již zaniklých osad a obcí (viz kap. 4.2.3). Sídla povětšinou byla zatopena v důsledku výstavby Vltavské kaskády. Jedná se o publikaci popisující tradiční venkov v povltavských sídlech. Poznatky z této knihy byly využity při analýze období před výstavbou Orlické přehrady. Přínosná byla především kapitola zabývající se dopravní funkcí řeky a popisu plavení na řece Vltavě. Jedná se o velice kvalitní publikaci, z které vychází a čerpá mnoho autorů knih o Orlicku.

Problematickou změn funkčního využití břehů řeky Vltavy se zabýval kolektiv autorů z albertovské školy, Fialová, Marada a Chromý (2007). Výsledkem jejich práce je historicko-geografický pohled na proměny funkčního využití vltavských břehů. Výzkum hodnotil vývoj čtyř typologicky odlišných území nacházejících se v horním, středním a dolním toku řeky. Zaměřovali se pouze na obce, v jejichž katastrálním území se koryto řeky Vltavy nachází. Kromě výzkumu změn ve využití území analyzovali autoři také údaje ze sčítání lidu a dobové fotografie. Obdobné metody a postupy budou použity při zpracování této práce.

Manipulace s povrchovými zdroji vody podléhá legislativním opatřením. Zákon o vodách a o změně některých zákonů, tj. předpis č. 254/2001 Sb., je často nazýván také vodním zákonem. Jeho hlavním cílem je dostatečně chránit veškerou povrchovou i podzemní vodu, případně zachovat či zlepšit současný stav. Upravuje vztahy osob jako uživatelů vod a zabývá se také zajišťováním pitné vody pro obyvatele. Otázka stavu vody v Orlické přehradě je diskutována v kap. 4.3. Manipulace se stavem hladiny Orlické přehrady podléhá Manipulačnímu řádu vodního díla Orlická na významném vodním toku Vltavě v ř. km 144,650. Jedná se o neveřejný dokument, kterým disponuje Povodí Vltavy.

2.1.2 Literatura o Středním Povltaví a destinaci Orlické přehrady

Významným autorem publikací o lokalitě Středního Povltaví je František Cacák, místní rodák a pamětník. Přináší náhled na Orlicko, jako oblast známou především před výstavbou přehrad. Díky němu vznikly jedinečné publikace s informacemi o zaniklých obcích a tradičních vesnicích Středního Povltaví, doplněné dobovými fotografiemi a pohlednicemi.

Velkým přínosem a inspirací pro zpracování této práce je studie Kouby (2007). Zde představil historický pohled na problematiku výstavby přehrad. Popisuje, jaké vlivy a dopady měla výstavba na životy lidí (viz kap. 4.2). Práce je založena na studii pramenů, kronik a rozhovorů s pamětníky a místními obyvateli, kteří museli v důsledku výstavby

přehradu opustit své domovy. Pro potřeby historicko-geografické analýzy změn funkčního využití oblasti poskytla práce velmi přínosné informace.

Zdrojem historických informací byla také publikace Cacáka, Kouby (2008). Zde se věnují popisu výstavby Orlické přehrady a souvisejícími dopady na životy místních obyvatel. Popisují změny ve funkci obytné (viz kap. 4.2.3). Je zde nahlédnuto také na život dělníků při výstavbě přehrad. Popsány jsou i problémy při výstavbě, výstavby mostů a nutnost zpevnění skalních masívů v důsledku borcení skalních stěn zámku Orlík (viz příloha č. 4). Tato publikace je stěžejním zdrojem, který přinesl důležité informace a poznatky o změnách využití břehů Orlické přehrad v období její výstavby.

Publikace Cacáka (2005) přináší detailní pohled na obec Staré Sedlo při břehu Orlické nádrže. Přibližuje zde život v tradiční venkovské obci vnitřní periferie (Musil, Müller, 2008), kam Střední Povltaví náleží. Kniha je výsledkem studií spisů a kronik obce od r. 1918 do r. 2005. Tato publikace napomáhá získání informací o stavu a vybavenosti obcí Středního Povltaví před začátkem výstavby přehrad.

Vzpomínky na tradiční zemědělské vesničky Orlicka, které označujeme dnes již jako zaniklé, publikoval Cacák (2006). Autor zde poukazuje na tradiční život v oblasti jihočeského venkova, popisuje místní významné budovy. Nevýhodou publikace pro potřeby práce je až příliš detailní popis jednotlivých budov a především obyvatel těchto domů.

Na zaniklé obce vzpomíná i Cacák (2007). Zde se již soustředí také na popis novodobější historie území. Píše například o kauze orlických vražd (viz kap. 4.3). Součástí knihy jsou fotografie potápěčů z pod hladiny Orlíka. Snímky zachycují ostatky původních, dnes zatopených vesnic. Velkým přínosem této knihy jsou překreslené staré vodácké mapy, které naznačují, jak vypadalo původní koryto řeky Vltavy před zahájením výstavby Orlické přehrad. Pro analýzu přeměny břehů říčního koryta Vltavy na břehy přehradní nádrže Orlík, je možné porovnat mapové výstupy z Vodáckých a rybářských map Vltavy (1960, 1974).

Orlicko se zdá být velmi atraktivní pro výzkum v rámci kvalifikačních prací. Vývojem a současným stavem druhého bydlení na Orlicku se zabýval Charvát (2013). Zaměřil se na zmapování objektů druhého bydlení, konkrétně chat v oblasti Orlicka (viz kap. 4.1.4). Hranice jeho analyzovaného území sahají do vzdálenosti 5 - 7 km od břehů Orlické přehrad a zahrnují tedy do zájmového území obce, které jsou v kontaktu s Orlickou přehradou. Na základě studie Kubeše (2011) vymezil zkoumané území korytem řeky Vltavy se severní hranicí v obci Přední Chlum. Na jihu byla oblast vymezena obcemi Vojníkovo a Borečnice podél toku řeky Otavy a obcemi Jehnědno a Slabčice při toku řeky Vltavy. Tato práce byla inspirací při vymezování zájmového území v této práci (viz kap. 3).

Profil návštěvníka Orlicka zpracovala Patáková (2013). Z hlediska metodiky práce využila situační analýzu a analýzu poptávky po ubytovacích službách. Na základě náhodného výběru provedla šetření v lokalitě formou řízených rozhovorů, doplněné dotazníkovým šetřením. Právě metoda řízených rozhovorů je uplatňována v praktické části této práce (viz kap. 5). Z grafu, který je součástí její práce vyplývá, že destinaci navštíví přibližně 100 000 turistů ročně. Jejich hlavními motivy je především rekreace, poznání a zábava.

Přínosem byla práce Lidové (2010), kde přináší výsledky z průzkumu lůžkových kapacit v destinaci Orlicka. Hodnotí ubytovací kapacity v komerčně využívaných rekreačních objektech. Do svého průzkumu zahrnuje také rekreační střediska a kempy. Její vymezení Orlicka částečně koresponduje s vymezením území pro potřeby této práce. Analyzuje obce na březích Orlické přehrady od Solenic na severu, po Varvažov, Zvíkovské Podhradí a Jickovice na jihu (viz obrázek č. 7). Na území 13 analyzovaných obcí v zázemí Orlické přehrady eviduje 78 zařízení s celkovým počtem 3 801 lůžek. Na základě jejích dat byla v práci dále analyzována lůžková kapacita oblasti. Dle údajů o počtu lůžek a počtu trvale žijících obyvatel ve zkoumaných sídlech je možné vypočítat intenzitu turistické aktivity, která se vztahuje k břehům Orlické přehrady. Defertova funkce (Df) se dle Páskové, Zelenky (2012) vypočítá jako $(\text{Počet lůžek} / \text{Počet obyvatel}) * 100$. V rámci výpočtu turisticko-rekreační funkce (TRF) je možné zohlednit v analýze území i objekty individuální rekreace (OIR). Podrobnou metodiku výpočtu přináší Kunc, Šauer, Vystoupil (2006).

Metodu marketingového výzkumu ve své práci aplikuje Jelínková (2010). Vytváří návrh vhodných marketingových opatření ve Středním Povltaví napomáhajících místním kempům v udržení určitého stupně návštěvnosti. Její práce upozorňuje na snižující se návštěvnost kempů a rekreačních zařízení na Orlicku. Přichází s nápady na rozšíření atraktivit a nabídky služeb pro návštěvníky. Tato práce byla inspirací při tvorbě otázek do řízených rozhovorů (viz příloha č. 32), jejichž výsledky jsou popsány v kap. 5.2.

Na konflikty cestovního ruchu a rekreace na Orlické přehradě upozorňuje Róková (2008). Na základě vytvořené SWOT analýzy území navrhuje strategické cíle, opatření a projekty zabraňující konfliktům na Orlicku. Za největší problém považuje nedostatečně rozvinutou infrastrukturu cestovního ruchu, špatnou kvalitu služeb a zastaralá rekreační střediska. Zmiňuje také nerovnoměrné vykrytí turistickými trasami a cyklostezkami, a výraznou sezónnost, kdy v letních měsících dochází k přetížení atraktivních částí území. Pozitiva naopak spatřuje v atraktivitě přírodní a kulturní hodnoty oblasti a geografické poloze mezi Prahou a Českými Budějovicemi. Problémy destinace jsou analyzovány v kap. 4.3.

2.1.3 Literatura o cestovním ruchu

Z hlediska typologie cestovního ruchu lze pro každou zkoumanou oblast určit charakteristické druhy a formy cestovního ruchu. Při studiu literatury nastal rozpor, kdy druhy a formy bývají často zaměňovány. Druhy cestovního ruchu dle Heskové a kol. (2006), označuje např. Fialová (2012), ale i mnoho dalších autorů, za formy cestovního ruchu. Tato typologie je použita v hodnocení rekreační funkce břehů Orlické přehrady (viz kap. 4.1.3 a 4.1.4). Bude použito členění dle Fialové (2012), protože je toto členění v literatuře častěji používáno.

V době socialismu byl v oblasti Orlické přehrady rozvíjen vázaný cestovní ruch, který má v podobě, ve které zde byl, velmi blízko k sociálnímu cestovnímu ruchu. O něm pojednávají zahraniční publikace.

Např. Hunzicker (1951 in McCabe, Minnaert, Diekmann, 2012, s. 20) definuje sociální cestovní ruch jako „*vztahy či jevy v cestovním ruchu, které vyplývají z cestování sociálně slabých nebo jinak znevýhodněných skupin společnosti.*“ McCabe, Minnaert, Diekmann (2012, s. 21) jako jednu z dalších definic sociálního cestovního ruchu uvádí definici ISTO. Tato organizace ho definuje jako „*projevy vyplývající z účasti nízkopříjmových skupin na cestovním ruchu.*“ Uvádí také, že v sociálním cestovním ruchu jde především o prospěch skupin, které jsou často vyloučeny z cestovního ruchu. Je zkoumán především na rodinách jako aktérech, jejichž cestovní ruch je značně rozmanitý. V Česku měl obdobný charakter, snahou bylo zlepšit rekreační možnosti pracujících. Nebyl ovšem nazýván jako sociální, neboť si měli být všichni rovni. Dnes tento druh cestovního ruchu můžeme spíše řadit mezi tzv. incentivní cestovní ruch, nazývaný též pobídkovým či motivačním cestovním ruchem (Pásková, Zelenka, 2012, s. 227).

Sociálním cestovním ruchem se zabývali také Minnaert, Maitland, Miller (2009). Na rozdíl od publikace autorů McCabe, Minnaert, Diekmann (2012), hodnotí sociální cestovní ruch na konkrétním příkladu výzkumu ve Velké Británii. Autoři pohlíží na sociální cestovní ruch pozitivně, označují ho za výhodu vedoucí ke zvýšení sociálního a lidského kapitálu rodin. Výzkumnými jednotkami jsou britské rodiny podporované vyspělou sociální politikou Velké Británie. Výsledky studie prokazují zlepšení rodinných vztahů respondentů, především vztahů rodičů a dětí. Respondenti potvrdili také lepší navázání vztahů a kontaktů s ostatními účastníky.

V oblasti cestovního ruchu a rekreace je velmi významné marketingové plánování a řízení. Aplikovaným marketingem služeb a cestovního ruchu se zabývá Horner, Swarbrooke (2003). Problémy cestovního ruchu spatřují v současném trendu globalizace, kdy dochází

k významnému růstu cestovního ruchu v nových geografických oblastech a rostoucích požadavcích návštěvníků na zážitky. Právě absence nových zážitkových služeb a malá propagace oblasti je jedním z problémů destinace Orlické přehrady (viz kap. 4.3).

Budoucnost Orlické přehrady lze spatřovat v rozvoji nových trendů cestovního ruchu. Jedním z nich je i slow tourism, kterým se zabývají Fullagar, Markwell, Wilson (2012). Toto nové odvětví se snaží o změnu struktury služeb v destinaci. Snahou slow tourismu je oproštění od stresu a využití všech dostupných služeb cestovního ruchu v destinaci. Snahou je také nalézt rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a odmítnout rychlost dnešní doby. Jako příklad přechodu ke slow tourismu využívají autoři venkovské prostředí, které nabízí nové aktivity ve formě agroturistiky, hippoturistiky a dalších forem.

I v české literatuře je cestovní ruch přiblížen v mnoha publikacích. Nové trendy venkovské turistiky a agroturistiky popisuje Stříbrná (2005). Venkovský cestovní ruch analyzuje i Vystoupil, Šauer a kol. (2011). Tento typ cestovního ruchu definují jako vícedenní, s cílem rekreace v přírodě. Doplnujícími aktivitami je často turistika či cykloturistika. Účastníci jsou ubytováni v menších objektech. Tento typ často bývá nazýván i zeleným, alternativním či šetrným cestovním ruchem. V Česku tento trend úzce souvisel s rozvojem druhého bydlení v chatách a chalupách. Podrobněji se venkovským cestovním ruchem zabývá i Vystoupil a kol. (2007).

Celkový přehled odborné terminologie v souvislosti s cestovním ruchem nabízí Pásková, Zelenka (2002). Ve 2. vydání, které je obsahově rozšířenější a aktuálnější, definují Pásková, Zelenka (2012, s. 178) geografii cestovního ruchu jako „*obor zabývající se studiem interakcí mezi cestovním ruchem a rekreací na jedné straně a krajinou na straně druhé*“. Právě cestovní ruch společně s rekreačním využitím oblasti vytváří hlavní potenciál destinace Orlicka od 2. poloviny 60. let.

Obecnou problematiku cestovního ruchu zpracovali Štěpánek, Kopačka, Šíp (2001). Zabývají se nejen světovým, ale i evropským a domácím cestovním ruchem. Upozorňují na výhodnost polohy Česka v srdci Evropy, která je znehodnocována nízkým podílem sítí dálničních komunikací a obecně horším stavem silnic. Analyzují domácí cestovní ruch a rekreaci s charakteristicky velkým podílem chataření a chalupaření. I lokalita Orlicka je charakteristická výskytem mnoha objektů druhého bydlení. Publikace je pro současné využití již zastaralá. Je zde uváděno 14 turistických regionů dle starého rozdělení, které bylo nahrazeno v r. 2010 novým členěním na 17 regionů (CzechTourism, 2015).

Přírodními faktory cestovního ruchu a rekreace se zabývá Vystoupil (2008). Řadí vodstvo mezi hlavní lokalizační faktory určující také směr a intenzitu turistických

a rekreačních proudů. Uvádí, že téměř 1/3 rekreace na území Česka je situována do okolí vodních toků a ploch. Lokalizačními faktory cestovního ruchu se zabývá i Hrala (2001). Popisuje význam přítomnosti umělé vodní nádrže v lokalitě, která plní ve vnitrozemí obdobnou funkci jako moře. Zmiňuje, že největší frekvenci návštěv zaznamenávají přehradní díla a jezera v zázemí velkoměstských aglomerací, kde dominuje víkendová rekreace. Za obecný problém destinací u vodní plochy označuje problém kvality vody (viz kap. 4.3). Jedná se o publikaci, jejíž poznatky jsou obecně nejlépe aplikovatelné na oblasti cestovního ruchu na území Česka.

Česko disponuje oblastmi s odlišnými charakteristikami. Rajonizace poskytuje možnost zařazení sledovaného území z hlediska cestovního ruchu. Jejím základem při vytváření je předpoklad rozdílnosti v potenciálu jednotlivých oblastí. Rajonizace cestovního ruchu z 60. let (Kotrba, 1968) umožňuje zhodnocení potenciálu zkoumaného území v minulosti. Kotrba vymezuje oblast Střední Vltavy. Toto území je součástí osmi oblastí, které řadí ke Středočeskému kraji. Právě přiřazení ke Středočeskému kraji je překvapivé, jelikož autor v publikaci zmiňuje značnou část oblasti v Jihočeském kraji. Za jeho motiv lze považovat funkční rekreační využití území pražskou a příbramskou aglomerací. To dokazuje, že pro rajonizaci cestovního ruchu není administrativní členění podstatné. Území Střední Vltavy hodnotí jako vhodné pro rekreaci (viz kap. 2.4).

V kap. 2.4 je podrobněji věnována pozornost i rajonizaci z 80. let (Dohnal, 1985). I Dohnal vymezuje, v rámci rajonizace, území Střední Vltavy obdobně jako Kotrba (1968). Toto vymezení je příznivé pro zpracování této práce, protože zahrnuje celé zázemí Orlické přehrady. Díky tomu je možné hodnotit území jako celek, bez potřeby analýzy více oblastí. Ačkoliv území vymezuje Orlickou přehradou, významu této vodní plochy pro cestovní ruch nevěnuje patřičnou pozornost. Rajonizace z 60. let a z 80. let jsou stavěny na obdobně vymezeném území Střední Vltavy. Zásadním rozdílem je, že v 60. letech oblast není zahrnuta mezi území s mezinárodním významem, ale v 80. letech již ano.

Vystoupil a kol. (2007) vytvořil novou rajonizaci cestovního ruchu. V rámci samotné rajonizace vymezuje horská území, velkoplošné pískovcové skalní útvary, urbanizované prostory a území s venkovskou krajinou. Právě venkovská krajina je charakteristickým rysem Středního Povltaví. Venkovskou krajinu dále člení na území z hlediska předpokladů pro cestovní ruch. Za nejúspěšnější považuje oblasti s významnými přírodními rekreačními atraktivitami, které působí v území jako hlavní lokalizační faktory. Ty dávají za vznik venkovskému cestovnímu ruchu, který je většinově zastoupen na českém území. Zhodnocení území Orlicka dle nové rajonizace cestovního ruchu je součástí kap. 2.4.

Techniku služeb cestovního ruchu řeší Oriška (1999). Zaměřuje se mimo jiné na služby venkovského cestovního ruchu, které se odlišují od města nižší ubytovací kapacitou a působením jeho *genius loci*. Tvrdí také, že ubytovací zařízení venkovského typu jsou rozptýleného charakteru a nedochází tedy k větší koncentraci návštěvníků v místě. Dále uvádí, že v návaznosti na ubytování je často provozováno i zařízení stravovacích služeb. Právě tyto poznatky jsou aplikovatelné na prostředí Orlicka, které je charakteristické rozptýlenou sídelní strukturou venkovského charakteru, ve které se odehrává cestovní ruch a rekreace. Typologii venkovského prostoru zpracoval Perlín, Kučerová, Kučera (2011) a její výsledky znázorňuje obrázek č. 6.

Míra potenciálu pro cestovní ruch velmi ovlivňuje dlouhodobý vývoj v destinaci. Problémem mnoha destinací, vlastnících významný potenciál, je jeho nedostatečné využití. Analýzou potenciálu na úrovni obcí se zabývá Bína (2001). Jeho metodika je stavěna na vyhodnocování potenciálu všech obcí v Česku. Kromě celkového potenciálu vyhodnocuje i výsledky předpokladů území z přírodního a kulturního hlediska. Obce člení do tří stupňů, na obce s úrovní základního potenciálu, dále obce se zvýšenou úrovní potenciálu a nejvyšším stupněm jsou obce s vysokou úrovní potenciálu. V rámci přírodního potenciálu spatřuje zaměření oblasti např. na turistiku, cykloturistiku, horolezectví atd. Do jednotlivých typů člení podrobněji i kulturní potenciál. Na základě této analýzy lze definovat funkční zaměření vymezené destinace i jednotlivých obcí (viz kap. 2.4). Nutné je přihlídnout k možným změnám v území od vzniku této analýzy.

Potenciál oblastí pro cestovní ruch hodnotí i Bína (2010a, 2010b). Potenciál analyzuje za územní jednotky ORP. Přínosem je možnost porovnání analyzovaného území ORP s jinými oblastmi Česka. Avšak protože se Orlická přehrada nachází na pomezí 4 ORP (viz obrázek č. 2), jsou údaje o potenciálu jednotlivých území zkreslující a jejich výsledky nelze přímo interpretovat na vymezené území pro potřeby této práce.

Ačkoliv Orlická přehrada je známou destinací cestovního ruchu, je potřeba neustále monitorovat cestovní ruch, jeho vývoj, dopady a udržitelnost. Právě udržitelností cestovního ruchu se zabývá Pásková (2009). Hodnotí vlivy cestovního ruchu na přírodní a sociokulturní prostředí. Za nezbytné pro zmírnění dopadů cestovního ruchu na destinaci považuje zřízení destinačního managementu, který má za úkol redukovat a plánovat uskutečňování cestovního ruchu v daném místě.

Destinačním managementem se zabývá ve své práci i Holešinská (2010). Hodnotí vliv cestovního ruchu a destinačního managementu na rozvoj regionu. Cestovní ruch označuje za hlavní nástroj regionální politiky. Říká, že vztah mezi návštěvníkem, místními obyvateli

a destinací musí být regulován destinačním managementem s přihlédnutím k životnímu cyklu destinace. Význam destinačního managementu spatřuje v rozvoji konkurenceschopnosti oblasti, vytváření a kontrole plnění strategií rozvoje, ale také v působení na kooperaci klíčových aktérů v území. Práce destinačního managementu na území břehů Orlické přehrady je řešena v kap. 4.1.4.

2.1.4 Literatura o rekreaci a druhém bydlení

Oblast Orlicka nedisponuje pouze potenciálem ve formě cestovního ruchu. Zastoupena je také rekreace a druhé bydlení. Cestovní ruch a rekreace jsou trendy, mezi kterými existuje závislost a provázanost. Návštěvnost destinace pozitivně působí na rozvoj ubytovacích rekreačních objektů v území. V důsledku přítomnosti potenciálu vodní plochy došlo k značnému rozvoji druhého bydlení. Jelikož jsou v území Orlicka plně rozvinuty trendy cestovního ruchu, rekreace i druhého bydlení, je nutné využít publikace, které se zabývají i dvěma dosud necharakterizovanými trendy.

Definici rekreace přináší Pásková, Zelenka (2012, s. 485). Definují rekreaci v užším pojetí, jako „*souhrn odpočinkových činností, provozovaných ve volném čase.*“ V obecnějším pojetí jako „*využití volného času, jehož součástí může být aktivní pohyb, účast na různých akcích, cestování a turistika.*“ Hlavním cílem rekreace je psychická a fyzická regenerace účastníka.

Pojmu aktivní rekreace je věnována kapitola v zahraniční publikaci Coppocka, Duffielda (1975). Hlavní odlišnost mezi aktivní a pasivní rekreací vidí autoři ve věku a v socioekonomických charakteristikách návštěvníků a turistů. Na příkladu venkova Velké Británie rozlišují formy aktivní rekreace, které dělí na neformální aktivity (např. chůze v přírodě), dále na aktivity tradičního venkovního sportování (např. myslivost) nebo aktivity ryze sportovní (např. kriket) či vodní sporty (rybaření). To lze aplikovat na současné využití břehů Orlické přehrady kde je, kromě cykloturistiky a turistiky, Orlická přehrada využívána ke sportovnímu vyžití a rybaření.

Jednou z nových a rychle se rozvíjejících forem rekreace a trávení volného času je kempování (Brooker, Joppe, 2013). Jedná se o oblíbenou formu rekreace s výhodou levného ubytování. Na Orlicku se nejedná ovšem o nový trend, první kempy se začaly budovat již v 60. letech (viz kap. 4.1.3). Výhodou kempů je možnost úniku z městských lokalit do ryze přírodního prostředí, ve kterém rekreace probíhá. Uvádí, že tento druh rekreace je velmi oblíben mezi turisty v Severní Americe, Austrálii a Evropě. Právě na příkladu Evropy popisují potřebu neustálých inovací a zvyšování pohodlí i v rámci kempinkové rekreace. Článek je

významným zdrojem pro tuto práci především ve spojitosti s lokalizací mnoha kempů a rekreačních středisek v okolí Orlické přehrady (viz kap. 4.1.3 a 4.1.4).

Domácí publikace Vystoupila (1988) je věnována rekreaci v ČSSR. Především 70. a 80. léta označuje za boom rekreace a cestovního ruchu v Československu. Analyzuje vývoj vázaného cestovního ruchu, volného cestovního ruchu a individuální rekreace. Význam v socialistickém období nesla především vázaná rekreace. V roce 1981 se vázaného cestovního ruchu v ČSSR účastnilo na 2,8 mil. lidí. Nejčastěji byly objekty situovány do horských středisek, lázeňských center nebo do zázemí vodních toků a ploch. Právě vázaný cestovní ruch na březích vodních ploch je předmětem analýzy v kap. 4.1.3.

Popis 3 fází rozvoje vázaného cestovního ruchu v Česku přináší Vystoupil, Šauer a kol. (2011). Počáteční fáze rozvoje měla za cíl zajistit možnosti pro sportovní vyžití zaměstnanců. Druhá fáze v 60. a 70. letech souvisela s velice prudkým, avšak málo efektivním rozvojem vázaného cestovního ruchu. Neefektivitu lze spatřovat především v absenci služeb a malém množství ubytovacích kapacit. Třetí fáze od 80. let souvisela se zájmy podniků o výstavbu nových objektů pro rekreaci zaměstnanců. Byly realizovány projekty financované ze sdružených investic a objekty byly stavěny masově především v zázemí velkých měst či v blízkosti velkých podniků.

Vázaný cestovní ruch analyzovala ve své práci i Voborníková (2005). Vzhledem k období jejího výzkumu již definuje vázaný cestovní ruch jako trend ustupující. Po roce 1989 zaznamenal vázaný cestovní ruch úpadek, v důsledku komercializace cestovního ruchu a možnosti zahraničních dovolených. Avšak místy ještě stále přetrvává. Cílem autorky bylo zhodnotit vývoj a stav vázaného cestovního ruchu v oblastech Jilemnicka a Příbramska. Právě v rámci výzkumu Příbramska zahrnula do zájmového území vybrané obce na březích Orlické přehrady, v okrese Příbram. Výsledky přináší kap. 4.1.3.

V tématu druhého bydlení je uplatňováno několik definic, které jsou významné pro tuto práci. Jak uvádí Bičík a kol. (2001), Vágner, Fialová a kol. (2004), Kubeš (2011) a mnoho dalších, jádrem této problematiky je rozdíl mezi objekty druhého bydlení. Pásková, Zelenka (2012, s. 219) definují hlavní rozdíl mezi chatou a chalupou následovně. „*Chata je na rozdíl od chalupy objektem postaveným ne pro bydlení, ale pro rekreaci svých vlastníků, nejčastěji jako sezónní objekt individuální rekreace.*“

I v zahraniční literatuře je problematice druhého bydlení podrobena řada výzkumů a je předmětem zájmu v mnoha publikacích. Müller (1999) popisuje rostoucí trend druhého bydlení v 90. letech v Evropě. Zaměřuje se konkrétně na odchod Němců do lokalit druhého bydlení ve Švédsku. Jako hlavní motiv odchodu obyvatelstva vidí, kromě přírodních

a kulturních atraktivit, také únik z rutin každodenního života a osvobození od moderního města. Upozorňuje na problémy integrace německých rekreantů do společnosti místních obyvatel ve Švédsku. Určité poznatky z této studie lze přenést i do prostředí Česka. Chataření a chalupaření má na našem území dlouhodobou tradici. Hlavní motiv byl i v Česku stavěn na snaze přiblížení se přírodě s důrazem na umístění objektů druhého bydlení do lokalit s přírodními atraktivitami. Charakteristikou Česka je ovšem dominance krátkodobé (víkendové) rekreace v dobré dopravní dostupnosti z místa bydliště.

Situaci druhého bydlení v českém prostředí se věnoval Bičík a kol. (2001). Kniha obsahuje příspěvky autorů přibližujících problematiku druhého bydlení z mnoha pohledů. Poskytuje články zabývající se vývojem či změnami druhého bydlení, jeho typologií, trendy a rozložením na území Česka.

Jak uvádí Fialová, Vágner (2009), za jednu z příčin rozvoje trendu druhého bydlení je považován dlouhodobý vývoj politické situace v Česku, především přítomnost bývalého socialistického systému. Zabývají se mimo jiné i problematikou mezinárodního srovnání druhého bydlení mezi státy, které je komplikované diferenciací základní terminologie a definic. Popisují také význam objektů druhého bydlení v sídelním systému. Díky nim došlo k zachování mnoha sídel, která by jinak vlivem depopulace zanikla. I druhé bydlení na Orlicku vyvažuje vylidňování venkovských obcí u Orlické přehrady (Kubeš a kol., 2000).

Regionální diferenciací druhého bydlení se zabývají autoři Vágner, Fialová a kol. (2004). Zde se, kromě úvodních charakteristik druhého bydlení a jeho prostorového rozmístění, věnují problematice vývoje druhého bydlení od trampských kořenů po současný stav v jednotlivých lokalitách Česka. Právě tramping označují za první formu rekreace na našem území, je předchůdcem trendu druhého bydlení (viz kap. 4.1.1). Rozvíjel se od 20. let 20. století. Přehled trampských osad ve Středním Povltaví přináší např. Hurikán (1990).

Problematikou a vymezením oblastí s vysokou koncentrací druhého bydlení se zabývá Kubeš (2011). Kromě definice základních pojmů spjatých s tématem druhého bydlení, vymezuje na celorepublikové úrovni oblasti druhého bydlení dle počtu a hustoty objektů v dané lokalitě. Vymezuje 39 významných chatových oblastí, z nichž značnou část situuje do oblastí při povodí řeky Vltavy. Zabývá se i Orlickou přehradní nádrží (viz kap. 4.1.4). Tu pod kódem CV 23 označuje za přehradní krajinný typ s hlubším údolím, s koncentrací více než 2000 chat (Kubeš, 2011, s. 61).

2.2 Charakteristika zkoumané oblasti v širším kontextu

2.2.1 Vltavská kaskáda

Jak uvádí Broža a kol. (2005), první myšlenky o vybudování soustavy přehradních nádrží na řece Vltavě přinesl již Karel IV.

Rozvoj reálných myšlenek o vybudování přehradních nádrží lze zařadit až na konec 19. století. Ačkoliv řeka měla hlavně dopravní funkci, stále více bylo pomýšleno na využití síly vody. I přesto, že bylo vytvářeno velké množství revolučních projektů, téměř vždy selhaly na nedostatku potřebných informací a podkladů. Za první projektanty snažící se o prosazení myšlenky budování přehradních nádrží na Vltavě lze označit Františka Radouše (projekty z r. 1911) a Josefa Bartovského (projekty z roku 1911 a 1925). Právě oni spatřovali obrovský potenciál Vltavy v možném energetickém využití síly vody. V průběhu let stále více rostl zájem o vybudování Vltavské kaskády. Problematika a téma výstavby technických staveb na Vltavě se dostávaly do politických sfér a stávaly se politickými cíli. Fáze vyjednávání o výstavbě a umístění jednotlivých staveb na toku řeky Vltavy trvaly mnoho let. Až po 2. světové válce došlo ke konečným rozhodnutím, ke kterým patřilo také vybudování Orlické a Slapské přehrady, jako dvou nejvýznamnějších stupňů Vltavské kaskády (Cacák, Kouba, 2008).

V současné době je Vltavská kaskáda tvořena soustavou 9 přehradních staveb, které napomáhají regulaci odtoku vody v řece Vltavě (viz tabulka č. 1 a obrázek č. 1).

Tabulka č. 1: Přehrady na Vltavské kaskádě

Název přehrady	Povodí	Výstavba	Hráz/Jez		Objem nádrže (mil. m ³)
			Výška nad terénem (m)	Délka v koruně (m)	
Lipno I	Horní Vltava	1952 - 1960	25	296	309,5
Lipno II	Horní Vltava	1952 - 1960	11,5	224	1,7
Hněvkovice	Horní Vltava	1986 - 1991	23,5	191	21,1
Kořensko	Horní Vltava	1986 - 1991	12,5	125	2,8
Orlík	Dolní Vltava	1954 - 1963	81,5	450	716,5
Kamýk	Dolní Vltava	1957 - 1963	17	158	12,9
Slapy	Dolní Vltava	1949 - 1957	60	260	269,3
Štěchovice	Dolní Vltava	1937 - 1945	22	124	10,4
Vrané	Dolní Vltava	1930 - 1935	10	93	11,1

Zdroj: vlastní, dle Vlček a kol. (1984), Broža a kol. (2005)

Obrázek č. 1: Přehrady Vltavské kaskády a vybrané vodní toky v povodí Vltavy

Zdroj: vlastní, ArcGIS, data INSPIRE, S-JTSK, Google Maps (2015)

Za období počátků výstavby přehradních staveb na Vltavě lze považovat 30. léta. Nejstarší přehradní nádrž Vrané byla dokončena již v r. 1935. Jednalo se o první přehradní technickou stavbu na řece Vltavě. Hlavním účelem jejího vybudování bylo celkové zlepšení plavebních podmínek na Dolní Vltavě (Povodí Vltavy, 2013).

Za období největšího boomu výstavby přehrad lze označit bezesporu 50. a 60. léta. V tomto období byly vystavěny největší přehrady na horním toku Vltavy – Lipno I a Lipno II. Primární postavení mezi vltavskými přehradami však zaujímá Orlická přehrada, jejíž výstavba probíhala v letech 1954 - 1961. Orlická přehrada nad ostatními vltavskými přehradami dominuje nejen ve výšce a délce hráze, ale také maximální hloubkou 74 m. Jedná se o největší a nejvyšší technickou stavbu na řece Vltavě. I objemem zadržené vody je Orlická přehrada největší přehradou Česka (Vlček a kol. 1984, Broža a kol. 2005). V období 50. a 60. let byly vystavěny také přehradní nádrže Kamýk a Slapy.

Zcela nejmladšími přehradními nádržemi jsou Hněvkovice a Kořensko na Horní Vltavě. Obě technické stavby byly uvedeny do provozu roku 1992. Zatímco Hněvkovická

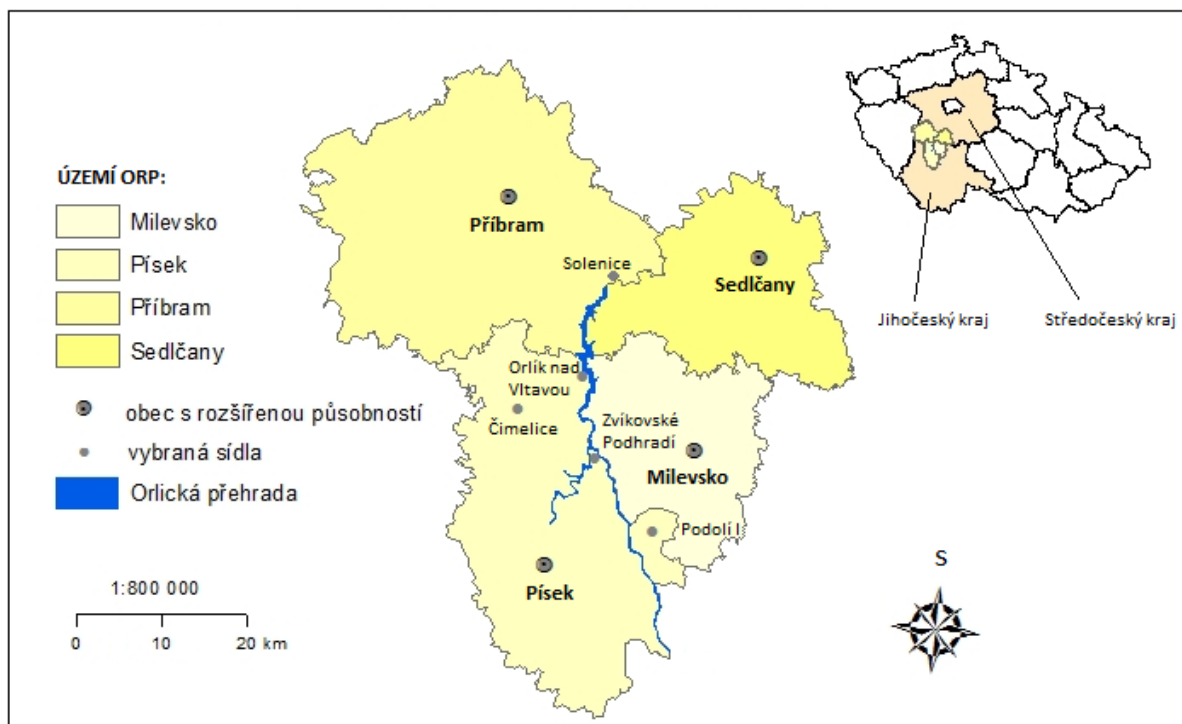
přehrada byla postavena jako zásobárna vody pro jadernou elektrárnu Temelín, Kořensko slouží především pro vyrovnání stavu vody při kolísání hladiny Orlické přehrady (Broža a kol. 2005, Bílek, J., Bílek, M., Kálal, 2010).

2.2.2 Orlická přehrada

Poloha a vymezení území

Orlík se řadí k technickým stavbám na středním toku řeky Vltavy, dle územní organizace povodí spadá pod Dolní Vltavu (viz tabulka č. 1). Tato přehrada je významným a rozsáhlým technickým vodním dílem ležícím na pomezí dvou krajů. Ačkoliv Stráský (2010) řadí vodní nádrž Orlík mezi přehrady Středočeského kraje (viz kap. 2.1.1), je nutné vzít v úvahu územní výskyt ve dvou krajích Česka. Severní část Orlíku je součástí Středočeského kraje, konkrétně okresu Příbram, zatímco jižní část přehrady spadá do okresu Písek v Jihočeském kraji. Dle administrativního členění z r. 2003 se Orlická přehrada nachází na území ORP Písek, ORP Milevsko, ORP Příbram a ORP Sedlčany (viz obrázek č. 2).

Obrázek č. 2: Orlická přehrada v systému administrativně-správních jednotek

Zdroj: vlastní, ArcGIS, data ArcČR 500, S-JTSK

Geologicky oblast Středního Povltaví charakterizuje Čáka (2002), jako území s převahou pevné žuly. Za výjimku označuje okolí zámku Orlík, kde převládá podklad (tvořen biotitickým granodioritem a syenitovým porfyrem) se sklonem ke zvětrávání a vytváření trhlin. Právě v důsledku výstavby Orlické přehrady a jejího následného zatopení začalo docházet k propadání stěn v zámku Orlík. Opravy skalních stěn, které byly ztužovány ocelovými kotvami a železobetonovou zdí, proběhly mezi lety 1958 – 1960 (viz příloha č. 4).

Při samotné výstavbě přehrady bylo plánováno využití místních zdrojů z geologického podkladu. Ačkoliv bylo předpokládáno, že při stavbě přehradní nádrže bude použit místní kámen z povltavských dolů, lepším byl nakonec shledán místní štěrkopísek, těžený poblíž obce Solenice. Nevhodným pro výstavbu byl také místní písek (Cacák, Kouba, 2008).

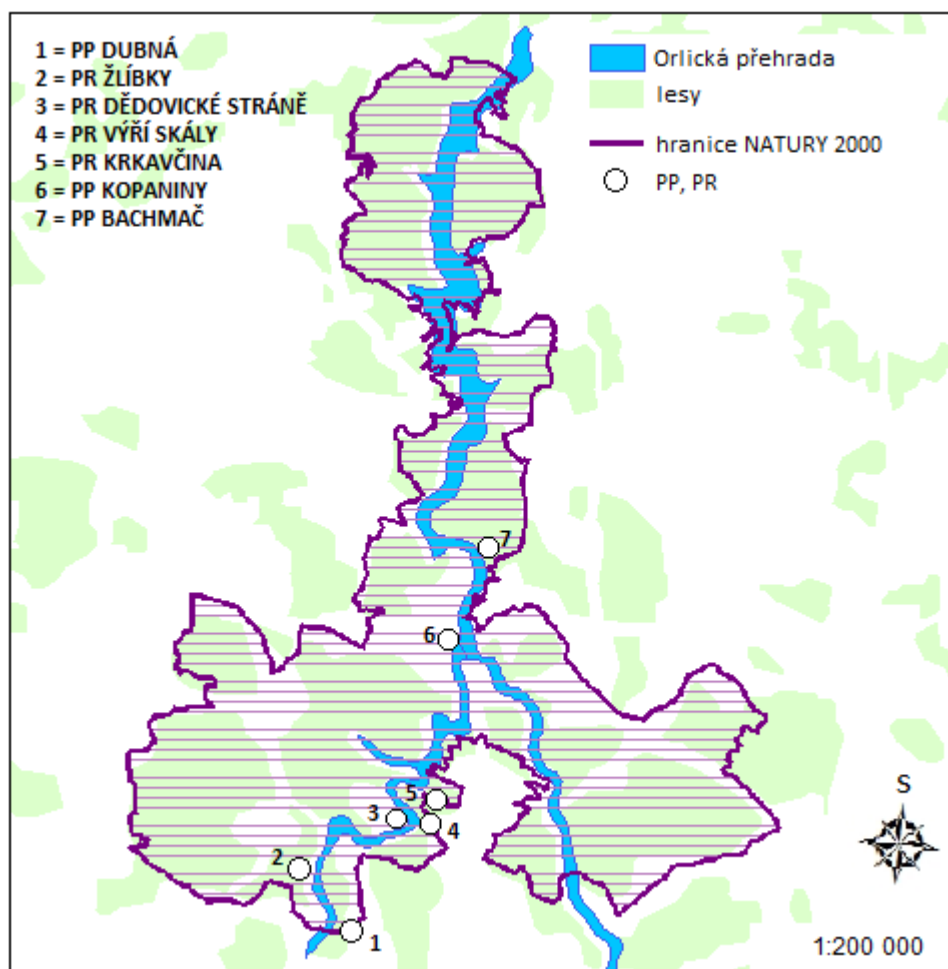
Dle Neuhaüsové a kol. (2001) je lokalita Orlicka řazena do teplé klimatické oblasti (viz příloha č. 1). Hrala (2001) při popisu lokalizačních faktorů zmiňuje významnost klimatu v cestovním ruchu a rekreaci. Díky mírnému podnebí a střídání čtyř ročních období jsou cestovní ruch a rekreace na Orlicku výrazně ovlivněny sezónností s dominancí letní sezóny. Právě v letní sezóně je oblast využívána k rekreaci, nejčastěji v období od dubna do října.

Výstavbou přehradní nádrže získala lokalita velký hydrologický význam. Nachází se na středním toku řeky Vltavy, konkrétně na jejím 144,7 říčním km (Povodí Vltavy, 2013). Orlická přehrada je napájena vodou nejen z řeky Vltavy, ale také z Otavy, Lužnice a menších toků (Broža a kol., 2005). Typické pro tok Vltavy je zaklesnuté údolí (Chábera, 1998).

Jak naznačuje Cacák, Kouba (2008), celá lokalita Orlicka je charakteristická výskytem hlubokých a hustých lesů. Ačkoliv v důsledku výstavby přehrady došlo k mnoha úpravám, stále je Orlicko lokalitou s významnou přírodní hodnotou.

Od roku 2004 je oblast součástí Natura 2000 – Ptačí oblasti Údolí Otavy a Vltavy (viz obrázek č. 3). Chráněným druhem je výr velký (Schwarzenberg, 2012). Na území Orlicka jsou vyhlášeny dva stupně ochrany pro územně malé lokality. Stupeň ochrany přírodní památka (PP) zde mají 3 lokality, Dubná, Kopaniny a Bachmač. Stupněm ochrany přírodní rezervace (PR) disponují celkově 4 lokality. Těmi jsou Krkavčina, Výří skály, Dědovické stráně a Žlíbky (Schwarzenberg, 2012, Charvát, 2013, AOPK ČR, 2015).

Obrázek č. 3: Chráněná území v zázemí Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, ArcČR 500, CENIA, S-JTSK

Technické údaje

Orlická přehrada získala svůj název podle významné kulturní památky, známého jihočeského zámku Orlický, který se nachází na břehu Orlické přehrady (Bílek, J., Bílek, M., Kálal, 2010).

Hráz Orlické přehrady je betonová, tížná. Často je používáno také označení gravitační přehrada (viz obrázek č. 4). Jedná se o častý typ hráze na území Česka (Broža a kol., 2005). Celková výška hráze nad základem je 90,5 m. Nad dnem hladiny je hráz ve výšce 81,5 m. Délka hráze je 450 m (tj. téměř dvojnásobek délky hrází přehrad Lipno I, Lipno II, Slapy). Plocha povodí činí 12 106 km² a celkový objem nádrže je 716 500 mil. m³. Dno nádrže se nachází v nadmořské výšce 279,6 m n. m. (Satrapa, Horský, 2015). Celkově přehrada zaujímá plochu 2 732 ha s max. hloubkou 74 m (Bílek, J., Bílek, M., Kálal, 2010). Provozovatelem je Povodí Vltavy s. p. (Povodí Vltavy, 2013).

Obrázek č. 4: Hráz Orlické přehrady v obci Solenice

Zdroj: Jiroušek in Cacák, Kouba (2008), s. 12

Orlické mosty

Nejen výstavba Orlické přehrady v 50. letech byla stěžejním pracovním procesem v oblasti. Spolu s výstavbou samotné přehrady probíhala výstavba mostů přes budoucí přehradní nádrž. Orlická přehrada je územně velmi rozsáhlou stavbou. Mosty (viz tabulka č. 2) výrazně urychlují silniční dopravu na Orlicku. Jsou i turistickou atraktivitou v území, ale především technickými památkami komunikačního stavitelství (Vystoupil, Šauer a kol., 2011).

- *Žďákovský most*

V literatuře často zmiňovanou technickou stavbou související s Orlíkem je Žďákovský most, který propojuje břehy přehrady na území Jihočeského kraje poblíž obce Orlík nad Vltavou. Je významným technickým artefaktem řeky Vltavy. Název mostu je odvozen od obce Žďákov, která zanikla v souvislosti s výstavbou Orlické přehrady a nutností zatopení této původní osady. Výstavba mostu byla zahájena společně s pracemi na vzniku Orlické přehrady. Most byl dokončen roku 1967 (Josef, 2002, Bílek, J., Bílek, M., Kálal, 2010).

Jedná se o obloukový ocelový most s rozpětím oblouku 330 m. Z hlediska dopravy je Žďákovský most velmi významnou dopravní spojnici na silniční trase Plzeň - Tábor (Cacák, Kouba, 2008).

- *Zvíkovské mosty*

V tomto případě se jedná o dvojici mostů, přičemž první přemostňuje řeku Otavu poblíž Varvažova a druhý řeku Vltavu poblíž obce Kučeř. Práce na výstavbě mostů korespondovaly s výstavbou Orlické přehrady, výstavba je datována do 60. let 20. století. Mosty disponují třemi pilíři, jeden se nachází ve středu mostu a zbylé dva na březích (Větvička, Rendek, 2007).

- *Železniční viadukt u Červené nad Vltavou*

Tento železniční most se nachází v částečně zaniklé obci Červená, v katastru obce Jetětice. Byl vystavěn mezi lety 1886 – 1889 bez jakéhokoliv lešení. Stejně jako ostatní orlické mosty, i železniční viadukt u Červené nad Vltavou prošel procesem zpevňování pilířů před vlastním zatopením Orlické přehrady. Právě tento most byl vybudován jako důležitá spojnice pro železniční dopravu mezi Pískem a Tábořem (Josef, 2002).

- *Podolský most*

Další významnou technickou památkou Orlicka je Podolský most přes řeku Vltavu v okrese Písek, blízko obce Podolí. Výstavba mostu začala roku 1938 a most byl dokončen roku 1941. Obloukový most je železobetonový (Josef, 2002).

Jak uvádí Cacák, Kouba (2008), původně byl na Orlicku ještě jeden Podolský most, řetězový (viz příloha č. 5). V důsledku výstavby Orlické přehrady a zvýšení hladiny byl tento řetězový most v 60. letech rozebrán. Své uplatnění našel až v 70. letech, kdy byl umístěn nad řeku Lužnici mezi Bechyní a Tábořem, v katastrálním území obce Stádlec. Dnes je znám jako most Stádlecký a je technickou památkou (Josef, 2002).

Tabulka č. 2: Přehled technických parametrů mostů v území Orlické přehrady

Název mostu	Výstavba		Výška	Délka	Typ, použitý materiál
	Začátek	Dokončeno			
Žďákovský	1958	1967	50 m	542,9 m	obloukový, ocelový
Zvíkovský Otavský	1961	1963	70 - 75 m	252 m	letmo betonovaný
Zvíkovský Vltavský	1961	1963	70 - 75 m	252 m	letmo betonovaný
Železniční viadukt	1886	1889	68 m	293 m	ocelovo-kamenný
Podolský most	1938	1942	58 m	510 m	železo-betonový
Podolský most řetězový	1847	1848	10 m	90 m	empirový řetězový

Zdroj: vlastní, dle Josef (2002), Větvička, Rendek (2007)

2.3 Využití Orlické přehrady

První myšlenky a původní plány využití

V prvních myšlenkách o vybudování Orlické přehrady převládal rozpor. Na jednu stranu byla řeka významnou dopravní cestou, na druhou stranu potenciál ve využití síly vody byl velmi lákavý. Výstavba Orlické přehrady byla prioritou také z důvodu snahy o celkové povznesení zaostalé oblasti. Výstavba Orlické přehrady přinášela potenciál v možnosti navýšení pracovních příležitostí a celkového zlepšení zaměstnanosti na březích Vltavy. Práci zde při výstavbě nalezlo na 2000 pracovníků. Další myšlenky souvisely s rozvojem cestovního ruchu a rekreace na březích nově vybudované Orlické přehrady (Cacák, Kouba, 2008).

Současné využití

Současný počet pracovních míst v souvislosti s Orlickou přehradou (údržba, provoz) eviduje Povodí Vltavy. Ovšem jedná se o údaje a informace běžně neposkytované. Podařil se zjistit alespoň počet pracovníků v elektrárně. Dle vodní elektrárny Orlík zde pracuje na 25 zaměstnanců.

Stráský (2010) spatřuje současný hlavní účel Orlické přehrady ve výrobě elektrické energie. Vodní elektrárna se nachází na levém břehu Orlické přehrady, poblíž obce Solenice. Zde jsou umístěny 4 turbíny typu Kaplan. Elektrárna dominuje svým výkonem, kdy roční výrobu čisté energie můžeme přirovnat k energii ze 450 000 tun uhlí zpracovaného v tepelné elektrárně (Broža a kol., 2005). Vodní elektrárna Orlík je řazena mezi ekologické výrobce energie z obnovitelných zdrojů. Na celkové výrobě energie v Česku se vodní elektrárny podílí 3 %, přičemž Orlík má na této celkové výrobě vodní energie největší podíl (výkon 364 MW). Orlická přehrada se řadí mezi 5 největších vodních elektráren v Česku (Vinšová, 2011).

Další význam nese Orlická přehrada ve schopnosti regulace odtoku vody v řece Vltavě. Reguluje průtoky na dalších přehradách Vltavské kaskády, ovlivňuje průtok Labe. Významně přispívá k ochraně před povodněmi, chrání území pod přehradou a především Prahu (Broža a kol., 2005).

Jednou z dalších významných funkcí přehrad je zásobování vodou pro okolí. Otázka využití Orlické přehrady, jako zásobárny pitné vody pro obce, byla diskutována s Ing. Janem Brabcem z Povodí Vltavy. Dle evidence povolených odběrů má na březích Orlické přehrady svolení odebírat přehradní vodu pro účel její přeměny na vodu pitnou pouze kemp Trhovky v obci Milešov (k 5. 11. 2015). Objem odebírané vody se vztahuje pouze pro

území tohoto rekreačního střediska. Orlická přehrada tedy není zdrojem pro výrobu pitné vody, je využívána pouze jako zásobárna užitkové vody pro činnosti provozované na březích přehrady.

Na Orlické přehradě je uskutečňována lodní doprava, která se soustředí především na poskytování služeb pro návštěvníky Orlicka. Společnost Quarter s.r.o. provozuje činnost od roku 1997 a na Orlické přehradě spravuje 10 lodí (Quarter s.r.o., 2011).

V současnosti je Orlická přehrada významnou destinací cestovního ruchu. Kromě atraktivity plochy vodní nádrže se zde nacházejí dvě známé kulturní památky, zámek Orlík a hrad Zvíkov. Atraktivní jsou také technické stavby mostů (viz kap. 2.2.2). Velký význam má i rekreace (viz obrázek č. 5). K dispozici návštěvníkům je zde velké množství rekreačních středisek, kempů a dalších ubytovacích kapacit (viz kap. 4.1). Rekreační funkci plní také chatové osady, které nalezneme při březích Orlické přehrady. Hojně je zastoupeno rybaření a rybí hospodaření. Z rekreačních aktivit je zde kromě koupání provozována také řada sportovních vodních aktivit, např. veslování, plachtění (Vlček a kol., 1984, Stráský, 2010).

Obrázek č. 5: Kemp Popelíky

Zdroj: Jiroušek in Cacák, Kouba (2008), s. 13

2.4 Zhodnocení území dle současné typologie cestovního ruchu a rekreace

Dle rajonizace cestovního ruchu

Kotrba (1968) je autorem rajonizace cestovního ruchu z 60. let. V rámci rajonizace vymezuje samostatné území Střední Vltavy (viz kap. 2.1.3). Tuto oblast charakterizuje jako území vhodné pro krátkodobou rekreaci dospělých, dětí a mládeže. Území Střední Vltavy popisuje v rámci významných oblastí cestovního ruchu ve Středočeském kraji a řadí ji do III. kategorie. Z hlediska využití v cestovním ruchu upozorňuje na potřebu rozvoje lázeňství ve Vráži u Písku, rozvoje ubytovacích kapacit a jejich dislokaci v zázemí dopravních tahů. Celému území nepřisuzuje mezinárodní význam rekreační funkce.

Dohnal (1985) vyčleňuje v rámci rajonizace cestovního ruchu a rekreace z 80. let taktéž oblast Střední Vltavy. V tomto území se nachází Orlická přehrada a jižní část Kamýku. Oblast řadí do II. kategorie cestovního ruchu, kterou definuje jako *„oblast cestovního ruchu s velmi kvalitními přírodními předpoklady a podmínkami, se širokým souborem funkcí celostátního a mezinárodního významu a se smíšenou časovou využitelností.“* (Dohnal, 1985, s. 13). Území označuje jako oblast s významem vodní turistiky a vodních sportů, stejně jako významem kulturním. Zároveň je oblast využívána i k rybaření a myslivosti. V těchto odvětvích dominuje oblast mezinárodním významem. Lze tedy poukázat na rozvoj destinace a její významový růst od 60. let. Převažuje krátkodobá a na rozdíl od rajonizace z 60. let i dlouhodobá rekreace s dominancí letní sezóny. V rámci území Střední Vltavy v 80. letech zmiňuje proces přeměny trvale obytných objektů na objekty rekreační. V případě střetů funkčního využití území s rekreační funkcí získávaly přednost společenské potřeby a národohospodářské zájmy. Potenciální objem destinace hodnotí 10,9 tis. lůžek volného a vázaného cestovního ruchu a 126,4 tis. návštěvníků za rok. Při hodnocení plochy zcela převažuje čistá rekreační funkční využitelnost. Obec Vráž u Písku označuje za místo s minimální atraktivností a omezenou vybaveností pro rozvoj a využití v lázeňském cestovním ruchu.

V Atlasu cestovního ruchu je již nastíněna rajonizace cestovního ruchu z r. 2007. Vystoupil (2006) označuje celý pás středního Povltaví za oblast s koncentrací naučných stezek a turistických tras. Okresní město Písek ovlivňuje oblast nadregionálním významem s historickou hodnotou. V mapovém výstupu hodnotícím celkovou atraktivitu území řadí Orlickou přehradu mezi oblasti regionálního a lokálního významu.

Vymezené území Orlické přehrady je dle rajonizace cestovního ruchu z r. 2007 (Vystoupil a kol., 2007) venkovským územím s velmi příznivými předpoklady pro cestovní

ruch a možnostmi dalšího rozvoje dosud nevyužitého potenciálu. Orlická přehrada je řazena k Jihočeskému kraji. Za nejvýznamnější oblasti venkovského charakteru jsou považovány rekreační oblasti v zázemí velkých vodních ploch, které se vyznačují největší koncentrací cestovního ruchu. Obecně venkovský charakter je nejvíce zastoupeným typem rajonizace na území Česka (až 70 % území). Vyznačuje se velkou koncentrací služeb a ubytovacích kapacit v poměrně malém území. Koncentrace těchto aktivit je velmi ovlivněna potenciálem oblasti, jejími předpoklady pro využití a rozmístěním lokalizačních faktorů. Turisticko-rekreační funkce (viz kap. 4.1.4) je v současnosti pro obce v zázemí Orlické přehrady jednou z nejdůležitějších funkcí (Vystoupil a kol., 2007).

Potenciál využití oblasti z hlediska cestovního ruchu na úrovni obcí

Jak je uvedeno v kap. 2.1.3, potenciál cestovního ruchu na úrovni obcí hodnotil Bína (2001). Je možné hodnotit potenciál i na úrovni ORP. Ovšem, z hlediska umístění Orlické přehrady na území 4 ORP, nedisponuje analýza potenciálu na této úrovni vypovídajícími hodnotami pro destinaci Orlicka. V rámci hodnocení celkového potenciálu zájmového území je možné konstatovat, že celá oblast disponuje vysokým potenciálem pro rozvoj a využití v odvětví cestovního ruchu. Nejčastěji jsou obce hodnoceny jako místa s přírodním či smíšeným potenciálem.

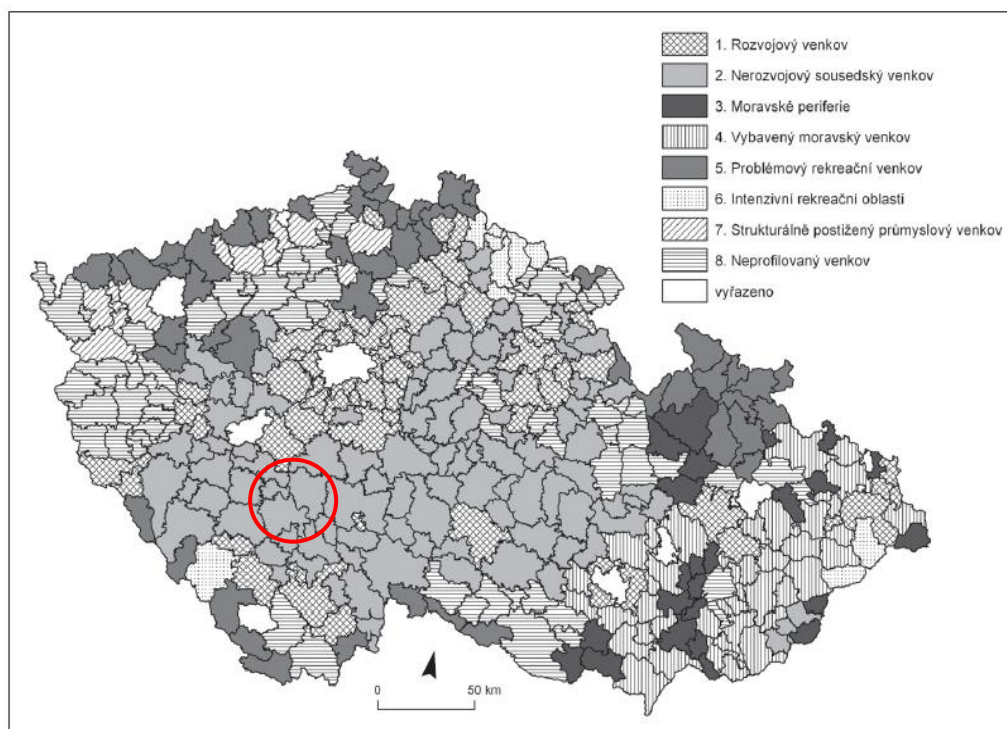
Na celém území břehů Orlické přehrady převažuje potenciál přírodní. Obce v severní části zájmového území disponují vysokým potenciálem, směrem na jih potenciál mírně klesá a je hodnocen jako zvýšený. Vysoký potenciál je nejvíce umocněn možnostmi trávení volného času a rekreace u vodní plochy. Taktéž venkovská turistika disponuje velkým potenciálem. Orlická přehrada je místem koncentrace turistických aktivit všech druhů, mimo to i cykloturistiky, vodní turistiky, sportovního rybolovu, myslivosti a horolezectví. Z kulturního potenciálu nejvíce území přispívá přítomnost zámku Orlík a hradu Zvíkov. Tyto objekty navyšují potenciál obcí Orlík nad Vltavou a Zvíkovské Podhradí. V rámci hodnocení celkového potenciálu tyto obce disponují smíšeným typem. Lze tedy říci, že kulturní významnost těchto obcí je dostatečně doplněna přírodní hodnotou. Z hodnocení kulturního potenciálu převažuje kulturně poznávací typ, čteně jsou zastoupeny i obce bez kulturního potenciálu, kde zcela dominují přírodní předpoklady (Bína, 2001).

Dle typologie venkovského prostoru

Dle typologie venkovského prostoru Perlína, Kučerové, Kučery (2010) lze obce v zázemí Orlické přehrady označit za typ nerozvojového sousedského venkova (viz obrázek č. 6). Z hlediska územní specifikace se jedná o oblast středních Čech, s územním výskytem až k Českomoravské vrchovině. Charakteristickým rysem těchto obcí je vysoce rozvinutý sociální faktor, který doplňuje špatná občanská a ekonomická vybavenost. Obce zároveň nedisponují dobrou sítí dopravní infrastruktury a veřejné dopravy. I z hlediska občanské vybavenosti obytných objektů se nerozvojový sousedský venkov řadí k méně modernizovaným oblastem.

Velkým problémem těchto typů venkovských sídel byl od 50. let problém tzv. depopulace venkova. Depopulace ovlivnila funkční využití břehů Orlické přehrady, především ve funkci obytné a rekreační. S procesem urbanizace docházelo k vysídlování venkova, venkovské obce zaznamenaly obrovské úpadky počtu trvale bydlících obyvatel (viz kap. 4.2.3). V rámci procesu urbanizace došlo taktéž k potřebě rekreace a oproštění jedince od městského prostředí. Bylo rozvinuto využití venkovského prostředí pro účely rekreace. Tím je i v současnosti úpadek venkovských sídel částečně regulován (Fialová, Vágner, 2005).

Obrázek č. 6: Typologie venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje

Zdroj: převzato z Perlín, Kučerová, Kučera (2010), s. 178

3. METODICKÁ ČÁST

Po zadání tématu diplomové práce byl zahájen sběr dostupných dat a dalších informací o Orlické přehradě a oblasti Středního Povltaví. Hlavními zdroji byly nejen české a zahraniční publikace a články, ale také bakalářské a diplomové práce vztahující se k problematice a zájmovému území.

Následovalo vypracování rešerše literatury, která je rozčleněna na literaturu o vodních tocích a dílech a literaturu o Středním Povltaví a destinaci Orlické přehrady. Dále rešerše čerpá z článků a publikací zabývajících se cestovním ruchem, rekreací a druhým bydlením. Vypracována byla následně také charakteristika oblasti v širším kontextu. Účelem této kapitoly je popis zkoumané oblasti v nadregionálním měřítku a získání širších souvislostí pro další kontext práce.

Pro další zpracování práce bylo důležité vymezit zkoumané území. Při úvahách o vymezení území se autorka práce řídila metodikou vycházející z Fialové, Marady, Chromého (2007). Jejich metodika je popsána v kap. 2.1.1. Inspirací byla i práce Charvátka (2013) a Zímy (2010).

Orlická přehrada se nachází na pomezí Jihočeského a Středočeského kraje. Za Orlickou přehradu jsou považovány i vzduté úseky na řece Otavě a řece Vltavě. Problém při vymezení zájmového území nastal v otázce samotného vymezení Orlické přehrady na ramenech Otavy a Vltavy. V rámci vyřešení této problematiky byla otázka vymezení Orlické přehrady konzultována s Ing. Karlem Březinou z Povodí Vltavy dne 23. 11. 2015. Právě Povodí Vltavy vymezuje Orlickou přehradu 68 km na řece Vltavě (až po VD Kořensko), 23 km na řece Otavě a 7 km na řece Lužnici. Toto vymezení se týká pouze stavu hladiny při maximálním vzduť v povodňových stavech. Nelze ho tedy považovat jednoznačně za směrodatné.

Zájmové území břehů Orlické přehrady bylo vymezeno dle několika kritérií, které musely obce splnit pro to, aby byly zařazeny do analyzovaného území. Kritéria byla stanovena na základě studia literatury (viz kap. 2.1).

1. Do vymezeného území byly zařazeny pouze obce, jejichž katastrální území je v přímém kontaktu s Orlickou přehradou či rameny řek Vltavy a Otavy, které jsou ještě považovány za součást Orlické přehrady.
2. Do vymezeného území byly zařazeny pouze obce, jejichž území se nachází v administrativním území ORP Písek, ORP Milevsko, ORP Sedlčany a ORP Příbram.

3. Za severní hranici Orlické přehrady byly zvoleny obce Bohostice a Milešov, v jejichž katastru se nachází nejsevernější část Orlické přehrady. Pro potřeby této práce, která je založena na historicko-geografickém zhodnocení funkčního využití břehů Orlické přehrady je však do seznamu zkoumaných obcí nutné přiřadit také obec Solenice. Tato obec se nachází již za hrází Orlické přehrady. Má ovšem pro oblast význam z hlediska historického formování sídel při samotné výstavbě Orlické přehrady (viz kap. 4.2). Právě obec Solenice získala na významu v období výstavby přehrady a byla jedním z hlavních sídel plnících funkci obytnou, ale i kulturní a obslužnou pro stavební dělníky (Cacák, Kouba, 2008).
4. Vymezení Orlické přehrady na jihu, na ramenech řeky Vltavy a řeky Otavy, bylo vytvořeno na základě podkladových dat shapefilu „vodní plochy“ z ArcČR 500 v programu ArcGIS. Na řece Otavě byly obce vymezeny dle práce Charvát (2013). Na řece Vltavě byly hraničními obcemi vymezeny obce Podolí I. a Temešvár po poradě s vedoucí práce.

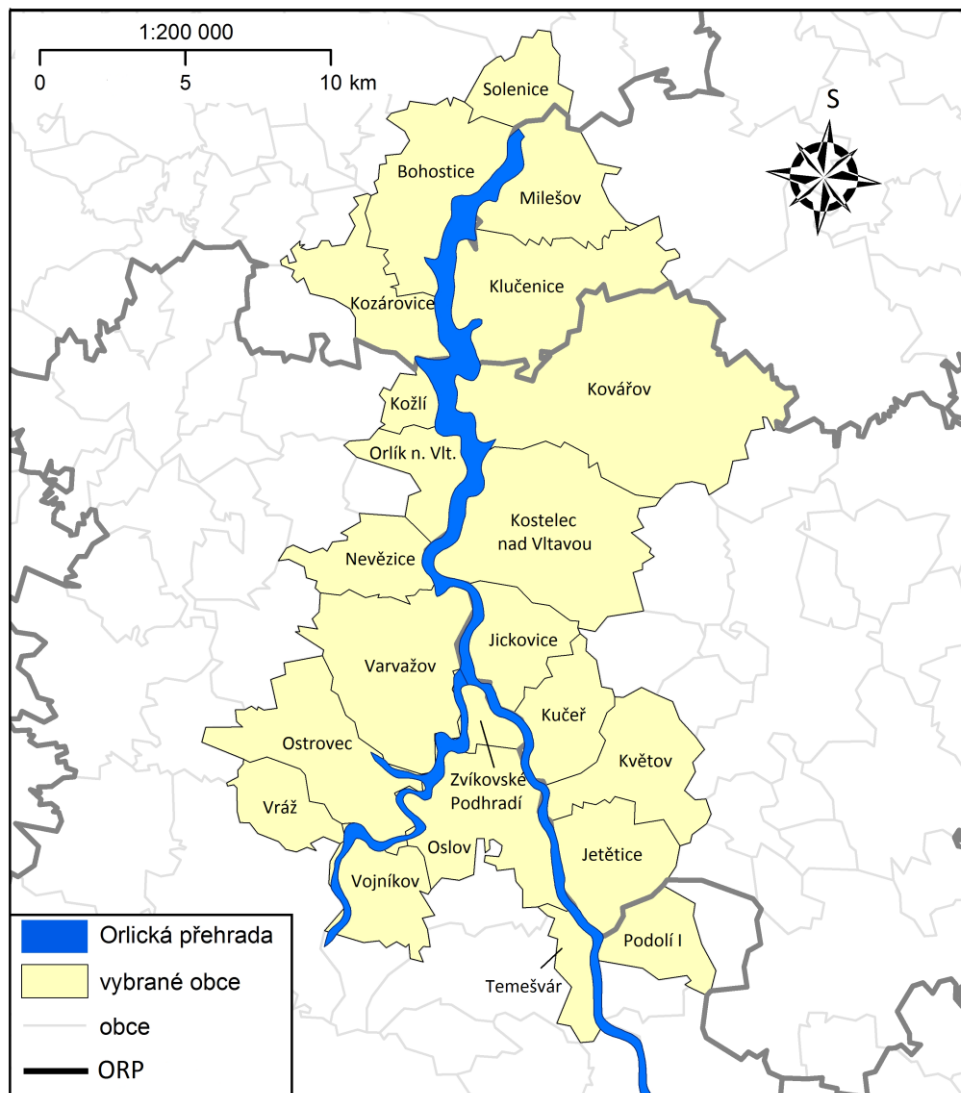
Do zájmového území bylo zařazeno 22 obcí, které splnily daná kritéria (viz obrázek č. 7). V rámci této práce bude vymezené území na březích Orlické přehrady nazýváno oblastí či destinací Orlicka. Jedná se o zjednodušený název, který byl převzat z místního slangu a rovněž byl využit i v jiných studiích (např. Zima, 2009, 2010, Patáková, 2013).

Předmětem analýzy je nejen rekreační funkce, ale také funkce hospodářská, obytná, dopravní a obslužná. Jednotlivé analyzované funkce byly vybrány na základě dosavadních znalostí ze studia geografie sídel. Výběr byl ovlivněn také studiem literatury (viz kap. 2.1).

V rámci zpracování rekreační funkce bylo snahou získat informace od majitelů, provozovatelů rekreačních zařízení či starostů obcí, o vzniku jednotlivých rekreačních středisek a kempů v zájmovém území. Šetření probíhalo formou telefonického kontaktu, e-mailové konverzace či osobního setkání v rámci řízených rozhovorů. Dotazovaní často nevěděli, kdy zařízení vznikla. Někteří dotazovaní objekty spravují pouze několik let a údaje o jejich založení nedisponují. V archivech obcí často tyto údaje chybí, to je částečně způsobené i administrativně-správními změnami. Za příklad lze uvést obec Varvažov, kde mají evidenci pouze o II. etapě stavby RS Štědrónín. Dle informací od starostky dříve Varvažov spadal pod Smetanovu Lhotu, stavební úřad má obec v Miroticích a evidence může být také v archivu v Mirovicích, popř. již nemusí existovat. Zjišťování údajů o založení rekreačních středisek a kempů probíhalo metodou sněhové koule, kdy v rámci doporučení jednoho aktéra došlo ke kontaktu dalších aktérů či institucí. U některých zařízení se bohužel

nepodařilo zjistit rok vzniku, u jiných je uveden pouze orientační údaj o založení (viz příloha č. 12 a příloha č. 13).

Obrázek č. 7: Vymezené zájmové území břehů Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, ArcČR500, S-JTSK

Součástí kap. 4.1.4 (viz obrázek č. 13) je analýza počtu trvale obytných objektů a objektů individuální rekreace v obcích zájmového území. Zde bylo využito dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) z roku 2015. Byly analyzovány objekty k bydlení pod kódem 3 a objekty individuální rekreace pod kódem 8. Vždy došlo k součtu hodnot za území spadající do katastru obce v zájmovém území. Následně došlo k výpočtu hodnot podílu objektů individuální rekreace na objektech k trvalému bydlení (OIR/OO).

Obrázek č. 16 (viz kap. 4.2.3) znázorňuje zaniklé obce a objekty v zájmovém území současných břehů Orlické přehrady. V rámci zpracování výstupu se vyskytl problém při určování zaniklých objektů na základě prostudované literatury. Objekty v analyzovaném území často disponovaly mnoha názvy v průběhu let jejich existence. Často se jejich název odvozoval dle majitele nemovitosti. Proto také v literatuře je možné pro jeden objekt mlýna či hostince zaznamenat několik názvů. Pro potřeby práce byl vždy využit název, který byl v literatuře nejčastěji zmiňován. Obrázek znázorňuje, kromě zaniklých sídel, lokalizaci mlýnů. Jednotlivé hostince a přívozy (viz přílohy č. 20 a 21) nebylo možné na základě prostudované literatury přesně lokalizovat.

Relativizace údajů byla provedena v rámci analýzy vývoje počtu obyvatel v území (viz kap. 4.2.3). Zdrojem byla data Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2016) a Historického lexikonu obcí České republiky 1869 – 2005, I. díl (Růžková, Škrabal a kol., 2006). V prvním případě byl analyzován index změny počtu obyvatel v jednotlivých obcích mezi lety 1869 a 2015 (viz obrázek č. 18), kde došlo k procentuálnímu přepočtu současného stavu za předpokladu, že rok 1869 vyjadřuje 100 % stavu. V druhém případě došlo k analýze indexu změny počtu obyvatel v zájmových obcích mezi lety 1950 – 2015 (viz obrázek č. 19). V tomto případě rok 1950 vyjadřuje 100% stav obyvatelstva a byl vypočítán stav k roku 2015.

Při získávání informací od pracovníků Povodí Vltavy bylo využíváno e-mailové konverzace. Pro sběr dat a získání důležitých informací byly vybrány metody terénního průzkumu oblasti a řízených rozhovorů. Po zpracování hlavní problematiky práce byly vytvořeny otázky pro řízené rozhovory, které jsou členěny na otázky pro představitele veřejné správy a starosty obcí (viz příloha č. 31), otázky pro zástupce rekreačních středisek a kempů (viz příloha č. 32) a otázky pro další aktéry v destinaci (viz příloha č. 33). Základ otázek je stejný, ovšem v rámci dotazovaných skupin jsou přidány či odebrány otázky dle působnosti, předpokládaných znalostí dotazovaných a především dle cíle rozhovorů.

Dne 18. 7. a 19. 7. 2015 byl proveden první terénní průzkum břehů Orlické přehrady v okolí obce Orlík nad Vltavou, Žďákovského mostu, rekreačního zařízení Velký Vír a Zvíkovského Podhradí. Tento prvotní předvýzkum oblasti poskytl přehled o místních vztazích, návštěvnosti kulturních památek, ale i obsazenosti rekreačních zařízení.

Druhý terénní průzkum lokality proběhl 18. 10. 2015. Jedním z cílů terénního průzkumu Orlicka bylo zhodnocení stavu návštěvnosti před koncem turistické sezóny. Ovšem hlavním důvodem návštěvy Orlické přehrady byla rostoucí aktivita ze strany médií k výraznému poklesu hladiny Orlické přehrady, doplněná informacemi o problémech lodní dopravy. Stav Orlické přehrady v říjnu 2015 byl fotograficky zdokumentován

(viz příloha č. 24–28). V rámci druhé návštěvy proběhl průzkum okolí zámku Orlík a hradu Zvíkov a byl pořízen 1. řízený rozhovor v areálu Bungalovy a hotel Zvíkov. Tento rozhovor byl pojat jako pilotní studie vedoucí k přesvědčení o srozumitelnosti otázek a jejich správném řazení v průběhu rozhovoru. Nebyly shledány žádné problémy.

Řízené rozhovory jsou jednou z metod kvalitativního výzkumu. Hendl (2005) popisuje kvalitativní výzkum jako pružný. Základem tohoto výzkumu je stanovení základních výzkumných otázek, které lze v průběhu výzkumu upravovat či doplňovat. Výhodou kvalitativního šetření je přítomnost výzkumníka při sběru dat. Tato skutečnost může v mnoha případech rozvinout diskusi a může podnítit vznik dalších otázek a případně i hypotéz výzkumu. Nevýhodou kvalitativního výzkumu je časová náročnost sběru dat i samotné analýzy výstupů z jednotlivých šetření (Hendl, 2005).

V rámci kvalitativního výzkumu byla aplikována metoda strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami. Jedná se o tradiční metodu dotazování na předem stanovené a připravené otázky. Tento druh rozhovoru umožňuje minimalizovat vliv tazatele na rozhovor. Vhodnost této metody dotazování lze shledat také při rozhovorech, které nebudou po čase opět uskutečněny. Jeden druh otázek lze v rámci tohoto dotazování aplikovat na několik skupin dotazovaných (Hendl, 2005).

Motivací bylo uskutečnit dostatečné množství rozhovorů se starosty obcí, zástupci rekreačních středisek, kempů a s dalšími aktéry v oblasti. Před samotným začátkem šetření bylo prvotním cílem získat názory 15 respondentů. Postup výběru aktérů byl ovlivněn poznatky vyplývajícími v průběhu zpracování hlavní části práce.

Prvotní kontakt s dotazovanými byl navázán přes e-mailovou konverzaci či telefonicky. V případě ochoty a zájmu kontaktovaných aktérů došlo k dohodě osobního setkání v území. První rozhovor byl uskutečněn 17. 10. 2015 v areálu Bungalovy a hotel Zvíkov v obci Zvíkovské Podhradí. Dne 3. 2. 2016 proběhl v rámci domluvené schůzky řízený rozhovor v Turistickém informačním centru města Písku.

Pro řízené rozhovory s představiteli veřejné správy bylo požádáno o rozhovor 7 starostů obcí v zájmovém území břehů Orlické přehrady. K realizaci rozhovorů došlo v 5 případech. Všechna setkání proběhla dne 17. 2. 2016. Osobní schůzka byla domluvena i se starostou Kovářova, který na schůzku zapomněl a následně na otázky odpověděl písemnou formou přes e-mail. Celkově tedy byly získány názory 5 respondentů ze strany starostů obcí. Dodatečně byly telefonickou cestou realizovány i dva další rozhovory se starosty obcí v severní části zájmového území. Výběr respondentů byl do jisté míry omezen i úředními hodinami obecních úřadů (např. Bohostice - čtvrtek 18 - 20 hod.).

Dne 17. 2. byl uskutečněn v odpoledních hodinách i řízený rozhovor s kastelánem hradu Zvíkov. Snahou bylo získat pohled zástupců obou kulturních památek na březích Orlické přehrady, ovšem ze strany soukromého zámku Orlík nedošlo k pochopení. Na základě doporučení (metoda sněhové koule) byl požádán o rozhovor i majitel jachty, zastávající názory z pohledu lodní dopravy. I v tomto případě, v důsledku časového vytížení respondenta, byly otázky v únoru 2016 zaslány přes e-mail. Výsledky přináší kap. 5.3.

Z důvodu časového vytížení majitelů, provozovatelů či správců rekreačních středisek a kempů muselo dojít k rozhovorům telefonickou cestou. Celkově bylo kontaktováno 9 středisek, pouze v pěti případech došlo k realizaci rozhovoru ve formě a úrovni, která byla přínosem pro tuto práci. Přehled údajů o všech dotazovaných přináší přílohy č. 29 a 30.

V rámci každé domluvené osobní schůzky byly uskutečněny rozhovory dle zvolené metody. Celý průběh rozhovoru byl se souhlasem dotazovaných nahráván na Samsung Galaxy Tab 3, prostřednictvím aplikace Smart Voice Recorder. Na úvod rozhovoru došlo k představení, popisu tématu a cílů práce. Zároveň byl aktérům poskytnut náhled na mapový výstup znázorňující zájmové území (viz obrázek č. 7). Při telefonickém rozhovoru byly informace písemně zaznamenávány. Celkově bylo realizováno 16 rozhovorů.

Jak uvádí Hendl (2005), nejefektivnější vyhodnocení řízených rozhovorů umožňuje doslovná transkripce odpovědí respondentů. Jedná se o převod informací z interview do písemné podoby. Jednotlivé odpovědi byly doslovně přepsány do Microsoft Office Word 2007. Přínosná tvrzení respondentů byla podtrhávána, zvýrazňována a bylo možné řadit výroky jednotlivých aktérů dle potřeb analýzy. Nejvýznamnější vyjádření byla pro zhodnocení řízených rozhovorů zachována a jsou obsahem kap. 5. Náhled na proces doslovné transkripce rozhovoru s kastelánem hradu Zvíkov přináší příloha č. 34.

Všechny obrázkové přílohy mapového formátu byly vytvořeny v programu ArcGIS. Byly použity shapefiley ArcČR 500 a shapefiley z portálu CENIA a data INSPIRE. Součástí práce jsou i dobové fotografie. Bohužel u některých obrázků a příloh nebylo možné uvést rok vzniku fotografie, neboť datace vzniku nejsou často součástí publikací o Orlicku (viz např. Cacák, Kouba, 2008). Jedná se o velké pochybení autorů, kteří se soustředí na výklad historie Orlicka za pomoci historických snímků.

4. ZMĚNY FUNKČNÍHO VYUŽITÍ BŘEHŮ ORLICKÉ PŘEHRADY

Kapitola změn funkčního využití břehů Orlické přehrady se již soustředí na splnění hlavního cíle práce. V této kapitole bude, vzhledem k zaměření práce, kladen důraz na analýzu funkce rekreační. Z tohoto důvodu bude této funkci věnována samostatná podkapitola. Změny dalších analyzovaných funkcí jsou zmíněny v následující podkapitole (viz 4.2) pouze okrajově.

4.1 Funkce rekreační

4.1.1 Střední Povltaví v období do r. 1954

Lokalita břehů řeky Vltavy v oblasti dnešní Orlické přehrady již před samotnou výstavbou sloužila k rekreačním účelům a byla oblíbenou destinací s obdivuhodnou krajinou. Od 19. století byla rozvíjena aktivita Klubu českých turistů (Horáková, Fialová, 2014).

Velký význam pro turistickou funkci v oblasti měla Sedláčková stezka, která lemovala tok řeky Otavy. Byla vybudována v rozmezí let 1924 – 1928. Jednalo se o velmi náročnou trasu mezi Pískem a hradem Zvíkov, v délce 25 km. Tato původní Sedláčková stezka zanikla společně se zatopením Orlické přehrady (Klub českých turistů Milevsko, 2008).

Ve 20. letech 20. století oblast Orlicka využívali ke svým aktivitám trampové. V destinaci byly budovány trampské chaty a osady. Jak uvádí Vágner, Procházka (in Vágner, Fialová a kol., 2004), dříve budované trampské osady a chaty zmizely většinou s výstavbou stupňů Vltavské kaskády. Největší výskyt trampských osad býval na území Svatojánských proudů, v oblasti dnešních přehrad Slapy a Štěchovice. Výskyt v území dnešní Orlické přehrady již nebyl tolik patrný, přesto se zde některé osady vyskytovaly. Přehled trampských osad přináší Hurikán (1990).

Velmi významnou formou rekreace ve zkoumané oblasti byla plavba na lodkách či jiných plavidlech po proudu Vltavy (viz obrázek č. 8). Rozvoj této rekreace souvisel s rozvojem vodáckého sportu v Čechách na přelomu 19. a 20. století. Věhlas měl na řece Vltavě vodácký maraton na trase České Budějovice – Praha, který do oblasti Středního Povltaví lákal mnoho návštěvníků (Cacák, 2005, Cacák, 2006). Trať byla později dělena do 4 úseků, přičemž plavba mezi Červenou a Žďákovem byla součástí druhé etapy (Čáka, 2002).

Od r. 1948 je zámek Orlík plně zpřístupněn turistům za účelem provozu cestovního ruchu a zvýšení návštěvnosti Orlicka. V roce 1949 byl zámek znárodněn, ale to se nepodepsalo na omezení možnosti návštěvy tohoto objektu. Zámek se velmi rychle stal

turistickou atraktivitou a dle dostupné evidence z r. 1953 navštívilo Orlick 42 000 návštěvníků (Cacák, 2005).

Obrázek č. 8: Kanoismus na Orlicku

Zdroj: Cacák, Kouba (2008), s. 313

Již v období před samotnou výstavbou Orlické přehrady byla oblast Orlicka navštěvována turisty z velkých měst, především z Prahy. Mnoho místních obyvatel přijímalo rekreanty do svých usedlostí v období letních měsíců. Budovány byly také penziony, a to například ve Žďákově či ve Velkém Víru. Tedy již v období do r. 1950 byla oblast zaměřena na poskytování služeb venkovského cestovního ruchu a rekreace (viz kap. 2.1.3). Byl zde patrný rozvoj venkovské turistiky, která byla provozovaná za účelem osvobození jedince od městského prostředí. Některé objekty poskytovaly návštěvníkům služby blízké agroturistice, především v oblasti stravování. Kromě ubytování a možnosti rekreace, nabízeli místní turistům domácí suroviny a pokrmy vlastní výroby, umožňovali sběr hub a lesních plodin, stejně jako rybaření. Hospodářská funkce oblasti v tomto období, včetně popisu pěstovaných plodin, je dále popsána v kap. 4.2.1 (Cacák, 2006, Stříbrná, 2005).

4.1.2 Období výstavby Orlické přehrady

Rekreační funkce území, ve formě využívání území pro potřeby cestovního ruchu a rekreace, se v tomto období začala měnit a přijímat socialistická pravidla. Charakteristickým rysem je přesun k domácímu cestovnímu ruchu. To korespondovalo s omezenou možností cestování. Na úrovni Československa začal být rozvíjen i nový typ služeb vázaného cestovního ruchu.

Avšak tento druh cestovního ruchu bude analyzován v následujícím období, kdy pronikl i do zázemí vybudované Orlické přehrady (Hesková a kol., 2006). Lze tedy považovat nástup socialisticky primárních druhů a forem cestovního ruchu v území za zpožděný. Největší rozvoj oblasti nastal až po ukončení výstavby Orlické přehrady v 60. letech.

Roku 1959 zaznamenalo koryto řeky Vltavy ve Středním Povltaví největší zájem o vodní turistiku. Právě tento rok byl posledním možným pro využití „Staré Vltavy“ pro účely plavby na lodích. Poslední doprava po „Staré Vltavě“ byla uskutečněna roku 1960, za účelem dokumentace původního koryta Vltavy a finišující výstavby Orlické přehrady pro dokumentární zpracování (např. Nový příběh staré řeky, Kopáč, 1962). Jak je možné vyčíst z Vodáckých a rybářských map z 60. let 20. století, ještě v období výstavby Orlické přehrady se v území nacházelo na 24 míst vhodných pro táboření (viz příloha č. 6 a č. 7). Turistika ve formě trávení volného času a rekreace u vodní plochy v tomto období nebyla dominantní, přesto se v oblasti vyskytovala. Hlavní atraktivitou cestovního ruchu lákající do oblasti byla také výstavba Orlické přehrady (Čáka, 2002). Tento trend zájmu návštěvníků lze považovat za formu tematického cestovního ruchu s průmyslovou tematikou, případně i formu poznávacího turismu (Fialová, 2012).

Jak uvádí Charvát (2013), již v období 50. let lze zaznamenat prvotní náznaky rozvoje trendu druhého bydlení v zájmovém území, např. v zázemí Oslova či okolí dnešního kempu Radava. Avšak až počátek 60. let lze označit za masivní rozvoj trendu druhého bydlení na Orlicku (Kubeš, 2004). Podrobněji je trend druhého bydlení analyzován v kap. 4.1.3. Objekty budované pro obytnou funkci v období výstavby Orlické přehrady (viz kap. 4.2.3), především v okolí Solenic, byly vystavěny s druhotným záměrem využití pro potřeby cestovního ruchu a rekreace u budoucí Orlické přehrady (Cacák, Kouba, 2008).

4.1.3 Destinace Orlická přehrada v období 1961 – 1989

Díky zatopení Orlické přehradní nádrže došlo k radikální přeměně funkcí a využití krajiny. Výstavbou přehrady získalo místní prostředí velmi významný lokalizační faktor cestovního ruchu. Hrala (2001) spatřuje za jednu z významných lokalizačních přírodních podmínek cestovního ruchu přítomnost povrchové vody, díky níž jsou vytvářeny stacionární a konstantní rozsáhlé regiony cestovního ruchu. Tvrdí také, že nejvíce využívány jsou vodní plochy v blízkosti velkých měst. Orlická přehrada je situována z hlediska cestovního ruchu a rekreace v širším rekreačním zázemí Prahy a Českých Budějovic

(Kubeš in Vágner, Fialová a kol., 2004), přičemž na základě terénního šetření lze jasně potvrdit dlouhodobou dominanci rekreatantů z Prahy a Příbramska (viz kap. 5).

Tradiční dopravní funkce po řece Vltavě, hospodářská funkce na březích řeky a taktéž obytná funkce, které byly charakteristické pro již zanalyzovaná období, byly velmi rychlým tempem obměněny za funkci rekreační. Tato funkce se rychle promítla do vývoje oblasti a v důsledku velkého rozvoje cestovního ruchu a rekreace získala destinace zcela dominantní funkční využití právě v této sféře. Ostatní funkční změny probíhaly v souvislosti se změnami ve vývoji cestovního ruchu a rekreace (viz kap. 4.2).

a) Cestovní ruch

Vystoupil (1988) charakterizuje stav cestovního ruchu v socialistickém období jako domácí, s převahou krátkodobé rekreace v objektech druhého bydlení (víkendová rekreace). Analýzu druhů cestovního ruchu přináší tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Druhy cestovního ruchu na březích Orlické přehrady do r. 1989

Druhy cestovního ruchu:	Převažující druh cestovního ruchu do r. 1989
Dle délky trvání	Krátkodobý, víkendová rekreace (do 3 dnů)
Dle rozložení během roku	Dominance letní sezóny
Dle teritoriálního rozmístění	Domácí cestovní ruch a rekreace
Dle vlivu na životní prostředí	Tvrdý cestovní ruch
Dle využívání zdrojů	Alternativní cestovní ruch
Dle organizovanosti návštěvníků	Organizovaný cestovní ruch
Dle hromadnosti	Hromadný i individuální cestovní ruch
Volný x Vázaný	Dominantně vázaný cestovní ruch

Zdroj: vlastní, dle Hrala (2001), Fialová (2012), Pásková, Zelenka (2012)

Poznámka: Hromadný cestovní ruch, doplněný koncentrací velkého počtu objektů druhého bydlení v rámci individuální rekreace, je charakteristickým rysem tohoto období. Jedná se o cestovní ruch a rekreaci, která byla rozvíjena na území Česka do roku 1989. Jak bude patrné v následující kap. 4.1.4, se změnami politického systému došlo i k přeměnám těchto charakteristických druhů cestovního ruchu a rekreace.

S růstem životní úrovně, rozvojem automobilismu a nárůstem volného času nastal intenzivní rozvoj cestovního ruchu. Omezená možnost cestování do zahraničí zvyšovala domácí návštěvnost. Role státu se začala promítat do cestovního ruchu, rozšiřovala se výstavba ubytovacích kapacit (Hesková a kol., 2006).

Lokalita Orlicka disponovala potenciálem pro cestovní ruch již před samotnou výstavbou Orlické přehrady, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách. Ovšem

se vznikem přehrady potenciál pro cestovní ruch získal širší rozměr. Již v roce 1963, po dokončení závěrečných prací na přehradě, zámek Orlík navštívilo okolo 180 000 turistů (tj. 4x více než v 50. letech). Ještě větší atraktivitou byla plavba lodí po Orlické přehradě, kterou v roce 1963 absolvovalo okolo 270 000 osob (Cacák, 2005). S rozvojem cestovního ruchu nastala proměna území. V tomto období je na Orlicku zaznamenán rozvoj služeb spojených nejen s cestovním ruchem, ale i rekreačním využitím oblasti. Analýze obslužné vybavenosti sídel (viz kap. 4.2.4) v socialistickém období se podrobně věnoval Kubeš (2000).

V průběhu tohoto analyzovaného období se návštěvnost zámku Orlík výrazně neměnila. V r. 1975 zámek evidoval okolo 170 000 návštěvníků a Orlicko se řadilo mezi významné destinace cestovního ruchu v Česku. Mírné změny návštěvnosti byly evidovány v roce 1989 (140 000 návštěvníků), kdy zámek Orlík procházel rozsáhlými rekonstrukcemi. Největší opravy zámku byly provedeny právě v r. 1989, kdy byla zpevněna hlavní věž, vyměněna okna a opět provedeny injektáže zpevnění stěn zámku (Cacák, 2005).

b) Rekreaace

Období socialismu bylo z hlediska cestovního ruchu a rekreace velmi specifické období. Charakteristický byl trend vázaného cestovního ruchu a podnikové rekreace. Blízko k nim má také sociální cestovní ruch (viz kap. 2.1.3). Vágner (in Bičík a kol., 2001) označuje důvody pro rozvoj vázaného cestovního ruchu jako politicko-společenské. Pracovníci získávali poukazy na rekreační pobyty ve vybraných destinacích, kde podniky vlastnily rekreační objekty s ubytovacími kapacitami.

Vázaný cestovní ruch na Orlicku byl rozvíjen, stejně jako druhé bydlení, po výstavbě Orlické přehrady v 60. a 70. letech. Cílem vázaného cestovního ruchu bylo odměnit zaměstnance a zvyšovat provázanost mezi pracovníky a podnikem. Rekreační objekty v oblastech s významným potenciálem pro cestovní ruch vlastnily velké podniky, svazy či instituce. Rekreace probíhala často v rámci administrativní hranice sídla firmy. Mnoho podniků z Písecka či Příbramska posílalo své zaměstnance na rekreaci do objektů na březích Orlické přehrady (Voborníková, 2005), zastoupeny ale byly i pražské podniky. Objekty vázaného cestovního ruchu nabízely různé stupně úrovně ubytování a poskytovaných služeb (Vystoupil, 1988). Rekreace probíhala v kempech, stanových táborech, ale i lépe vybavených hotelech či penzionech (viz kap. 5.1).

Vznik středisek na území břehů Orlické přehrady lze zařadit do 2. fáze rozvoje vázaného cestovního ruchu (viz kap. 2.1.4), kdy byly využívány především již existující objekty. Nové objekty vznikaly i po r. 1980 v rámci 3. fáze (Vystoupil, Šauer a kol., 2011).

Velká koncentrace objektů vázaného cestovního ruchu se nacházela v obci Solenice. Pro rekreaci byly využívány budovy dříve sloužící k bydlení pracovníků při stavbě přehrady (viz obrázek č. 9). Nejen, že byly v dobrém stavu, ale i z hlediska vybavenosti disponovaly základním vybavením dostačujícím pro potřeby rekreace. V zájmovém území obcí v ORP Příbram se nacházelo v 80. letech 27 objektů vázaného cestovního ruchu. Výstavba budov pro dělníky a později pro podnikovou rekreaci byla uskutečněna také v obcích Bohostice a Klučenice. Za objekty vázaného cestovního ruchu lze označit i kempy a tábořiště, kde se v tomto období konaly pionýrské tábory pořádané ROH. Nevýhodou oblasti, pro potřeby cestovního ruchu, bylo omezené využití v průběhu roku s naprostou dominancí letní sezóny. Z hlediska situovanosti se objekty nacházely v obcích na březích Orlické přehrady, s dobrou dopravní dostupností osobní automobilovou dopravou (Voborníková 2005).

Obrázek č. 9: Objekty využívané pro vázaný cestovní ruch v obci Solenice

Zdroj: Oficiální web obce Klučenice (2010)

Vystoupil (1988) vypracoval kartogram intenzity výskytu vázaného cestovního ruchu na území Čech. Z něho vyplývá, že lokalita Orlicka disponuje přibližně 3000 lůžek v objektech vázaného cestovního ruchu, především v rámci podnikové rekreace. Příklady některých podniků, které na březích Orlické přehrady vlastnily rekreační objekty, přináší kap. 5.1.

S důležitým poznatkem přichází v 80. letech Dohnal (1985), který upozorňuje na výjimečnost Orlické přehrady v tomto období. Větší koncentrací disponoval u Orlické přehrady individuální cestovní ruch než vázaný cestovní ruch.

Rekreační využití Orlické přehrady bylo oceněno v 60. letech i ze strany vrchních komunistických představitelů. Roku 1963 zde byla dokončena výstavba utajovaných rekreačních luxusních vil v obci Vystrkov. Objekt disponoval hotelem a 15 vilami ukrytými v lesích při břehu Orlické přehrady. Areál sloužil pro rekreaci vrcholných politických elit do 90. let 20. století (Pospíšilová, 2011).

Jedním z typů rekreace bylo i trávení dovolených v kempech. Jak uvádí Brooker, Joppe (2013), návštěvníci touží po sblížení s přírodou. Jejich motivem je únik z městského prostředí do neporušené přírody. I přesto považují za samozřejmost určitý standard služeb, např. hlavní budova se sociálním zařízením, kamna, zdroj pitné vody atd. Kromě plochy pro výstavbu stanových přístřešků, začaly být stavěny chaty a budovy zajišťující požadované služby. V návaznosti na kempy byla zaznamenána koncentrace služeb v jejich okolí.

Většina rekreačních středisek a kempů na březích Orlické přehrady vznikla v období druhé poloviny 60. let (např. kempy Popelíky, Trhovky, Bor) a počátkem 70. let. Mezi první střediska vybudovaná krátce po dokončení výstavby přehrady lze označit zmíněný areál Vystrkov (1963), dále objekt Hotelu Zvíkov s bungalovy (1964) či Autocamping Velký Vír (70. léta). Mezi později vybudovaná rekreační střediska se řadí Sobědražské středisko Husárna, jehož kolaudace byla uskutečněna v roce 1984. Přehled datace vzniku analyzovaných rekreačních středisek a kempů na březích Orlické přehrady přináší příloha č. 12 a příloha č. 13.

c) Druhé bydlení

Některá sídla zanikla pod hladinou Orlické přehrady (viz kap. 4.2.3), naopak jiná sídla díky zaplavenému území získala lepší přístupnost k vodní hladině a břehy Orlické přehrady začala intenzivně využívat. Právě tento posun břehů v mnoha sídlech aktivoval značný potenciál pro rozvoj. Nabídl obcím důležitý lokalizační faktor pro rozvoj rekreace a především sílícího trendu druhého bydlení. S ústupem hospodářské tradice a odklonu od zemědělské činnosti se do této oblasti začali koncentrovat chataři a chalupáři (Perlín, 1998). Dle informací od starostů obcí, v zájmovém území byly chatařům pro výstavbu jejich rekreačních objektů poskytovány rozsáhlé pozemky a rozvoj chataření byl cíleně podporován.

Ačkoliv trend druhého bydlení byl v Česku rozvíjen již od 20. a 30. let (Kubeš, 2004), na březích Orlické přehrady byl zaznamenán velký nárůst budování objektů druhého bydlení v 60. letech (přes 600 chat). Největší rozvoj druhého bydlení byl ovšem zaznamenán v 70. letech, kdy bylo v území vystavěno okolo 750 chat. V průběhu 80. let již bylo vystavěno pouze okolo 200 chatových objektů (Charvát, 2013).

K chalupaření byly využívány objekty původně plnící obytnou funkci. Chaty byly stavěny mimo původní zástavbu, v atraktivních místech. Koncentrací mnoha chat začaly být vytvářeny nové sídelní struktury chatových osad (Vágner in Bičík a kol., 2001). Přehled chatových osad na březích Orlické přehrady, včetně jejich typologie, přináší Charvát (2013).

Obecně lze trend chataření označit za fenomén, který výrazně ovlivnil životní styl lidí. Bičík a kol. (2001) zasazuje tento specifický způsob trávení volného času do jarních a letních měsíců, kdy uživatelé rekreačních objektů pracují na zahrádkách, tráví čas v přírodě, více se věnují sportovním aktivitám a jejich životní styl získává nové rozměry a odlišuje se od toho městského.

Osvobození od městského prostředí, kde se v období 60. – 80. let budují panelová sídliště, vidí Kubeš (2004) za hlavní motiv rozvoje druhého bydlení. Uvádí, že obyvatelé Českých Budějovic unikali do objektů druhého bydlení v těsném zázemí města, ale i do vnějšího prostoru, kam řadí Orlickou přehradu. Příliv chatařů do destinace měl postupem času velký vliv na místní prostředí. Z hlediska postupného budování chatových osad v opuštěných lokalitách, bez řešení odpadů, docházelo ke znečišťování životního prostředí, výstavbě černých staveb a celkově na sezónní příliv rekreantů nebyla destinace dlouhodobě vybavena ani po obslužné stránce (Kubeš, 2004, Charvát, 2013). V 80. letech zaznamenalo Orlicko příliv rekreantů z Prahy. Jejich koncentrace do území břehů Orlické přehrady je největší na Příbramsku a Písecku (Vystoupil, 1988).

4.1.4 Destinace Orlická přehrada v období 1989 – 2015

S rokem 1989 a odklonem od socialismu došlo k velkému úpadku vázaného cestovního ruchu. V současném období ho nahradil tzv. incentivní cestovní ruch (viz kap. 2.1.3). Mnoho podniků zaniklo, objekty byly privatizovány, vydraženy či restituovány. Rekreační objekty, často dříve používané pro podnikovou rekreaci, byly prodány soukromým vlastníkům. Úpadek návštěvnosti v destinaci podpořila také možnost cestování do zahraničí, která byla zpočátku částečně kompenzována návštěvníky ze zahraničí. Ovšem Orlicko není ze strany zahraničních turistů příliš oblíbené. Některé budovy jsou dnes využívány pro komerční využití, jiné nejsou využívány již vůbec a chátrají. Lze říci, že od 90. let se v území rozvíjí problémy destinace, které negativně ovlivňují návštěvnost. Především problém kvality vody v přehradě je v rámci tohoto období velkým omezením pro rekreační využití. Také pomalý proces inovativnosti služeb pro návštěvníky a turisty přispívá k úpadku destinace (terénní šetření, 2015). Více se problémům destinace věnuje kap. 4.3.

a) Cestovní ruch

Cestovní ruch obecně nabývá velkého významu a napomáhá rozvoji a udržitelnosti mnoha lokalit. Hrala (2001) při vyhodnocování podmínek a předpokladů pro realizaci cestovního ruchu v Česku zařadil oblast Střední Vltavy do II. kategorie oblastí cestovního ruchu. Tuto kategorii charakterizuje jako „území s převahou přírodních i ostatních podmínek a předpokladů vhodných pro cestovní ruch.“ (Hrala, 2001, s. 146).

Tabulka č. 4: Druhy cestovního ruchu na březích Orlické přehrady v současném období

Druhy cestovního ruchu	Převažující druh cestovního ruchu v současnosti
Dle délky trvání	Krátkodobý, víkendová rekreace do 3 dnů
Dle rozložení během roku	Dominance letní sezóny
Dle teritoriálního rozmístění	Domácí cestovní ruch a rekreace
Dle vlivu na životní prostředí	Tvrdý cestovní ruch
Dle využívání zdrojů	Alternativní cestovní ruch
Dle organizovanosti návštěvníků	*Neorganizovaný cestovní ruch
Dle hromadnosti	*Individuální cestovní ruch
Volný x Vázaný	*Dominantně volný cestovní ruch

Zdroj: vlastní, dle Hrala (2001), Fialová (2012), Pásková, Zelenka (2012)

Poznámka: *hlavní změny oproti Tabulce č. 3 (viz kap. 4.1.3)

Pro každou oblast cestovního ruchu lze definovat odlišné druhy a formy cestovního ruchu, které jsou pro danou lokalitu dle místní atraktivity typické. Druhy cestovního ruchu v destinaci Orlicka v rozmezí let 1989 – 2015 popisuje tabulka č. 4. Oproti předchozímu analyzovanému období 1961 – 1989 zaznamenalo území proměny související s přechodem od hromadného cestovního ruchu k dominantně individuálnímu. V souvislosti s tímto přechodem byl zaznamenán i přechod od vázaného cestovního ruchu k volnému. Změny byly podmíněny především transformačními procesy Česka po r. 1989 (Bičík a kol., 2001).

Formy cestovního ruchu:

1) rekreační a pobytový

Orlická přehrada je významnou rekreační oblastí Česka. Její situovanost na území dvou českých krajů umocňuje rekreační význam oblasti.

Analýzou ubytovacích kapacit na Orlicku se zabývala Lidová (2010). Z hlediska pobytu si návštěvníci mohou vybrat z množství ubytovacích kapacit v hotelech, penzionech, kempech či rekreačních střediscích. Lidová označuje za obce s výraznou koncentrací ubytovacích zařízení obce Milešov a Kovářov. Dle dat ČÚZK (2015) lze k těmto obcím přiřadit i Kostelec nad Vltavou.

Na základě dat z práce Lidové (2010) je možné vypočítat Defertovu funkci pro severní část zájmového území. Její výzkum a postup výpočtu Defertovy funkce je popsán v kap. 2.1.2. Právě Defertova funkce je vypovídajícím ukazatelem o stavu destinace.

$$Df = (3801 / 4594) * 100$$

Výsledná hodnota 82,7 řadí Orlicko mezi převážně turistické destinace. Tato hodnota je v intervalu, který zahrnuje především destinace u vodních ploch. Stav a vybavenost destinace tedy koresponduje s teoretickými předpoklady počítané funkce (Pásková, Zelenka, 2012).

Při výpočtu turisticko-rekreační funkce v 13 obcích, se zohledněním OIR (4 lůžka na OIR), vychází hodnota 207 lůžek na 100 trvale bydlících obyvatel. Turisticko-rekreační funkce v území zcela převažuje, ovšem otázkou je využitelnost existujících kapacit. Využití ovlivňuje hlavně naprostá dominance letní sezóny (Kunc, Šauer, Vystoupil, 2006).

$$TRF = (3801 + 5708) / 4594 * 100$$

2) kulturní a poznávací

Hrala (2001) upozorňuje na místní kulturně historické atraktivity. Nejvýznamnější a nejnavštěvovanější památkou kulturního charakteru je soukromý zámek Orlík pod správou rodu Schwarzenbergů (viz obrázek č. 10), s anglickým parkem. Stejného významu nabývá také státní hrad Zvíkov (viz obrázek č. 11). Zhodnocení vývoje návštěvnosti hradu a destinace, z pohledu kastelána hradu Zvíkov, je součástí kap. 5.3.

Orlicko přináší svým návštěvníkům i poznávací formy cestovního ruchu. Poskytuje vzdělání na mnoha naučných stezkách (Broža a kol., 2005). Tabulka č. 5 přináší přehled turistických tras v zájmovém území.

Obrázek č. 10: Zámek Orlík

Zdroj: Bärthl (2010) in FlyFoto (2016)

Obrázek č. 11: Hrad Zvíkov

Zdroj: Kouba (2008) in FlyFoto (2016)

3) turistika

Převažují trasy vedené kopcovitým charakterem krajiny a hustými lesy. Dalšímu rozvoji turistiky brání skalnaté břehy a především velké množství zátok (Waldhauserová, 2007). Turistiku na Orlicku lze označit za náročnější po časové i fyzické stránce. I přesto je okolí Orlické přehrady oblíbenou destinací pro pěší turistiku.

Orlicko disponuje i naučnými stezkami (NS) vhodnými pro celodenní výlety (Stráský, 2010). V zájmovém území nalezneme 5 tras naučných stezek (viz tabulka č. 5). Jak uvádí Navrátil (2012), tyto stezky slouží pro vzdělávání návštěvníků. Podporují také turismus napříč územím, kdy zajišťují příliv návštěvníků do oblastí s menším potenciálem, např. trasa Orlík nad Vltavou – Zvíkovské Podhradí vedoucí nedaleko obce Nevězice.

Tabulka č. 5: Vybrané turistické trasy na březích Orlické přehrady

TRASA	VYBRANÉ TRASY	ODKUD	KAM	DÉLKA (km)
NS	NS Orlík n. Vlt.- Zv.Podhradí	Orlík n. Vlt.	Zvíkovské Podhradí	26,5
NS	NS Partyzánská	Oslov	Oslov	6,3
NS	NS Kovářovsko	Kovářov	Kovářov	19,5
NS	NS na Onen Svět	Onen svět	PP Boukal u Milevska	18,7
NS	NS Za Vrážským pramenem	Stará Vráž	pramen	2,8
	Orlík n. Vlt. - Zv. Podhradí	Orlík n. Vlt.	Zvíkovské Podhradí	15,7
	Schwarzenb. hrobka	Kožlí	Orlík n. Vlt.	4,4
	Podolsko - Červená - Kučeř - Orlík n. Vlt.	Žďákovský most	Podolsko	31,9
	Solenice - Orlík n. Vlt. přes Kozárovce	Solenice	Orlík n. Vlt.	21,3
	Solenice - Orlík n. Vlt. přes Radavu	Solenice	Orlík n. Vlt.	27,6
	Zvíkov - Oslov - Temešvár - Jetětice	Jetětice	Zvíkov - hrad	24,2

Zdroj: vlastní, dle Mapy.cz (2015)

Poznámka: Výběr turistických tras byl podmíněn výskytem převážné části trasy v zájmovém území břehů Orlické přehrady, které bylo vymezeno v kap. 3. V území se vyskytují i trasy, které územím vedou pouze částečně a poté již pokračují mimo území. Tyto trasy nejsou obsahem výběru v tabulce č. 5

4) sportovní

Na Orlicku je rozvinut trend aktivní rekreace (viz kap. 2.1.4). Na výběr je v území z celé řady sportovních aktivit. V návaznosti na vodní plochu je zde, kromě koupání, možnost rybaření, jachtingu, windsurfingu a dalších vodních sportů. Populární jsou bungee-jumpingové seskoky z Orlických mostů (často Žďákovský most) (Stráský, 2010, terénní šetření, 2015). V kempech a rekreačních střediscích lze využít hřiště pro tenis, nohejbal, volejbal, stolní tenis a další. V lokalitě se nachází také půjčovny kol, případně i koloběžek (Dokempu.cz, 2014). Velký význam oblasti lze spatřovat v přítomnosti cyklostezek. Dnes má velký význam Sedláčkova stezka, která byla již před počátkem výstavby Orlické přehrady významnou turistickou trasou v regionu (viz kap. 4.1.1). V současné době se jedná o cyklostezku, která je jednou z částí Otavské cyklistické stezky. Trasa měří 50,5 km a spojuje město Písek s obcí Zvíkovské Podhradí (Oficiální turistický portál města Písek, 2015).

5) *wellness*

Význam wellness pobytů v cestovním ruchu a rekreaci stále roste. Jedná se o novější trend specifického druhu rekreace. Cílem je péče o zdraví, tělo a krásu, doplněná případně o mentální cvičení či další doplňkové služby. Wellness služby se řadí mezi nové trendy cestovního ruchu, které velmi ovlivnily vybavenost a strukturu služeb ubytovacích objektů (Hesková a kol., 2006). V zájmovém území lze uvést za příklad Hotel Orlík, který inovoval své služby a přístup do wellness zóny nabízí zdarma ke každému pobytu (Hotel Orlík, 2015).

6) *lázeňský*

Forma lázeňského cestovního ruchu je rozvíjena v obci Vráž u Písku od r. 1926. Lázeňský status ovšem obec získala až v roce 1978. Jejich specializací je léčení pohybového aparátu a neurologických onemocnění. Návštěvníky jsou především lidé s poraněními a pooperačními stavy (Lázně hotel Vráž, 2012). Lázeňská rekreace v území neprobíhá v návaznosti na Orlickou přehradu. Lázeňská forma cestovního ruchu je zde uvedena z důvodu zařazení obce Vráž do analyzovaného zájmového území.

Destinační společnosti:

Nutnost přítomnosti destinačního managementu v území byla popsána již v kap. 2.1.3. Působnost destinačních společností v mnoha územích souvisí s členěním na turistické oblasti a turistické regiony. Orlická přehrada se nachází nejen na pomezí dvou krajů, ale také na pomezí dvou turistických regionů - Střední Čechy a Jižní Čechy. Oblast severní části zájmového území spadá pod turistickou oblast Střední Čechy – Jih, převážná část území je součástí turistické oblasti Jižní Čechy (CzechTourism, 2015).

Dle informací z Turistického informačního centra města Písku, Jižní Čechy spravoval do r. 2015 destinační management Písecka a stále fungující Svazek obcí regionu Písecko. Nové zřízení destinačního managementu je naplánované na rok 2016 a bude fungovat jako samostatná organizace (s.r.o). Více o destinačním managementu Jižních Čech v kap. 5.3.

V rámci Příbramska, které je součástí regionu Střední Čechy, lze na základě Akčního plánu rozvoje správního obvodu ORP Příbram taktéž předpokládat vznik destinační společnosti v r. 2016. Bude fungovat pod správou Dobrovolného svazku obcí ORP Příbram (Kučel, Vildová, 2015). Otázkou budoucnosti je provázanost spolupráce destinačních společností na území břehů Orlické přehrady. Hrozbou může být do budoucna roztržitost v působení dvou destinačních společností na jednom územním celku významném z hlediska

cestovního ruchu a rekreace. Je důležité pro budoucnost destinace, aby byla vytvořena ucelená marketingová strategie pro celou destinaci (Pásková, 2009), která by zvyšovala povědomí o oblasti a omezovala spád Orlicka do stínu navštěvovaného města Písku.

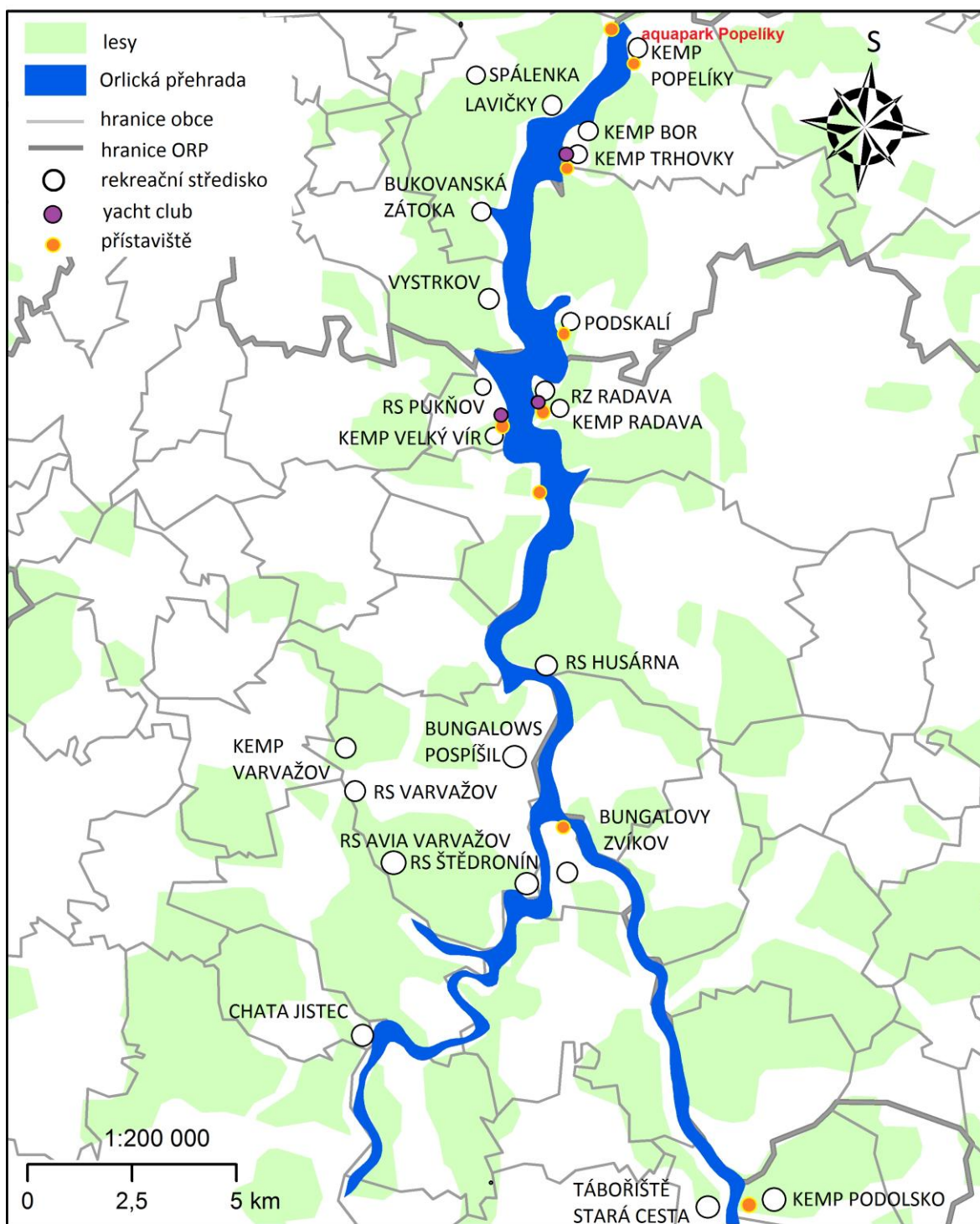
b) Rekreace

Za nejnavštěvovanější, největší a nejznámější rekreační střediska Orlicka jsou považovány kempy Trhovky a Popelíky, v území obce Milešov. Obecně všechny kempy v destinaci se snaží svým návštěvníkům, kromě pasivní rekreace, nabídnout sportovní aktivity v návaznosti na využití vodní plochy. Kemp Popelíky nabízí návštěvníkům možnost návštěvy aquaparku. Za známý rybářský ráj je považována oblast na Štědróníně. Ve větších kempech se nachází přístaviště pro lodní dopravu. V oblasti působí několik yacht clubů. Mezi hlavní patří Yacht club Milešov, na levém břehu se nachází známý Yacht club Barrandov či na pravém břehu Yacht club Radava (Stráský, 2010, Mapy.cz, 2015). Přehled rekreačních středisek a popsaných aktivit nabízí obrázek č. 12.

Rekreaci na území břehů Orlické přehrady lze rozčlenit dle typů ubytování. Rekreační střediska bývají z hlediska obytného standardu lépe vybavená a mají pestřejší horizont možností ubytování, od apartmánů, chatek, až po místa pro stany. Kempy většinou poskytují možnosti ubytování ve stanech, chatkách a obytných karavanech. Rekreační střediska na březích Orlické přehrady disponují často i bazény, které v kempech nenajdeme. K budování bazénů přistoupila střediska v důsledku sezónního znečištění Orlické přehrady sinicí (viz kap. 4.3), která znemožňuje využití přehrady pro rekreační účely (Dokempu.cz, 2014, vlastní šetření, 2015).

Poskytované služby jednotlivých středisek a kempů se velmi liší. Kvalitní služby poskytuje například kemp Velký Vír. V areálu je vybudované nové minigolfové hřiště, plánují otevření nudistické pláže. V objektu se nacházejí dvě restaurace, včetně fresh baru. Nabízejí také plně modernizovaná sportoviště pro plážový volejbal, dětské hřiště a půjčovnu kol (Autocamp Velký Vír, 2015). V území se vyskytují ale i střediska nemodernizovaná. Například v areálu Tábořiště Stará cesta v obci Temešvár, na jihu zájmového území, dodnes fungují latriny (Oficiální turistický portál města Písek, 2015). Tento areál je ale spíše výjimkou a při pořizování řízených rozhovorů bylo patrné, že většina rekreačních středisek a kempů se snaží zlepšovat své služby a vybavenost.

Obrázek č. 12: Významná rekreační střediska na březích Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, ArcČR 500, S-JTSK, dle Google Maps (2015), Mapy.cz (2015)

Při hodnocení rekreační sezónnosti lze kempy a rekreační střediska rozdělit do tří skupin. První skupinou jsou kempy a střediska s kratší sezónou, která začíná na počátku května a končí v září. Druhou skupinou jsou kempy a střediska provozující svou činnost od počátku dubna do konce října. Třetí skupinou jsou kempy a střediska s dlouhou sezónou

činností, která končí např. až v prosinci. U těchto rekreačních středisek či zařízení je zaznamenán vyšší standard ubytovacích kapacit, lepší služby a vybavení (Dokempu.cz, 2014).

Větší rekreační areály se nacházejí na pravém břehu Orlické přehrady. Kempy a střediska jsou koncentrována do zálivů. Rekreace je zpravidla rozvinuta v místech nazývaných „koupacími oblastmi“ (Mapy.cz, 2015). V oblíbených a příznivých oblastech je rozvinuto více zařízení, která si vzájemně konkurují (např. Radava a Podskalí). Velká koncentrace rekreačních středisek a kempů je zaznamenána v obci Milešov, kde nalezneme 3 nejznámější orlické kempy. Velkou koncentrací rekreačních středisek, jako pozůstatků po trendu vázaného cestovního ruchu, nalezneme na území obce Varvažov (viz obrázek č. 12).

Rekreaci v území lze řadit také dle období vzniku. Příloha č. 12 a příloha č. 13 přináší přehled všech rekreačních středisek a kempů na březích zájmového území Orlické přehrady. Cílem bylo vytvořit souhrnný přehled všech rekreačních zařízení, včetně jejich datace vzniku. Metodika a problémy se získáním údajů o vzniku kempů byly popsány v kap. 3. Téměř všechny objekty vznikly již krátce po dokončení výstavby Orlické přehrady, jak bylo popsáno v kap. 4.1.3. Ovšem i po r. 1990 se dále rozvíjela rekreace v území. Například kemp Bukovanská zátoka vznikl až v r. 2012. V tomto období již téměř nevznikají nová střediska, ale dochází spíše ke změnám vlastníků, provozovatelů či správců jednotlivých zařízení (např. nový správce kempu Podskalí od r. 2003 či v kempu Radava od r. 2005).

Kempy jsou stále oblíbenou formou trávení letních dovolených a prázdninových dní. Návštěvnost po r. 1990 zaznamenala sestupnou tendenci, přesto jsou objekty rekreačních středisek a kempů navštěvovány rekreanty, kteří se každoročně vracejí (Róková, 2008). Vývoj návštěvnosti je ovšem velmi závislý na mnoha faktorech. Dle informací od místních subjektů nejvíce ovlivňuje návštěvnost destinace počasí a kvalita vody v Orlické přehradě. Na základě informací od respondentů se v území projevují značné rozdíly v úspěšnosti jednotlivých středisek. Úspěšnost je ovlivněna nejen cenami za ubytování, ale i vybaveností, poskytovanými službami či polohou areálu.

Orlické břehy se potýkají s problémem absence zahraničních investic, nových trendů a jejich aplikací v území. Na Orlicku se neprosadil například nový trend holandských vesniček, jako v zázemí Lipenské přehrady. Ačkoliv potenciál pro cestovní ruch a rekreaci v přítomnosti vodní plochy mají obě oblasti stejný, Orlická přehrada stále disponuje pouze tradičními formami. Ty přináší již mnoho let stejné spektrum služeb pro rekreanty (Horáková, Fialová, 2014).

c) Druhé bydlení

Orlická přehrada je i v současnosti významnou destinací druhého bydlení. Jak uvádí Vágner (in Vágner, Fialová a kol., 2004), po r. 1990 lze zaznamenat trend stagnace druhého bydlení a mírný pokles počtu objektů druhého bydlení. V chatových osadách na Orlicku bylo při terénním průzkumu patrné, že některé objekty jsou neudržované a pouze minimálně navštěvované. Některé chaty začaly být sezónně pronajímány, avšak stále převažuje tradiční individuální víkendová rekreace. Výstavba nových objektů již v území téměř neprobíhá. Novým trendem druhého bydlení je modernizace využívaných chat a uplatňování nových architektonických trendů, prvků a stavebních materiálů (Kubeš, 2004).

Z hlediska typologie rekreačních lokalit (Fialová in Bičík a kol., 2001) je území břehů Orlické přehrady nejvíce podobné typu I. Ten se vyznačuje koncentrací objektů druhého bydlení mimo objekty k trvalému bydlení. Objekty jsou vázané v zázemí Orlické přehrady či v blízkosti lesů a jsou často budované ve svahu. Samotné objekty jsou obtížněji dostupné automobily, jednotlivé pozemky jsou volně přístupné, bez oplocení. Objekty individuální rekreace na březích Orlické přehrady disponují také charakteristikami z typu II., kam spadají objekty vystavěné v 60. a 70. letech.

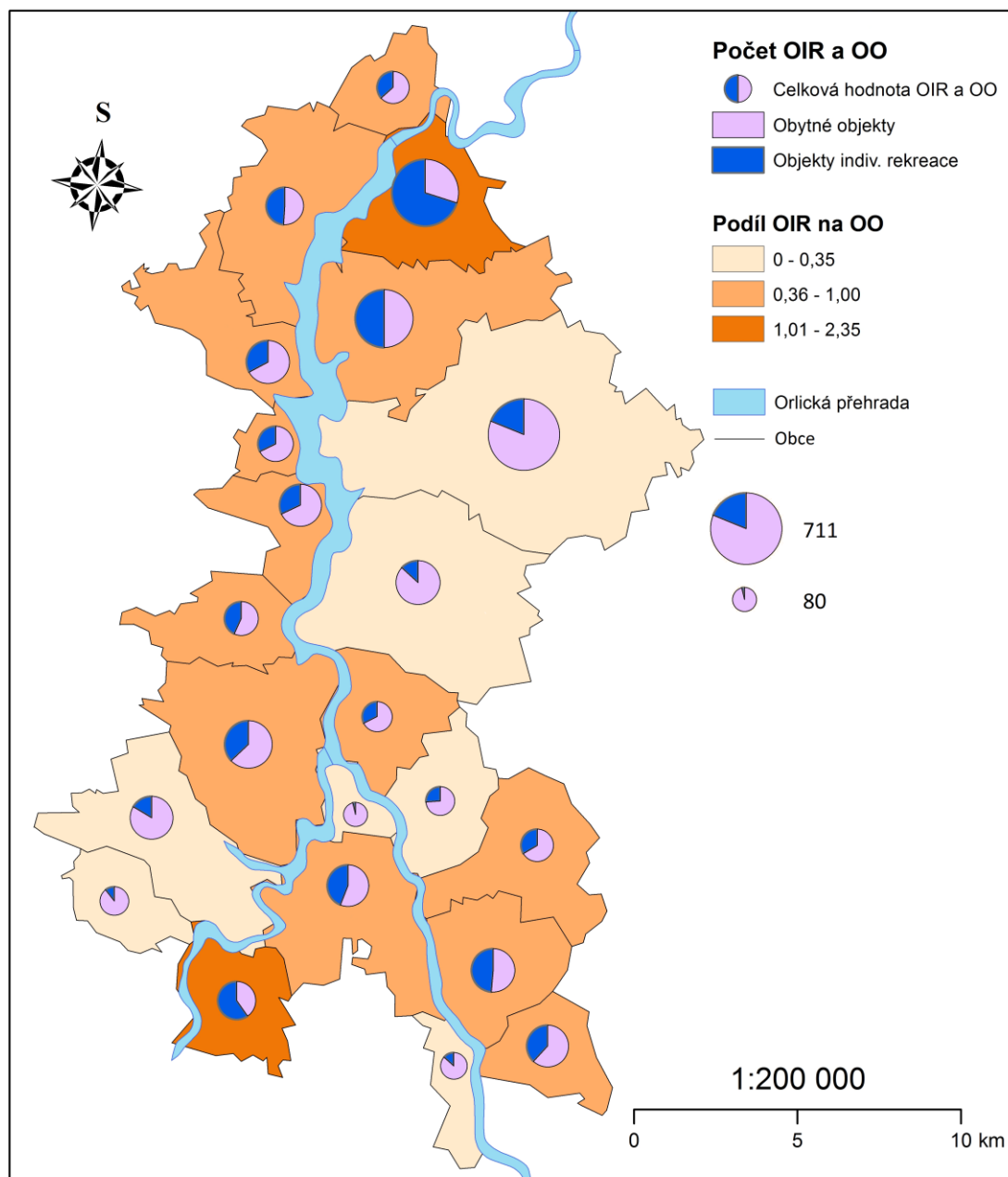
Kubeš (2011) hodnotil význam chatových oblastí v Česku. Celkově v oblasti přehradní nádrže Orlické eviduje 2 141 chat, hustota chat odpovídá 4,55 chat na km². Při analýze vycházel z dostupných dat z roku 1991, kdy bylo uskutečněno sčítání objektů individuální rekreace.

Charvát (2013) při výzkumu použil také data z r. 1991. Dále používal turistické mapy, spolupracoval s obecními úřady a využil vlastních znalostí oblasti. Z jeho výzkumu vyplývá, že většina chatových osad na Orlicku je situována na březích řek a při březích Orlické přehrady. Poloha jednotlivých objektů druhého bydlení je velmi ovlivněna krajinným reliéfem oblasti, charakteristickým především hustými lesy, hlubokými údolími a skalnatými břehy. Pro oblast je také charakteristická klesající hustota počtu chat na km² se vzdáleností od vodní plochy. Celkově k roku 2012 evidoval 1 725 chat s naprostou převahou rekreačních chat (76,4 %). Dále šetřením zjistil přítomnost 64 chatových osad. Pro porovnání, v zázemí Slapské přehrady a Kamýku se nachází 3 649 chat (Vokrouhlík, 2014), v zázemí Hněvkovic, Kořenska a horního Orlicka 1 071 chat (Maximová, 2013).

V rámci této práce byl analyzován počet OIR (tj. chat a chalup) v zájmovém území obcí na březích Orlické přehrady pomocí dat ČÚZK z roku 2015. K r. 2015 je v zájmovém území evidováno 3 402 trvale obytných objektů. Objektů individuální rekreace bylo spočteno

celkově 2 016. Vypočteme-li podíl OIR na trvale obytných objektech, vyjde pro celé území hodnota 0,59. Hodnoty za jednotlivé obce přináší obrázek č. 13 a příloha č. 14.

Obrázek č. 13: Podíl objektů individuální rekreace (OIR) na obytných objektech (OO) k roku 2015

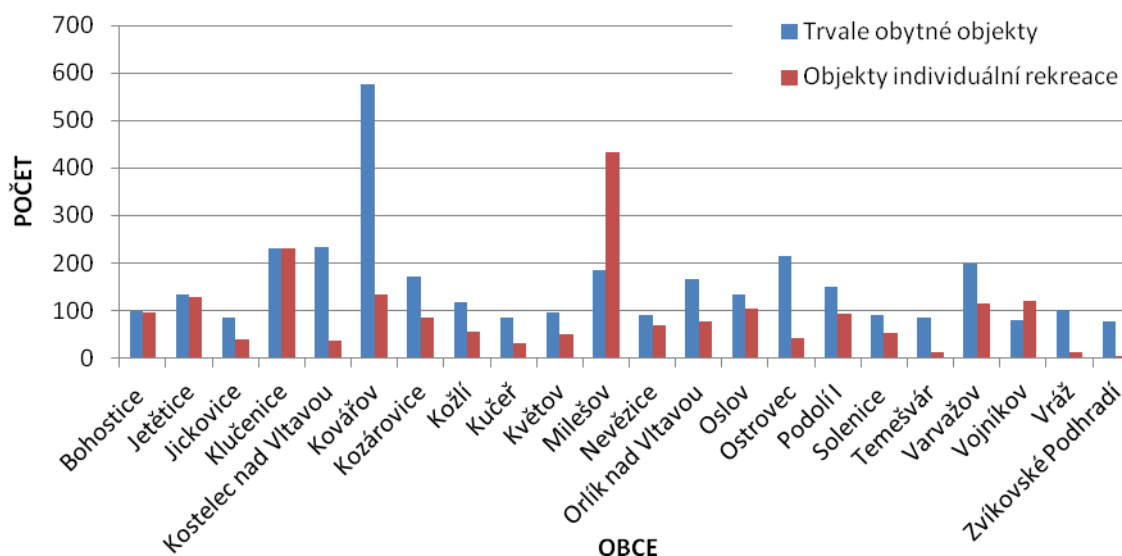

Zdroj: vlastní, ArcGIS, ArcČR 500, S-JTSK, dle dat ČÚZK (2015)

Největší obcí je obec Kovářov, která plní funkci regionálního střediska v zájmovém území (Kubeš a kol., 2000). Díky koncentraci objektů k trvalému bydlení se zde nenachází velký počet OIR a tedy podíl zkoumaných hodnot je zde velmi nízký ($OIR/OO = 0,23$).

Vliv na nízký podíl OIR může mít také relativně malý přístup k Orlické přehradě, vzhledem k rozloze obce. Malé hodnoty podílu ukazatelů dosahuje i obec Kostelec nad Vltavou (0,19). To je překvapivé, jelikož právě tato obec disponuje dobrou dopravní dostupností (silnice I/19). Příčinou může být zaměření obce na koncentraci ubytovacích zařízení, kterých se v katastrálním území obce vyskytuje 24 (ČÚZK, 2015). Absolutně nejmenší hodnoty (0,04) dosahuje obec Zvíkovské Podhradí. V obci je využíván kulturně-historický potenciál hradu Zvíkov. V letních měsících je zde velká koncentrace návštěvníků a i tento fakt může být rozhodující v otázce absence OIR v této části území. Na základě informací z Obecního úřadu Zvíkovské Podhradí je malý podíl OIR ovlivněn také omezenou možností plošného růstu obce. V zázemí obce jsou soukromé pozemky, které brání rozvoji rekreace. Další omezení obce je diskutováno v kap. 5.1. Velmi málo OIR zaznamenáváme také v případě obce Vráž. Tato obec využívá především potenciálu v lázeňském cestovním ruchu.

Graf č. 1: Počty objektů individuální rekreace a trvale obytných objektů v obcích zájmového území k roku 2015

Zdroj: vlastní, dle ČÚZK (2015)

Zcela odlišného vývoje nabývají obce Milešov a v menší míře také Vojníkov. Lze říci, že v těchto obcích rekreační funkce zcela dominuje, zatímco trvalé osídlení není většinově zastoupeno. Obec Milešov se nachází v blízkosti hráze Orlické přehrady na severu území a je hojně využívána rekreanty ze Středočeského kraje (viz kap. 5.1). Naopak Vojníkov se nachází při břehu Orlické přehrady na řece Otavě v blízkosti okresního města Písku. Právě pro Písecko je Vojníkov blízkou rekreační lokalitou.

V rámci výpočtu podílu hodnot OIR na obydlených objektech právě tyto dvě obce vykazovaly absolutně nejvyšší hodnoty. Graf č. 1 přináší přehled absolutního počtu objektů individuální rekreace a počtu trvale obytných objektů.

V případě zbývajících obcí lze často spatřovat převahu objektů k trvalému bydlení nad OIR. Výjimkou jsou obce Bohostice, Klučenice, Jetětice, kdy se počty OIR a trvale obydlených objektů takřka rovnají.

Tabulka č. 6 přináší schematické zhodnocení rekreační funkce v jednotlivých analyzovaných obdobích v kap. 4.1.

Tabulka č. 6: Vývoj rekreační funkce v zájmovém území břehů Orlické přehrady

Analyzované období	Hybná síla rozvoje	Převažující aktivita
Období do r. 1954	Přírodní	vodní turistika tramping
Období mezi lety 1954 - 1961	Ekonomická	vodní turistika "průmyslová" turistika
Období mezi lety 1961 - 1989	Politická	vázaný cestovní ruch druhé bydlení
Období mezi lety 1989 - 2015	Ekonomická	individuální cestovní ruch druhé bydlení

Zdroj: vlastní

4.2 Další proměny funkčního využití zájmového území Orlicka

4.2.1 Hospodářská funkce

Tradiční venkov byl bezesporu spjat se zemědělskou činností. Nejen, že zajišťovala obživu, ale vypěstované suroviny byly předmětem směnného obchodu. Ani Střední Povltaví se v historii nevyhnulo obdobím hospodářské krize, často způsobeným klimatickými extrémy. Kromě povodní, které výrazně ovlivňovaly stav půdy a úrodu, bylo druhým extrémem časté sucho. Cacák (2005) zmiňuje například období let 1770 – 1772, kdy se oblast potýkala s velkou krizí, bídou a nedostatkem surovin, díky neúrodě. Několikrát úrodu poničily i brzké mrazy. Čáka (2002) označuje oblast Orlicka za zemědělskou oblast se špatným stavem půdy, s malým podílem živin. Půdní typy v území znázorňuje příloha č. 2. Nejvíce plochy zde zabíraly lesy.

Zemědělství bylo hlavním zdrojem obživy obyvatel Orlicka v období před počátkem výstavby Orlické přehrady. Probíhalo na malých polích v blízkosti místa bydliště a sloužilo pro samozásobitelské využití v okruhu rodiny. Nejčastěji byla na polích pěstována pšenice, oves, ječmen, žito. Především brambory byly velmi důležitou plodinou. Vedlejšími surovinami byl také hrách, mák, cukrovka, krmná řepa, ale i zelí, tuřín a ojediněle mrkev. Pro svůj užitek chovali dobytek a prasata. Dalšími chovanými užitkovými zvířaty byly různé druhy drůbeže a králíci. V období rané fáze komunistické nadvlády odmítli někteří zemědělci r. 1952, a poté ještě několikrát, vytvoření JZD v oblasti. Venkovské zemědělství Středního Povltaví bylo charakteristické snahou o maximální zužitkování plodin, které vycházelo z velké skromnosti místních obyvatel. Zdrojem pitné vody byly obecní studny, problémy se zásobováním vodou měly pouze opuštěné samoty a vzdálenější usedlosti (Cacák, 2006).

Lokálně byla oblast využívána k těžbě nerostných surovin, převážně kamene. Pod Korcemí se nacházely lomy firmy Lanna, kde se těžila žula. Vojtěch Lanna byl ústřední postavou Středního Povltaví. Díky regulačním zásahům se zasloužil o splavnění jihočeských řek. Výrazně přispěl v oblasti rozvoje dopravní funkce v území. Kromě stavby lodí pro dopravu na řece a budování železničních tratí, se zabýval výstavbou řetězových mostů (1. most v Praze či Podolský řetězový most). Jeho firma zaměstnávala velké množství místních obyvatel (Jiroušová, 2014). Kamenolom se nacházel také v Kozárovicích. Lomy nabízely pouze sezónní práce, velmi fyzicky náročné, s průměrným platovým ohodnocením. Na Orlicku mnoho místních obyvatel pracovalo také v lesích. Při práci v obecních lesích byla většinou možnost bezplatného získání dřeva jako paliva pro místní obyvatelstvo. Panské lesy bývaly ohraničeny a místním tam byl omezován vstup (Čáka, 2002, Cacák, 2006).

Průmyslová výroba nebyla v oblasti nikdy rozvíjena. Díky absenci sekundárního sektoru byla zachována čistota ovzduší a přírodní hodnoty této oblasti. Kromě zemědělství se v této oblasti rozvíjely řemeslné práce. Např. v obci Staré Sedlo bychom v 18. století našli tesaře, truhláře, obuvníka, cukráře, pekaře, holiče, hodináře a mnoho dalších profesí. V okolí Zvíkova se nacházela výrobní lodí, ve Žďákově 2 loděnice. Dominantní postavení mělo Orlicko v mlynářské profesi. Díky situovanosti v povodí řeky Vltavy se v celé oblasti nacházelo velké množství soukromých i panských mlýnů (viz příloha č. 19), které zpracovávaly produkty místní zemědělské výroby. Právě řeka Vltava byla hlavním zdrojem obživy a práce většiny obyvatel. Největší mlýn ve Středním Povltaví, Kuchařův mlýn (viz obrázek č. 14), se nacházel v Podskalí. Známé mlýny byly i v Orlických Zlákovicích a Zbenických Zlákovicích. Ve Velkém Víru fungovala do roku 1947 cihelna (Čáka, 2002, Cacák, 2006).

Obrázek č. 14: Kuchařův Mlýn v Podskalí v r. 1955

Zdroj: Havelka in Pavelčík (2015)

Protože zemědělská výroba sloužila pouze pro získání plodin pro vlastní obživu, obyvatelé Orlicka pracovali i mimo vlastní pozemky. Význam v severní části Orlicka měla osada Žďákov, kde se nacházela pila. Zaměstnávala obyvatele okolních obcí, především z Chrástu, Probulova, Podskalí, Kožlí a Starého Sedla. Kromě toho, že zaměstnávala poměrně velký počet místních obyvatel, odevzdávala také hodně peněz z výnosů Orlické vrchnosti. V návaznosti na úspěšnou pilu byly ve Žďákově budovány další hospodářské usedlosti, vystavěny byly také obytné objekty pro zaměstnance a letní hosty. Významným zaměstnavatelem bylo i panství zámku Orlík. Nejčastěji muži byli zaměstnáni u vrchnosti. Ženy se staraly o hospodářství a chod domácnosti (Cacák, 2006).

Dále byli místní obyvatelé zaměstnáváni v lesích, lomech, nebo jako plavci na řece Vltavě. Jiní vlastnili přívoz či mlýn. Problémem byla sezónnost všech těchto prací. V zimních měsících narůstala nezaměstnanost, řeka zamrzala. Mnoho obyvatel sezónně migrovalo za prací do jiných oblastí. Za účelem zlepšení situace na Orlicku a vlastně v celém Středním Povltaví, byla vytvořena Jednota povltavská. Jejím hlavním cílem bylo celkové povznesení oblasti a vyřešení problému nezaměstnanosti a bídy místních obyvatel (Čáka, 2002, Kuthan, Stecker, 2007).

Hospodářská funkce zaznamenala proměny s počátkem výstavby Orlické přehrady. Zaměstnanost Středního Povltaví, ale i přilehlých okresů, byla navýšena možností zaměstnání na výstavbě přehrad. Na počátku výstavby se Orlická přehrada dlouhodobě potýkala s malým počtem pracovníků, který nevyhovoval potřebným kapacitám. Postupně nacházelo stále více místních obyvatel, často bývalých zemědělců, řemeslníků či mlynářů, uplatnění při budování přehrad. V rámci každodenní dojížděky bylo sváženo mnoho pracovníků z okolních a blízkých sídel. V týdenní dojížděce převažovali obyvatelé z blízkých okresů. Pracovalo se na dvousměnný provoz, po 12 hodinách, 5 dní v týdnu (Cacák, Kouba, 2008).

V důsledku výstavby Orlické přehrady byla zemědělská tradice narušena. Pole, nacházející se v území budované Orlické přehrady, byla připravována pro zatopení, stejně jako stavení, která byla současně ničena. Roky výstavby Orlické přehrady přinesly velké změny a omezení tradiční samozásobitelské funkce venkovských sídel. V rámci hospodářské spolupráce byla navázána vzájemná pomoc mezi vedením stavby Orlické přehrady a místními, nově vybudovanými, JZD (Cacák, Kouba, 2008).

Díky kolektivizaci zemědělství nastal rozpad soukromých zemědělských aktivit. Hromadně byly slučovány jednotlivé zemědělské aktivity do zemědělských družstev. Přehled jednotlivých JZD, včetně datace jejich existence přináší příloha č. 15. Celý hospodářský sektor byl centrálně řízen dle rozhodnutí státu. Státními intervencemi se cestovní ruch a rekreace soustředily především na rozvoj služeb pro dělnickou třídu, děti a mládež (Horáková, Fialová, 2014).

Dokončení stavby Orlické přehrady v roce 1961 je možné označit za hybnou sílu, která aktivovala proměnu skladebnosti hospodářských odvětví. Průmyslová výroba, která v území nebyla nikdy rozvíjena, nebyla do území koncentrována ani v socialistickém období. Jak již bylo analyzováno v kap. 4.1.3, hlavní funkcí oblasti se stala funkce rekreační. Dle informací od starostů obcí, na březích Orlické přehrady docházelo vlivem socialistické urbanizace k trvalým přesunům obyvatelstva za prací do velkých měst, nejčastěji do Příbrami, Písku a Prahy. Tam bývali lidé nejčastěji zaměstnáváni v průmyslových závodech.

Po r. 1989 lze vývoj charakterizovat jako přesun pozornosti od zemědělských aktivit na sektor služeb. S demokratickým režimem prošla společnost změnami. Byl zaznamenán rozvoj podnikatelských aktivit, proběhl proces privatizace a především se začaly rozvíjet zcela nové formy turismu (Horáková, Fialová, 2014). I přesto zemědělská tradice stále přetrvává v zázemí Orlické přehrady a zaměstnává část obyvatel některých obcí v zemědělských podnicích (viz kap. 5.1).

Stručné zhodnocení vývoje land use na Orlicku dle Bičíka a kol. (2010)

S problematikou hospodářského využití půdy je nutné zhodnotit také vývoj land use v dlouhodobé perspektivě. Pro podrobné výsledky analýzy land use v Česku lze odkázat na publikace Bičíka a kol. (2010), která hodnotí vývoj využití půd v rozmezí let 1845 – 2000, nebo na publikaci autorů Bičík, Kupková, Jeleček, Kabrda, Štych, Janoušek, Winklerová (2015). Současné využití půdy v zájmovém území znázorňuje příloha č. 3.

V zájmovém území byl, mezi lety 1845 – 1948, zaznamenán index zaplněnosti rozlohy ornou půdou nejčastěji od 3 % do 8 % v rámci smluvních územních jednotek (SÚJ). Společně s využitím půdy pro zemědělské účely byl zaznamenán pokles indexu rozlohy trvalých travních porostů. Zájmové území disponovalo značnými rozlohami lesních ploch, výjimečně v některých sídelních jednotkách až do 10 %. V tomto období doprovázely zájmové území pouze malé změny (index změny do 5 %).

Dalším analyzovaným obdobím je rozmezí let 1948 – 1990. Za hybné síly změn lze označit nástup socialismu a výstavbu Orlické přehrady. V souvislosti s výstavbou byly zaznamenány výrazné změny v land use v procentuálním zastoupení lesů. To souviselo s odlesňováním území v důsledku příprav na výstavbu Orlické přehrady, poté také v důsledku její samotné výstavby. Proces odlesňování byl doprovázen poklesem rozlohy orné půdy. Zatímco část zájmového území v Jihočeském kraji zaznamenala spíše pokles trvalých travních porostů, sever zájmového území ve Středočeském kraji zaznamenal mírný nárůst rozlohy travních porostů. V tomto období jsou patrnější změny v land use SÚJ Středočeského kraje (až 30 %).

Po r. 1989 došlo k transformačním změnám v primárním sektoru, přesto v rozlohách orné půdy některých sídelních jednotek nebyly zaznamenány výrazné změny. V intenzivněji využívaných sídlech byl pokles patrný. Z hlediska exponovanosti se oblast Orlicka řadí mezi periferní oblasti Čech. Mezi lety 1990 – 2000 již docházelo pouze k nepatrným změnám, které jsou více viditelné v SÚJ Jihočeského kraje (Bičík a kol., 2010).

Z hlediska využití půdy k r. 2010, lze území Orlicka označit za převážně zalesněné území (až 42 % území) s významnou ekologickou hodnotou a malým podílem zastavěné plochy (Bičík, Kupková, Jeleček, Kabrda, Štych, Janoušek, Winklerová, 2015).

4.2.2 Dopravní funkce

V období před počátkem výstavby Orlické přehrady hrála primární roli řeka Vltava ve funkci dopravní. Řeka sloužila především pro přepravu dřeva, soli a kamene. Přepřavovány byly ale i další suroviny, například tuha, obilí, ryby či kupecké zboží. Jedním z tradičních způsobů dopravy byla voroplavba. Ve Středním Povltaví působilo několik vorařských rodů z Podolska, Červené, Štědrónína či Podskalí. Při dopravě dřeva docházelo také často k jeho plavení v nesvázaném stavu (tzv. štumpachy). Vzhledem k náročnosti přepravy byla doprava poměrně rychlá, dřevo ze Žďákova do Prahy bylo při normálním stavu řeky Vltavy dopraveno za 2 dny, z Českých Budějovic za 3 dny. Toto volné plavení bylo uskutečňováno až do roku 1865, kdy to již začalo být nebezpečné pro modernizované lodě s parním pohonem. Do 19. století byl neustálým problémem špatný stav plavebních cest, především mohutné balvany a časté jezy bránily efektivnější přepravě. Docházelo k prvním snahám o úpravu vodních cest. Zatímco mlynáři měli povinnost starat se o dobrý stav jezů na řece Vltavě, o stav vodních cest se staral stát či z pověření státu vrchnost z příslušného panství. Vltava sloužila jako hlavní dopravní osa až do 19. století. S rozvojem železnice zaznamenala vodní doprava úpadek a myšlenky se začaly ubírat k efektivnějšímu využití síly vody. Před 1. světovou válkou již byly vypracovány první projekty na výstavbu soustavy přehrad na řece Vltavě (viz kap. Řeka – cesta in Čáka, 2002, Kuthan, Stecker, 2007).

Od výstavby přehradního stupně ve Štěchovicích, později i výstavby Slapské přehrady, byla délka trasy plavení na řece Vltavě postupně zkracována. V 50. letech již bylo plavení po Vltavě zakončováno na Orlicku, nejčastěji u Žďákova, kde dřevo bývalo zpracováno na místní pile (Čáka, 2002, Cacák, 2006).

Díky situovanosti u řeky zde existovala také tradiční povolání převozníka či poříčního správce. Cacák (2005) zdůrazňuje existenci mnoha přívozů na řece Vltavě (viz příloha č. 21). Nejznámějším přívozem byl tzv. Horní. Ten se nacházel přímo pod zámekem Orlík a mimo jiné sloužil pro výběr cla za dopravu po řece Vltavě. Známy byl také přívoz Žďákovský, kde bylo například za rok 1954 přepraveno na 3 000 lidí. Na jihu zájmového území u Zvíkova, na řece Otavě, fungoval přívoz s hospodou, který byl generačně předáván v rodině Smrtů (příloha č. 8 a příloha č. 9).

Od 16. století byla zastoupena i lodní doprava. Zajišťovala především dálkové plavby. Rozvoj lodní dopravy na řece Vltavě je datován do 17. a 18. století. Vltava disponovala několika úseky, které se lišily v hrozbách a charakteru toku. Zvláštní pravidla pro bezpečnou dopravu musely lodě dodržovat v úseku mezi Podolskem a Žďákovem (Čáka, 2002).

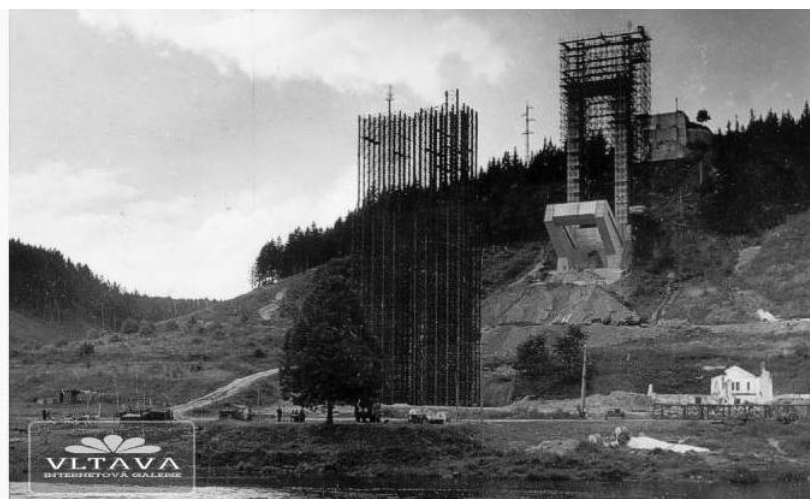
Oblast Orlicka nedisponovala v tomto období dobrým stavem pozemní dopravní infrastruktury, naopak je i možné říci, že oblast byla z hlediska dopravy odříznuta od okolí. Pouze několik hlavních komunikací, například do Starého Sedla, Královská cesta nebo cesta ke Žďákovskému přivozu byly vydlážděné. Jinak komunikace byly neudržované, šterkovité, s mnoha převýšeními a nebezpečnými úseky (Cacák 2006).

Pro potřeby železniční dopravy byl mezi lety 1886 – 1889 stavěn železniční most u Červené nad Vltavou. Touto stavbou byla zrychlena přeprava na trase Písek – Tábor, ale další rozvoj železnic v území nebyl realizován (Josef, 2002). Ačkoliv vzniklo několik dalších projektů na propojení území, hlavně v severojižní ose, Orlicko se do současnosti nedočkalo dalšího rozvoje železnice (Čáka, 2002).

Doprava autobusová se na Orlicku začala rozvíjet na počátku 20. století. Jedny z prvních autobusových linek (Cacák, 2005) vznikaly z iniciativy soukromých dopravců, např. r. 1926 na trase Staré Sedlo - Čimelice, dále Staré Sedlo - Příbram - Praha (1929) a také r. 1934 na trase Staré Sedlo - Zalužany - Mirovice. Tento druh přepravy byl ovšem velice nákladný na poměry místních obyvatel (Čáka, 2002). Pro usnadnění dopravy a propojení vltavských břehů byl vystavěn Podolský řetězový most, který byl později nahrazen moderním Podolským mostem z let 1938 – 1941. Popisy mostů v zájmovém území jsou součástí kap. 2.2.2 (Větvička, Rendek, 2007).

Společně s výstavbou Orlické přehrady začalo být pomýšleno na problematiku dopravy a časové náročnosti přepravy na Orlicku. Díky nutnosti objížďky celé Orlické přehrady by doprava utrpěla značných komplikací. Tradiční přivozy a jednodušší mostní konstrukce přes řeku Vltavu musely být nahrazeny. Přehrada si žádala velké stavby, které by zároveň odpovídaly místnímu reliéfu a hlubokým skalním údolím. Snahou bylo napojení mostů na důležité dopravní tahy, tj. na silnici I/19 (Žďákovský most, viz obrázek č. 15) a na silnici II/167 (Zvíkovské mosty) (Cacák 2006).

Obrázek č. 15: Výstavba Žďákovského mostu na konci 50. let

Zdroj: Občanské sdružení Prokop in Pavelčík (2015)

Při samotné výstavbě Orlické přehrady špatný stav místních komunikací a všeobecně nerozvinutá infrastruktura působila velké potíže. Bylo potřeba dovážet materiál, stroje a především pracovníky. Pro potřeby svozu zaměstnanců z okolních blízkých vesnic fungovala síť svozových autobusů. Celkově v území působilo 9 linek, které většinou končily u Zlákovic či v Solenicích. Další linky svázely na stavbu Orlické přehrady pracovníky z Milevska, Prahy, Příbrami, Milína a Sedlčan (Cacák, Kouba, 2008). Výstavba Orlické přehrady měla pozitivní vliv na rozvoj komunikací v destinaci. Byly stavěny nové silnice, původní cesty byly zpevňovány a opravovány (Kuthan, Stecker, 2007). Pro potřeby dopravy na stavbu hráze bylo v období výstavby celkově vybudováno 54 km nových silnic a 17 km železnice z Tochovic do Solenic (Cacák, Kouba, 2008).

Dopravní funkci v území do velké míry ovlivnil vzestup mobility obyvatelstva osobní automobilovou dopravou. V cestovním ruchu se začalo počítat s návštěvníky s automobilem. U ubytovacích objektů docházelo k výstavbě parkovišť (Voborníková, 2005).

S dostavbou Orlické přehrady zaznamenala největší změny lodní doprava. Jednalo se o přeměnu dominance nákladní a osobní dopravy na ryze sportovní (jachting) a rekreační plavbu (výletní lodě na trase Orlík - Podolí). Jako jeden z objektů druhého bydlení s možností využití pro dopravní funkci, začaly v tomto období na březích Orlické přehrady kotvit hausbóty (Kuthan, Stecker, 2007).

Do r. 1990 byla autobusová doprava dotována a byla velmi hojně využívána z důvodu výhodnosti pro cestující po finanční stránce. Každá obec disponovala promyšlenou strategií dopravy, která zajišťovala jednotlivým obcím spojení s okresním městem několikrát denně (Perlín, 1998).

Po r. 1990 ovšem autobusová doprava prošla změnami, které pro území Orlicka znamenaly nejen omezení počtu spojů, ale také problém pro dopravu návštěvníků do destinace. Došlo k výraznému zdražení jízdného a zrušení slevových průkazů, obce byly nuceny účastnit se na dotaci dopravní obslužnosti jejich obce (Perlín, 1998). Od výstavby přehrady až do současnosti je stále velkým nedostatkem území absence železniční dopravy. Při terénním průzkumu území bylo patrné, že je hlavním druhem dopravy do destinace osobní automobilová doprava. Stav komunikací je uspokojivý, přesto stále nedosahuje požadovaných kvalit. Zhodnocení současné dopravní dostupnosti, z pohledu starostů obcí, přináší kap. 5.1.

4.2.3 Obytná funkce

První informace o osídlení území pocházejí z období 1000 – 700 př. n. l. z okolí dnešní obce Nevězice. Přibližně z 1. stol. př. n. l. byly v severní části vymezeného území objeveny archeologické nálezy keltského oppida. Rozvoj prvních novodobých sídel byl evidován v 8. - 9. století našeho letopočtu. Jímí jsou například Staré Sedlo, Varvažov, Nevězice, Kozárovice a Kožlí (Cacák, 2006). Podrobnější informace o prvotním osídlení Středního Povltaví přináší Kuthan, Stecker (2007).

Další fáze osídlení území proběhla ve 13. století. Díky výhodné poloze členitého reliéfu a hlubokých skalních údolí řeky Vltavy zde byl vystavěn hrad Orlík. Výbornou geografickou polohu a především strategickou situovanost využívaly po mnoho století šlechtické rody, které se proměnlivě střídaly v nadvládě nad Orlíkem (Zmrzlíci, Švambergové, Šternbergové, Eggenbergové, Schwarzenbergové). V 16. století byl hrad přestavěn na zámek, tedy na objekt sloužící k trvalému bydlení šlechtických rodů. Ve 13. století byl vystavěn i hrad Zvíkov na soutoku řeky Vltavy s Otavou, na území dnešní obce Zvíkovské Podhradí. Ve 13. století se nadále rozvíjela sídelní soustava. Rozvoj se týkal například Orlíku nad Vltavou, Starého Sedla, ale i Varvažova a Kovárova. Kromě hospodářské funkce v oblasti plnily hlavně funkci obytnou. Další velký rozvoj obcí byl zaznamenán až na začátku 18. století, kdy v území bylo vystavěno mnoho nových domů. Zároveň byl zaznamenán příchod nových obyvatel zajišťujících širší spektrum poskytovaných služeb, především z odvětví řemeslné výroby (Cacák, 2005).

S výstavbou Orlické přehrady nastaly změny v obytné funkci. Samotné výstavbě přehrady předcházela řada potřebných terénních prací v podobě kácení lesů či jiných krajinných úprav. Obce, sídla, samoty i jednotlivé objekty, které byly v rozporu s projektem výstavby Orlické přehrady, musely ustoupit. Již v první fázi, mezi lety 1951 – 1955,

docházelo ke stěhování a přesunu základního majetku lidí mimo zátopové území a výstavbě nových obytných objektů. Vybraná sídla v místech budoucí Orlické přehrady byla téměř vždy zcela zničena, domy místních obyvatel byly vyklizeny a majitelé přestěhováni. Některé obce byly zatopeny takřka v původním stavu z časového důvodu a ze snahy dokončit přehradu co nejdříve (Cacák, Kouba, 2008).

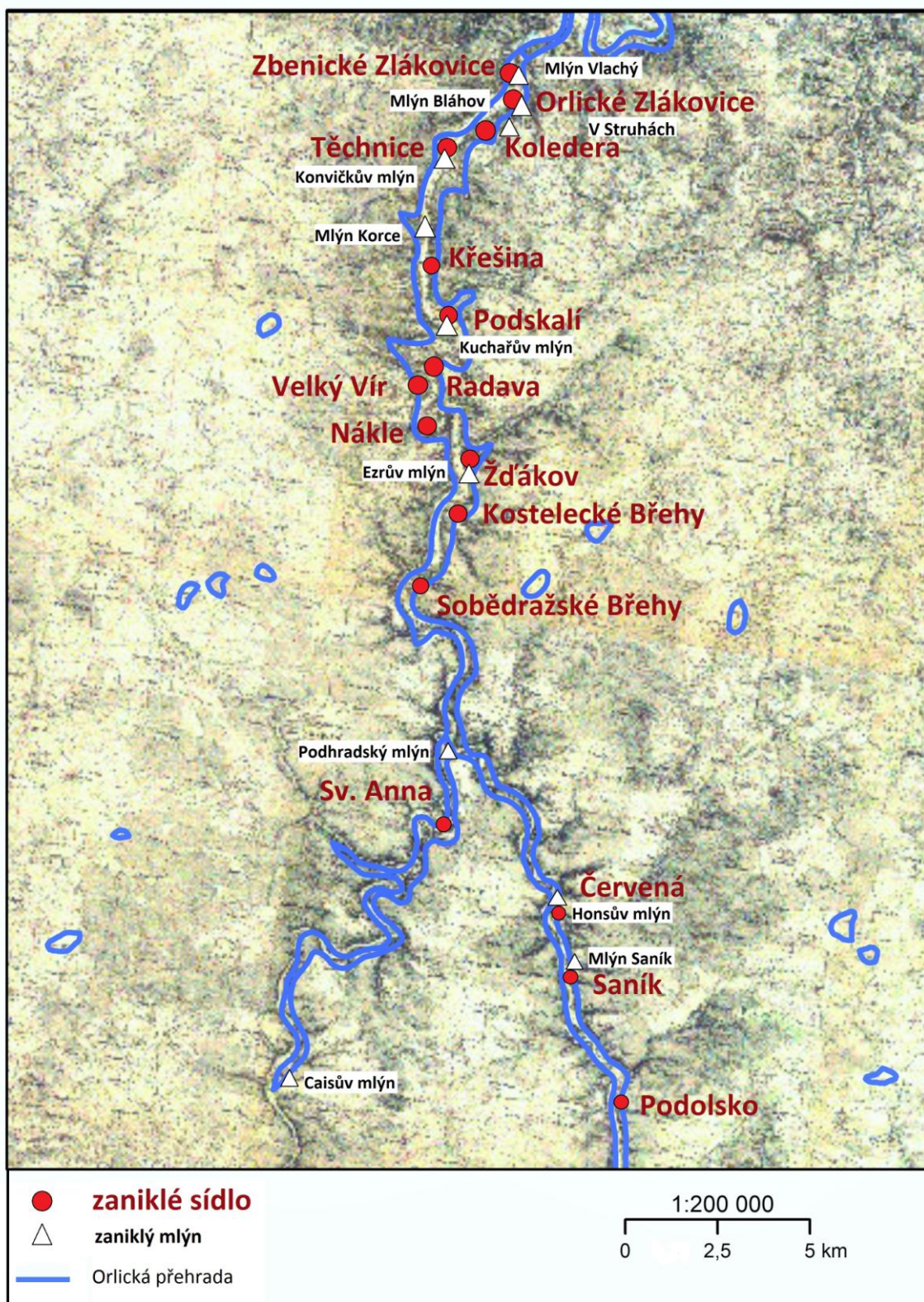
Beran (2015) poskytuje rozsáhlou databázi zaniklých obcí v Česku. Uvádí, že v důsledku výstavby Orlické přehrady došlo celkově k zániku 50 osad, obcí či samot. Přehled všech zaniklých sídelních útvarů přináší přílohy č. 16, 17 a 18.

Díky této databázi je možné porovnat dopady výstavby Orlické přehrad na sídelní strukturu, s výstavbami jiných přehrad v Česku. Díky rozdrobenosti sídel v oblasti vnitřní periferie (Perlín, 1998) je rozsah zasažených obcí, osad, samot i dalších objektů velký, oproti jiným přehradám Vltavské kaskády. Na druhou stranu je nutné upozornit na to, že sídelní struktura na Orlicku byla tvořena mnoha obcemi, samotami či osadami, s nízkým počtem obyvatel a malou koncentrací domů. Přesto například vodní nádrž Kamýk zaplavila pouze 9 sídel. Velký zánik obcí přinesla výstavba přehrad Lipno I a Lipno II. Rozdílem oproti Orlické přehradě je fakt, že výstavba Lipenských přehrad přinesla velkým obcím pouze částečný zánik, zatímco na Orlicku převažuje celkový zánik sídel. Vždy se ovšem jednalo o velký zásah do života místních obyvatel (Beran, 2015).

Celkový počet objektů, dnes skrytých pod hladinou Orlické přehrad, se pohybuje okolo 650. Dotčeným obyvatelům byla poskytnuta kompenzace (Cacák, 2006) ve formě finanční náhrady či výstavby domu mimo zátopové území. Velká výstavba sídlišť domů byla realizována v Bohosticích a Klučenicích (Kouba, 2007). Kromě obytných budov bylo zaplaveno velké množství mlýnů (viz příloha č. 19), hospod, penzionů (viz příloha č. 20), lomů a také známá pila ve Žďákově. Z hlediska zániku významných objektů místního významu evidoval Kouba (2007) celkově 14 zaniklých mlýnů, z toho 11 v zájmovém území břehů Orlické přehrad, 6 pil a 4 elektrárny. Právě v práci Kouby (2007) lze podrobněji studovat dopady výstavby Orlické přehrad na životy místních obyvatel.

Obrázek č. 16 znázorňuje vybrané zaniklé obce, osady či samoty v mapě II. vojenského mapování. Zároveň přináší lokalizaci objektů mlýnů v zájmovém území břehů Orlické přehrad.

Obrázek č. 16: Zaniklé obce, osady a vybrané samoty v území dnešní Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, CENIA, S-JTSK, dle Šimek (2012), Beran (2015)

Poznámka: Pro potřeby této práce byly v mapě vyznačeny pouze obce, osady a samoty, které bylo možné v mapě II. vojenského mapování s jistotou vyznačit. V případě samot se většinou jednalo o individuálně lokalizované objekty, které bylo velmi obtížné v mapě o měřítku 1 : 200 000 přesně situovat.

Obecně lze konstatovat, že všechny obce, osady a samoty byly vysídleny v rozmezí let 1950 - 1960. Největší ztráty eviduje okres Písek. Jednalo se převážně o samoty, jen v málo případech o osady. Ze zaniklých obcí na Písecku byla známá především obec Orlické Zlakovice (k r. 1921 - 518 obyv. a 93 domů). Velkou ztrátu místního významu přineslo také zatopení Podskalí, Radavy a Velkého Víru. Další regionálně významnou obcí byla Červená nad Vltavou. Zde došlo alespoň k záchraně místního kostela, který byl přestavěn o 200 m výše, mimo zátopové území. Přestěhovány byly i jiné památky na Orlicku, například Boží muka ze Sobědražských břehů nebo socha sv. Jana Nepomuckého ze Žďákova (Cacák, Kouba, 2008). Pouze osada Svatá Anna, spadající pod správní obec Oslov, byla zničena částečně. V ostatních případech došlo k vystěhování a následnému zničení či zatopení celého sídla (Beran, 2015).

Již méně zaniklých sídel eviduje okres Příbram, celkově 10 obcí, osad či samot. Převažují samoty. Největší ztrátou v okrese Příbram bylo zatopení obce Těchnice (k r. 1921 - 302 obyv. a 61 domů). Co se týče stavu, všechna evidovaná sídla a objekty byly zcela zničeny v rozmezí let 1950 – 1960 (Beran, 2015).

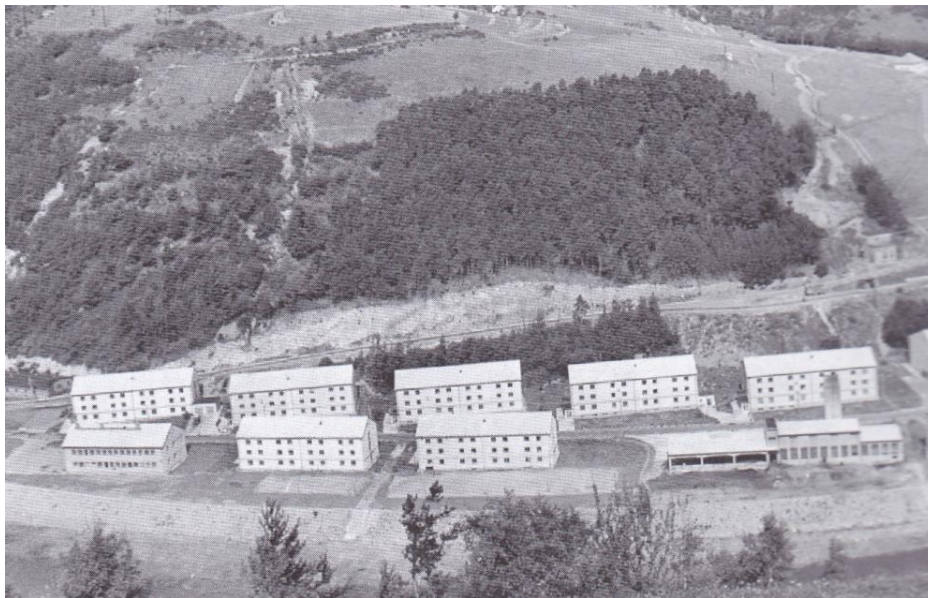
Pouze 5 samot zaniklo na území okresu České Budějovice v důsledku výstavby Orlické přehrady. I v tomto případě došlo k zániku celých sídelních struktur (Beran, 2015). Toto území je již mimo zájmové území analyzované v této práci.

Výstavba Orlické přehrady nepřinesla pouze zánik objektů a sídel. Vznikaly i nové budovy, především v severní části zájmového území. V důsledku příchodu pracovníků do oblasti bylo potřeba vybudovat nové obytné a obslužné objekty. V rámci 1. etapy (r. 1954) rozvoje bytového fondu byly vytvořeny ubytovací jednotky v obci Solenice. Na levém břehu řeky Vltavy, v katastru obce Solenice, bylo vytvořeno sídliště s 10 zděnými domy, dále 2 objekty s garsonkami a 3 domy s bytovými jednotkami. V návaznosti na tyto stavby byly v Solenicích dále vystavěny objekty kulturního domu, obchodního domu a nemocnice, kanceláře a sklady. Oblast byla napojena na vodovod, ústřední topení a zdroj pitné vody. V obci byla také vybudována závodní kuchyně.

V 1. a následně i 2. etapě byly budovány obytné budovy také ve Zbenických a Orlických Zlakovcích. Zde dominovaly dřevostavby s celkovou kapacitou 350 lůžek, s jídelnou a ošetrovnou. Bytové kapacity těchto dvou obcí byly pouze provizorním řešením nedostatku bytového fondu v počáteční fázi výstavby. Nedostatek ubytovacích kapacit byl řešen i pomocnými stavbami ve vzdáleném Milíně, kde bylo vystavěno 104 bytových jednotek. Dělníci, pracující v rámci Střediska Zdrž na terénních úpravách, byli nejčastěji ubytováni ve školách či u místních obyvatel. Solenice se později staly hlavním centrem

oblasti s koncentrací obytné funkce pro dělníky (viz obrázek č. 17). Postupně bylo navyšováno vybavení službami (viz příloha č. 10, příloha č. 11), kromě divadla a restaurace bylo vybudováno i kino, jesle a škola (Cacák, Kouba, 2008).

Obrázek č. 17: Ubytování pro dělníky v obci Solenice na konci 50. let

Zdroj: Cacák, Kouba (2008), s. 52

Zároveň je nutné podotknout, že byly budovány také objekty nahrazující dosavadní bytovou výstavbu, která se nacházela v zátopovém pásmu.

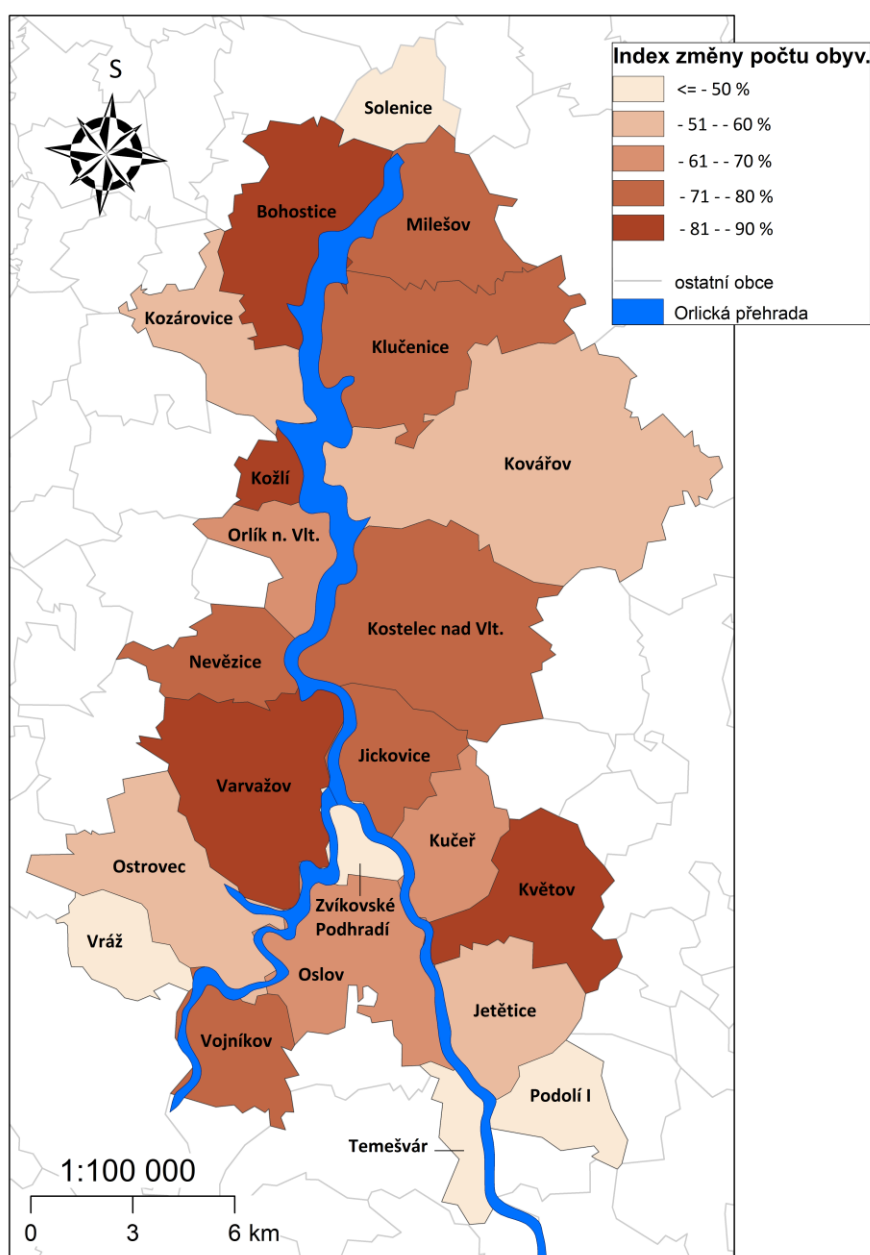
Po výstavbě Orlické přehrady došlo ke změnám funkčního využití, primární postavení získala funkce rekreační, která postupně nahrazovala funkci obytnou. Jak již bylo analyzováno v kap. 4.1, pro účely rekreace začali být od druhé poloviny 60. let 20. století využívány objekty ubytovacích kapacit pro dělníky (např. Solenice).

S rozvojem rekreační funkce částečně souvisela další vlna odlivu obyvatelstva ze zázemí nově vybudované Orlické přehrady. Naopak koncentrace služeb, cestovního ruchu a rekreace byla situována do vhodných lokalit. Velký rozvoj byl patrný především v severní části zájmového území (kempy a druhé bydlení v Milešově, podniková rekreace Solenice atd.) Pro možnost zhodnocení dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v jednotlivých obcích byl vytvořen obrázek č. 18 a obrázek č. 19.

Všechny obce v zájmovém území zaznamenaly pokles počtu obyvatel v průběhu let 1869 - 2015. Index změny počtu obyvatel mezi lety 1869 – 2015 dosáhl poklesu často až v rozmezí 81 - 90 % (Bohostice, Kožlí, Varvažov, Květov). Jedná se převážně o obce s horší dopravní dostupností, s menší koncentrací cestovního ruchu a rekreace

(výjimkou je Varvažov) a absencí pracovních příležitostí. Tyto obce lze v rámci analyzovaného území označit za nejméně rozvinuté. Naopak nejmenší ztráty v rámci zkoumaného území pocítila obec Solenice. Její vývoj byl velmi ovlivněn ubytováním dělníků při výstavbě Orlické přehrady, postavením v rámci destinace Orlicka a koncentrací cestovního ruchu a rekreace od 60. let. Do 50 % obyvatel ztratila i obec Vráž, Podolí I a Zvíkovské Podhradí. To může být ovlivněno blízkostí okresního města Písek a relativně dobrou dopravní dostupností. Celkově území ale utrpělo znatelné populační ztráty, nejčastěji v rozmezí 70 – 80 % obyvatel (viz obrázek č. 18).

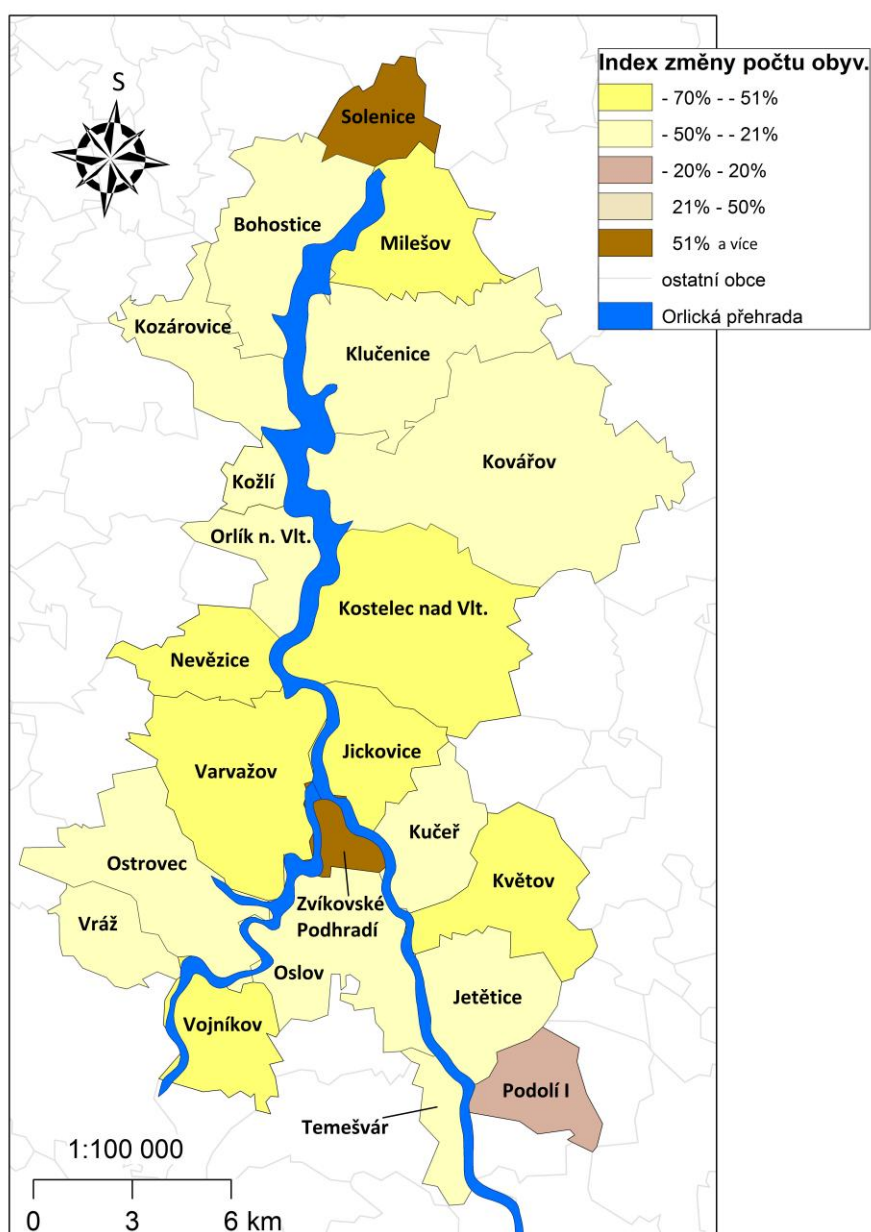
Obrázek č. 18: Index změny počtu obyvatel mezi lety 1869 a 2015

Zdroj: vlastní, ArcGIS, S-JTSK, dle Růžková, Škrabal (2006), ČSÚ (2016)

Vývoj počtu obyvatel v zájmovém území byl v dlouhodobém hledisku, více než výstavbou Orlické přehrady, ovlivněn 2. světovou válkou (viz příloha č. 22). Vývoj obytné funkce velkou měrou ovlivnil také trend depopulace venkova. Od 50. let převládaly tendence odchodu venkovského obyvatelstva do sídel městského typu (viz kap. 2.4). Tento trend přetrvával na národní úrovni až do r. 1989, kdy byl postupně nahrazen suburbanizací. Mezi lety 1950 – 2015 nejvíce populačně narostla obec Solenice (+ 113%).

Obrázek č. 19: Index změny počtu obyvatel mezi lety 1950 a 2015

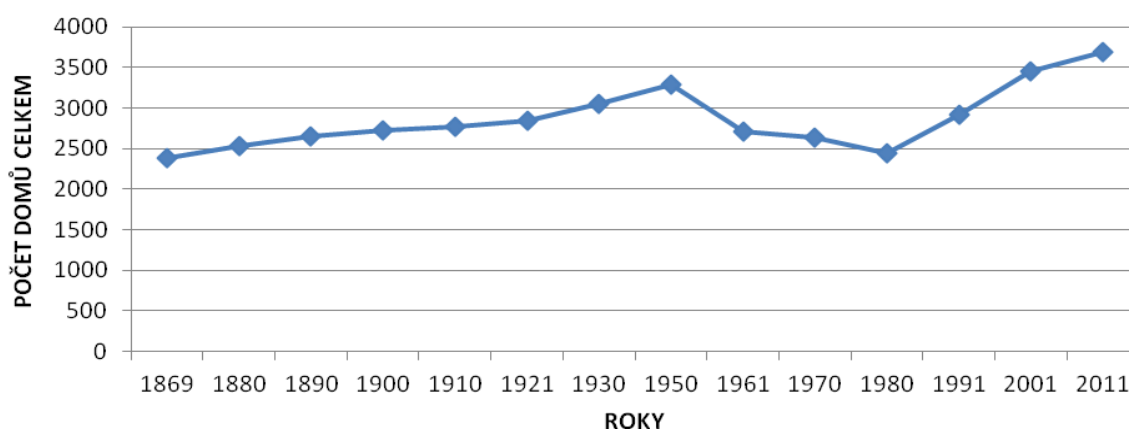
Zdroj: vlastní, ArcGIS, S-JTSK, dle Růžková, Škrabal (2006), ČSÚ (2016)

I po r. 1990 je zaznamenán pokles počtu obyvatel způsobený především periferní lokalizací Orlické přehrady (Kubeš in Vágner, Fialová a kol., 2004). Dle informací od starostů

obcí lze za hlavní důvody trvalé ztráty obyvatelstva označit nerozvinutost dopravní infrastruktury, nedostatek pracovních příležitostí, vzdálenost center a úpadek atraktivnosti pro rozvoj obytné funkce. Od 50. let 20. století disponuje pozitivním indexem změny pouze obec Solenice a Zvíkovské Podhradí. U většiny obcí v zájmovém území je opět velmi patrný výrazný úbytek počtu obyvatel (viz obrázek č. 19).

Při zhodnocení vývoje počtu domů v zájmovém území (viz graf č. 2) lze zaznamenat značně jiný vývojový trend než u obyvatelstva. V období 2. SV, mezi lety 1930 – 1950, byl zaznamenán nárůst ve výstavbě počtu domů. Od 50. let výstavba domů klesala a v oblasti byla veškerá činnost koncentrována na výstavbu přehrady. Pro potřeby ubytování dělníků pracujících na výstavbě přehrady musely být budovány nové objekty a ubytovací kapacity. Budovány byly také nové bytové jednotky a domy pro obyvatelstvo, jejichž sídla se nacházela v zátopovém území. To se ovšem nepromítlo do statistiky vývoje počtu domů v zájmovém území. Důvodem bylo nahrazení dosavadních objektů v zátopovém pásmu novými objekty. Na poklesu počtu domů se podílel také nový trend výstavby bytových jednotek.

Graf č. 2: Vývoj počtu domů v zájmovém území v rozmezí let 1869 až 2011

Zdroj: vlastní, dle Růžková, Škrabal (2006), ČSÚ (2016)

Znatelný nárůst počtu domů dále pokračuje od 80. let. Tento nárůst je spojen s využitím přehrady pro rekreační účely. Byly budovány objekty sloužící rekreaci (II. fáze rozvoje vázaného cestovního ruchu). Od 90. let je zaznamenán nárůst výstavby trvale obytných objektů v zájmovém území. Domy jsou koncentrovány do větších obcí v zázemí Orlické přehrady, které disponují základním obslužným vybavením (např. Kovářov). Absolutní hodnoty počtu domů v obcích, od r. 1869 do r. 2011, přináší příloha č. 23.

4.2.4 Obslužná funkce

Za hlavní složky obslužné funkce jsou považovány služby v maloobchodu, školství, zdravotnictví, kultuře a dopravní obslužnosti. Obslužná funkce jednotlivých obcí je dána do jisté míry historickým vývojem sídla, geografickou polohou, obslužnou vybaveností, dostupností veřejnou dopravou a pracovními příležitostmi. S odchodem obyvatelstva z venkovského prostředí a nárůstem denní dojížděky do měst, dochází k poklesu tržeb i krachům služeb v malých obcích (Kubeš a kol., 2000).

Z dobové literatury je patrné, že ve venkovských sídlech na Orlicku existovaly velmi silné sousedské vazby a sociální a spolkový život zde byl na vysoké úrovni. Např. ve Starém Sedle se velmi často pořádaly společenské oslavy, průvody, sešlosti a další akce k různým příležitostem. Ve Žďákově byl v r. 1927 vystavěn taneční sál a místo se stalo centrem společenského života v okolí. Od 20. let 20. století byla v území rozvíjena také myšlenka Sokolské tradice (Cacák, 2005). V území před výstavbou Orlické přehrady fungovalo mnoho objektů plaveckých hospod. Za služby lze považovat i příležitost svézt se po proudu řeky s plavci až k Praze. Těto bezplatné služby využívali hojně studenti, hokynáři, později i turisté z Jižních Čech (Čáka, 2002).

S výstavbou Orlické přehrady zaznamenala změny i obslužná funkce. Kromě jídelen, obchodů a sálů, zde byly budovány nové atraktivita pro dělníky pracující na přehradě. Cílem bylo poskytnout jim možnost odreagování po náročné fyzické práci. Obyvatelstvo celého Středního Povltaví využívalo možností návštěv kina, divadla, slavností a dalších společenských akcí, které byly pořádány pro zaměstnance přehrady, nejčastěji v Solenicích (Cacák, Kouba, 2008).

Oblast Orlicka disponuje od dostavby Orlické přehrady především pracovními příležitostmi v cestovním ruchu, rekreaci a zemědělství. V místech s rychlým rozvojem cestovního ruchu a rekreace nastal rozvoj služeb. Zavedení střediskové soustavy obcí ovlivnilo další rozvoj sídel v území. V nestřediskových sídlech bylo bráněno nové výstavbě rodinných domů, zároveň se obce potýkaly s absencí výstavby technické infrastruktury. Rozvoj nastal ve střediskových obcích. Zařazení obce Orlík nad Vltavou do systému střediskových obcí bylo podmíněno významem v cestovním ruchu a rekreaci, společně s historickou hodnotou obce (Kubeš a kol., 2000).

V období od 60. do 90. let byl Orlík nad Vltavou obcí s nadvybaveností obslužného sektoru. Obslužná nadvybavenost sídla spočívala v obslužném spádu do sídla, ze sídel okolních. Vzhledem k počtu obyvatel byla obec velmi malým obslužným střediskem.

Mezi hlavní poskytované služby ve střediscích patřil prodej potravin, služby veřejného stravování, řemeslné služby, ojediněle byly zastoupeny i prodejny městského typu (pekařství, spotřební zboží). Benzinové pumpy často nesouvisely s vybavením obce. Byly situovány do míst potřeby při dopravních komunikacích. Objekty veřejného stravování lze v oblasti Orlicka nalézt i ve velmi malých obcích, například v Kožlí u Orlíka. Rozvoj stravovacích objektů byl podmíněn koncentrací cestovního ruchu a rekreace v oblasti. V současnosti je významným sídlem v zájmovém území Jihočeského kraje obec Kovářov. Tato obec je subregionálním centrem z hlediska obslužné vybavenosti. Při terénním průzkumu byla velmi patrná prosperita obce, jsou zde budovány nové rodinné domy. Z hlediska obslužnosti mají v obci benzinu, poštu, pekařství, obchody, restaurace i sportoviště. Značně rozšířenou vybaveností na úrovni sídel Jihočeského kraje disponuje obec Orlík nad Vltavou. Mírně rozšířenou obslužnou funkci plní Kostelec nad Vltavou, Zvíkovské Podhradí a Oslov (Kubeš a kol., 2000, terénní šetření, 2016).

Ve vybavenosti základními školami jsou v zájmovém území evidovány velké změny. V roce 1965 – 1966 disponovaly v obcích Jihočeského kraje základní školou s 1. stupněm obce Kostelec, Sobědraž, Jickovice, Kučeř, Jetětice, Podolí I., Oslov, Vráž, Varvažov a Zvíkovské Podhradí. Kompletní školní docházku bylo možné absolvovat pouze v obci Orlík nad Vltavou a Kovářov (Kubeš a kol., 2000). V současnosti v celém zájmovém území fungují školy pouze v Kovářově, Orlíku nad Vltavou a Klučenicích s kompletní školní docházkou a v obci Solenice s 1. stupněm (Mapy.cz, 2015).

Z hlediska zdravotnických služeb disponovalo v jižní části zájmového území k r. 1998 pouze 6 obcí lékařem. V Orlíku nad Vltavou se nacházeli dva praktičtí lékaři a dále také dětský a zubní lékař. Stejnou skladbou disponovala i obec Vráž, kde navíc sídlil odborný specialista. Ve Varvažově se nacházel pouze praktický lékař, v Oslově pouze dětský lékař. Obec Ostrovec disponovala praktickým a dětským lékařem. V obci Kovářov, k roku 1998, ordinoval praktický a zubní lékař, v současné době již dle starosty Kovářova disponují komplexními zdravotnickými službami (Kubeš a kol., 2000, terénní šetření, 2016).

Do obslužné funkce je nutné zařadit také dopravní dostupnost. Její problematika byla analyzována v rámci funkce dopravní a dále bude analyzována v kap. 5.1.

4.3 Problémy destinace

a) Image destinace - Orlické vraždy a problém kvality vody

Jako každá destinace cestovního ruchu, i Orlická přehrada působí na návštěvníky určitou image oblasti. Za současný problém lze považovat upadající atraktivitu destinace. Špatnou image přisuzuje Janouš (2010) neopraveným ubytovacím objektům a černým stavbám objektů druhého bydlení, které se často nacházejí mimo povolené zastavitelné či zastavěné území. Zdůrazňuje také špatnou image hausbótů, které chátraly na březích Orlické přehrady a jen ojediněle byly využívány jako objekty druhého bydlení. Nepříznivě působila na destinaci nadměrná přítomnost motorových člunů na přehradě. Na základě těchto problémů byl vydán nový předpis č. 46/2015 Sb., který zakazuje plavbu motorovým plavidlům a upravuje pravidla plavení po vodních tocích. Na březích Orlické přehrady došlo k omezení volného kotvení plavidel. Předpis se vztahuje na veškerou plavbu, která nepodléhá bezpečnostním složkám či není využita pro opravy a údržby přehrady.

Na problematiku image destinace navazuje problém pomalé revitalizace oblasti. Návštěvníci a turisté v destinaci očekávají rostoucí standard ubytovacích, stravovacích a dalších návazných služeb. Tento proces ovšem na březích Orlické přehrady probíhá velmi pomalu a mnohé objekty zůstávají stále bez větších oprav a poskytují pouze základní služby (Róková, 2010).

Orlická přehrada utrpěla také negativní image v 90. letech, kdy získala spojitost s nálezem obětí pražských podnikatelů, jejichž těla byla vhozena do přehrady v sudech s kyselinou. Kauza tzv. Orlických vražd odhalila celkově 5 obětí (Cacák, 2007). Kauza byla i filmově ztvárněna (Sametoví vrazi, 2005).

Největším problémem Orlicka je kvalita vody v přehradě. Jelikož se jedná o destinaci cestovního ruchu a rekreace s možností využití vodní plochy pro koupání a vodní sporty, jde o velice zásadní problém ovlivňující návštěvnost destinace.

Z Územní studie Orlicka (Zíma a kol., 2010) vyplývá, že hlavními příčinami tzv. eutrofizace vod je nedostatečná přítomnost čističek odpadních vod v obcích a nadměrné využívání agrochemikálií. Velkým problémem je narušená kvalita přitékající vody z řek a potoků, které svými vodami zásobují Orlickou přehradu. Za záchranu destinace již bojuje od r. 2008 Svazek obcí regionu Písecko, společně s Jihočeským krajem a dotčenými organizacemi, státním podnikem Povodí Vltavy, Přírodovědeckou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Biologickým centrem AV ČR, v. v. i. Jejich cílem je

vylepšit kvalitu vody v letní sezóně do takové míry, aby nebyla rizikem pro rekreanty a byla vhodná ke koupání (Svazek obcí regionu Písecko, 2014).

Tabulka č. 7: Vývoj kvality vody v letní sezóně 2015

TÝDNY MĚŘENÍ	JIHOČESKÝ KRAJ			STŘEDOČESKÝ KRAJ			
	ATC Radava	Veřejné tábořiště Podolsko	Veřejné tábořiště Vojníkov	Trhovky	Popelíky	Lavičky	Podskalí
21.	1	3	4	1	1	1	1
22.	x	3	4	3	3	x	3
23.	3	3	4	4	3	2	4
24.	3	x	x	4	4	4	4
25.	3	2	4	4	4	4	4
26.	3	x	4	4	4	4	4
27.	3	1	4	4	3	3	4
28.	3	x	x	4	3	3	4
29.	3	3	4	4	3	4	4
30.	4	3	4	4	4	4	3
31.	3	3	4	4	4	3	4
32.	3	3	4	4	3	4	4
33.	4	4	4	4	4	4	4
34.	3	3	4	4	3	3	3
35.	3	3	4	x	x	x	x

Poznámka: x = výsledek měření nebyl uveden

Legenda:

1 = vhodné ke koupání	2 = mírně zhoršené vlastnosti	3 = zhoršená jakost vody	4 = voda nevhodná ke koupání	5 = zákaz koupání
-----------------------	-------------------------------	--------------------------	------------------------------	-------------------

Zdroj: vlastní, dle KHS Středočeského kraje (2015), KHS Jihočeského kraje (2015)

Projekt probíhal mezi lety 2008 – 2014, s očekávanými projevy revitalizace v časovém horizontu 10 – 15 let. V rámci projektu byly v několika obcích na březích Orlické přehrady instalovány čistírny odpadních vod (ČOV) a došlo k vybudování kanalizace. Cílem je nejen zlepšení kvality vody, ale také znovuoživení cestovního ruchu a rekreace v destinaci realizací připravených projektů (Svazek obcí regionu Písecko, 2014).

Údaje z krajských hygienických stanic vypovídají o kvalitě vody v Orlické přehradě v letní sezóně 2015 (viz tabulka č. 7). V této sezóně byly odebírány vzorky vody v rozmezí 21. týdne (tj. v týdnu od 18. 5. 2015) do 35. týdne (do 30. 8. 2015). Odběry jsou uskutečňovány v 7 lokalitách Orlické přehrady, které slouží pro rekreační využití s možností koupání. Z výsledků lze usuzovat, že problém kvality vody v Orlické přehradě je opravdu velký a negativně ovlivňuje současné funkční využití oblasti. Absolutně nejhůře dopadlo celosezónní měření ve Vojníkově na řece Otavě, kde v průběhu celého léta byla voda velmi nevhodná ke koupání. Obdobně dopadly také areály Trhovky a Podskalí.

Zajímavým zjištěním je skutečnost, že ani v jednom případě nebyl na území Orlické přehrady vyhlášen úplný zákaz koupání.

Problematickou stavu vody v přehradních nádržích se zabýval i Frantál (2009). I z jeho průzkumů vyplývá, že stav vody v přehradě je velkým problémem dlouhodobého charakteru, který negativně působí na návštěvnost oblasti. Kvalitu vody v Orlické přehradě lze označit za klíčový problém, který podněcuje vznik dalších problémů v destinaci.

b) sezónnost

Orlická přehrada je destinací letního cestovního ruchu a rekreace. Území nabízí služby orientované na využití v letní sezóně. Na sezónnost upozorňuje také Róková (2010). Pro majitele ubytovacích kapacit a poskytovatele služeb je to problém, v zimní sezóně nedisponují zisky. Ty musí nahradit v letní sezóně. V případě nepřízně počasí či obecně malé návštěvnosti území dochází k velkým finančním ztrátám.

c) Pokles/stagnace návštěvnosti v dlouhodobém časovém měřítku

Orlicko dlouhodobě zaznamenává stagnaci, v některých oblastech i úbytek návštěvnosti. Největší změny zaznamenala destinace na počátku 90. let, kdy po změně politické situace v Česku a možnosti volného pohybu do zahraničních destinací návštěvníci využívali Orlicko jako místo tzv. druhých dovolených na víkendovou rekreaci. Vliv mělo také ukončení provozu podnikových rekreací a organizovaného cestovního ruchu (Voborníková, 2005).

Róková (2010) uvádí, že objekty kempů nejčastěji využívají návštěvníci, kteří se do destinace vracejí opakovaně již mnoho let a tráví zde podstatnou část léta. Tvrdí, že objekty kempů a rekreačních zařízení nemají s návštěvností větší problémy. Opačného tvrzení je Janouš (2010). Dle něj dnes do destinace pravidelně směřují pouze místní chataři a chalupáři, kteří v objektech druhého bydlení tráví volné víkendové dny. Dále uvádí, že právě areály kempů zaznamenávají pokles návštěvnosti.

Na základě poznatků z terénního šetření (2015) a z řízených rozhovorů (2016) se potvrdilo tvrzení Rókové. Dotazovaní zástupci kempů a rekreačních středisek spoléhají na každoroční příliv stálých rekreantů, často si rezervují své pobyty (více viz kap. 5.2). Tvrzení Janouše se potvrdilo pouze ojediněle u malých a méně vybavených středisek a kempů, kde návštěvnost v dlouhodobém časovém měřítku poklesla nebo zaznamenala stagnaci. Skutečností je, že do destinace míří pravidelně za víkendovou rekreací vlastníci objektů druhého bydlení.

d) Úroveň služeb a dopravy

Problém destinace pramení také z nedostatečné inovativnosti služeb. To je úzce spojeno s propagací destinace, která je nedostatečná. Orlická přehrada trpí nedostatkem aktivit a absencí pořádání akcí a událostí pro návštěvníky (Janouš, 2010). Absenci akcí a aktivit lze přisoudit blízkosti Písku, kam je cestovní ruch především směřován v rámci severní části turistické oblasti Jižní Čechy (Oficiální turistický portál města Písek, 2015).

Problémem dalšího rozvoje destinace je i kvalita silnic. Jednotlivá sídla spojují nejčastěji silnice III. třídy. Nepříjemností pro dopravu je také značně členité pobřeží Orlické přehrady, které zpomaluje přepravu mezi jednotlivými sídly. Velké zatížení zde pociťuje silnice I. třídy propojující Plzeň a Tábor přes Žďákovský most a silnice II. třídy vedoucí přes Zvíkovské mosty (Josef, 2002). Výrazná koncentrace dopravy na těchto trasách způsobuje poškození orlických mostů. Jejich nutné opravy působí velké komplikace v dopravě z důvodu nutnosti objížděk po březích přehrady (viz např. oprava Žďákovského mostu v r. 2015) (terénní šetření, 2015).

e) povodně

Problém povodní je spjat s každým územím při vodních tocích. Čáka (2002) zmiňuje problém povodní již na „staré řece“, před vybudováním Orlické přehrady. Velké škody napáchaly v minulosti například povodně v letech 1845, 1862, a především v r. 1890, kdy jsou ničivé povodně popisovány v kronikách obcí v celém Středním Povltaví.

Právě vybudování vltavských přehradních stupňů přineslo pozitivní dopady v dobách zvýšených hladin řek. Orlická přehrada, jako významný stupeň Vltavské kaskády, umožňuje regulovat průtoky v řece Vltavě.

Nejničivější povodně jednoznačně přinesl rok 2002. Právě Orlická přehrada bránila katastrofálním dopadům na Dolní Vltavě, především v Praze. První povodňová vlna zasáhla území na Horní Vltavě. Tuto povodňovou vlnu velmi schopně zregulovala právě Orlická přehrada a s pomocí dalších přehrad situaci zmírnila. Velké problémy napáchala druhá povodňová vlna v dalších dnech, kdy většina vodních toků zaznamenala stoletou až tisíciletou vodu. V důsledku této vlny do Orlické přehrady přicházelo z Lužnice, Otavy a Vltavy obrovské množství vody, kterou už nádrž nedokázala pojmout. Došlo k velkým škodám na elektrárně u Solenic a v okolí hráze Orlické přehrady (Povodí Vltavy, 2003). V důsledku povodní v r. 2013 nechalo Povodí Vltavy vypracovat studii o možném zvýšení ochranné

funkce Vltavské kaskády. Studie obsahuje 7 možných variant, od navýšení retenčního prostoru po variantu prázdného Orlíku (viz Povodí Vltavy, 2013).

f) kolísání výšky hladiny Orlické přehrady

Problematika kolísání výšky hladiny v Orlické přehradě byla nejvíce medializována na podzim 2015. Problémy byly znatelné již v letních měsících, kdy na březích Orlické přehrady začaly vznikat rozsáhlé plochy souše. Přístup do vody začal být s úbytkem hladiny problematický (viz obrázek č. 20). Pokles hladiny byl způsoben suchým létem r. 2015, malým množstvím srážek a regulačními procesy na přehradách Vltavské kaskády. S Orlickou přehradou bylo manipulováno dle Manipulačního řádu pro vodní dílo Orlík na Vltavě (Povodí Vltavy, 2013). Důsledkem byly značné problémy lodní dopravy a rekreace na březích Orlické přehrady. Více o problémech v kap. 5.

Obrázek č. 20: Pokles hladiny Orlické přehrady u obce Orlík nad Vltavou v říjnu 2015

Zdroj: vlastní

4.4 Budoucnost destinace

Pozitivní plány pro budoucnost destinace Orlické přehrady připravují zástupci obcí, majitelé středisek a provozovatelé služeb. V jihočeské části destinace spolupracují se Svazkem obcí regionu Písecko. V rámci programu Revitalizace Orlické nádrže docházelo od roku 2008 ke snahám o pozitivní ovlivnění vývoje a návštěvnosti destinace. Program byl ukončen v r. 2014 a jeho pozitivní dopady lze očekávat v rozmezí 10 – 15 let (viz kap. 4.3). Prozatím byly instalovány ČOV v některých obcích a došlo k dobudování kanalizace. Jak znázorňuje tabulka č. 7, výsledky zatím patrné nejsou a kvalita vody v přehradě je stále nevyhovující. Cílem současnosti je příprava individuálních projektů za účelem revitalizace oblasti, ovšem v rámci řízených rozhovorů nebyly žádné projekty ze strany starostů obcí zmíněny (Svazek obcí regionu Písecko, 2014, řízené rozhovory, 2016).

Územní studie Orlicka spatřuje potenciál pro další rozvoj oblasti v několika směrech. Doporučuje stavět na současných pozitivních zkušenostech v území. Zázemí Orlické přehrady disponuje krátkodobou rekreací, rozvinuta je zde ale i dlouhodobá rekreace. Cílem je využít velkého množství ubytovacích kapacit a postupně navyšovat jejich obytný standard. Zároveň je nutné zachování mnoha úrovní ubytování, zajišťujících možnost rekreace pro všechny příjmové skupiny. Nutné je v území rozvinout i mimosezónní aktivity, stejně jako nalézt atraktivní trávení volného času za nepříznivého počasí (Zíma, 2009).

Dle projektů a plánů by v destinaci mohla být budována další sportovní přístaviště, kotviště pro lodě i tréninková základna pro rychlostní kanoisty. U Kovářova by v budoucnu mohlo být golfové hřiště, které v celé destinaci chybí. V plánech je také rozšíření sítě cyklostezek, které v současnosti velmi napomáhají udržitelnosti cestovního ruchu a rekreace v území. Pro zatraktivnění lokality by přispělo obnovení přívozů, například v obci Zvíkovské Podhradí (Janouš, 2010).

Budoucnost destinace lze spatřovat v rozvoji nových forem cestovního ruchu a rekreace (viz kap. 2.1.3), které se již v jiných destinacích vyskytují. Částečně se začínají rozvíjet i na Orlicku. V rámci terénního šetření byla v obci Orlík nad Vltavou nalezena reklama na možnost vyjížděky na koních v okolí obce. Jedná se o trend rozvoje ekoturistiky, ekoagroturistiky a hippoturistiky. Jak uvádí Vystoupil, Šauer a kol. (2011) budoucnost lze spatřovat také v dalším rozvoji trendu wellness rekreace a pobytů.

Dle informací z IC města Písku je trend aktivního trávení volného času v domácím prostředí na vzestupu, sílí trend cykloturistiky. Rozvoj tras v území zajišťuje udržitelnost cestovního ruchu a rekreace. Potenciál oblasti umocňuje geografická poloha a povědomí

návštěvníků o Orlické přehradě. Destinace by v případě odstranění primárního problému špatné kvality vody jistě dosáhla větší návštěvnosti oblasti za pomoci vhodně směřovaných investic. Cestovní ruch by umocnily doplňkové služby a vhodná propagace oblasti, jako významné rekreační destinace Česka, která má turistům a návštěvníkům co nabídnout.

Otázkou budoucnosti je také stanovení výšky hladiny Orlické přehrady. Jednou z hlavních funkcí Orlické přehrady je nutnost regulovat průtok na řece Vltavě a předcházet povodňovým situacím. Zároveň je i zásobárnou vody a plní rekreační funkci. S koncem roku 2015 byla Povodím Vltavy a Středočeským krajem odsouhlasena změna Manipulačního řádu pro vodní dílo Orlík na Vltavě, vedoucí k navýšení retenčního prostoru o polovinu současného objemu. Důsledkem bude snížení maximální hladiny o 1,3 m. Kvóta pro snížení byla ustanovena jako kompromisní mezi všemi funkcemi, které zastává Orlická přehrada. S navýšením retenčního prostoru bude Orlická přehrada schopna v případě potřeby pojmout 20letou vodu (Jordán, 2015). Reakce starostů obcí a zástupců rekreačních zařízení na snížení výšky hladiny Orlické přehrady přináší kap. 5.

V budoucnosti lze předpovídat další střety názorů mezi aktéry destinace Orlicka a aktéry na dolním toku Vltavy. Zatímco v zájmu destinace Orlicka je udržet potřebnou výšku hladiny pro zachování funkcí přehrady, aktéři na dolním toku Vltavy volají po navýšení retenčního prostoru až na dvojnásobek, z důvodu obavy před případnými povodňovými stavy (Jordán, 2015).

5. ZHODNOCENÍ ŘÍZENÝCH ROZHOVORŮ

Metodika pořizování řízených rozhovorů je podrobně popsána ve 3. kapitole. V kapitole 1. byly stanoveny výzkumné otázky, jejichž odpovědi byly předmětem šetření v rámci řízených rozhovorů se starosty obcí, zástupci rekreačních středisek a kempů a dalšími respondenty.

5.1 Řízené rozhovory se starosty

Starostové obcí vykonávají svou funkci rozdílné období (viz příloha č. 29). Na všech dotazovaných byl zjevný zájem o rozvoj obce a znalost místního prostředí, poměrů a potřeb.

S výjimkou obce Kozárovice, starostové obcí evidují značné proměny v území, které souvisely s výstavbou Orlické přehrady. 3 ze 7 dotazovaných starostů, nezávisle na sobě, považují výstavbu Orlické přehrady za mezník, který přinesl jejich obci pozitiva i negativa. *„Výstavba Orlíku ovlivnila celý region. Pozitivem byla stará řeka s původními plážemi a tradiční způsob vodácké rekreace. To s výstavbou zaniklo,“* vyjmenoval změny starosta Zvíkovského Podhradí. Pozitivem pro Zvíkovské Podhradí je možnost využití užitkové vody z přehrady pro místní obyvatele a obecní koupaliště. Negativa v současné době spatřuje v obtížné přístupnosti k vodě. Rozpačité působil i starosta Orlíku nad Vltavou: *„Nejsem si jistý, zda výstavba Orlické přehrady pozitivně či negativně ovlivnila obec. Už dříve zde byly tradiční formy rekreace – vodáctví, tramping. S výstavbou se začaly rozvíjet nové formy cestovního ruchu a rekreace.“* Místostarosta Milešova taktéž zhodnotil vliv výstavby Orlické přehrady rozporem mezi pozitivy a negativy: *„V našem katastru byla zcela zatopena obec Orlické Zlákovice, také část území Přední Chlum. Souvisejícím jevem byl výrazný odliv obyvatel, první byl poválečný, druhý byl po výstavbě přehrady.“* Odliv obyvatelstva v druhé fázi přisuzuje tomu, že v území nebyla vystavěna žádná vesnička pro dělníky. Pozitiva spatřuje v přílivu návštěvníků a turistů k přehradě. Zaniklou obec Orlické Zlákovice připomněl, jako dopad výstavby Orlické přehrady v území, starosta obce Klučenice. Právě z Orlických Zlákovíc bylo obyvatelstvo částečně přestěhováno i na území obce Klučenice. Na zaniklé obce vzpomněl také starosta Kovářova: *„Byla to zásadní změna, na našem území byla zatopena jedna obec, Radava. Výstavba přinesla pracovní příležitosti pro ryze zemědělskou oblast v době kolektivizace zemědělství.“* Dále uvedl, že v Kovářově se po výstavbě přehrady začalo orientovat stále více lidí na práci v cestovním ruchu. Starostka Varvažova zhodnotila vliv výstavby přehrady na území obce jako znatelný: *„Dříve tady nebyla rekreace rozvinuta, dnes zde máme několik středisek,“* popsala rozvoj cestovního ruchu a rekreace v obci Varvažov.

Názory starostů se mírně rozcházejí v otázce závislosti obce na cestovním ruchu. Zatímco místostarosta Milešova považuje cestovní ruch a rekreaci za dominantní funkci obce, starostové dalších dvou obcí ve Středočeském kraji již o naprosté dominanci cestovního ruchu v území nejsou přesvědčeni. „*Cestovní ruch a rekreace v naší obci určité význam má, ale 100% dominantní funkcí není,*“ zhodnotil starosta obce Klučenice. V obci Kozárovice starosta hodnotí závislost na cestovním ruchu a rekreační funkci spíše za významnou, než za dominantní. V rámci Jihočeského kraje také závislost na rekreační funkci nevidí jednoznačně. Starostka Varvažova odpověděla: „*Naše obec závislá na cestovním ruchu a rekreaci jednoznačně není, je to pouze přínosem, přináší to hlavně výnosy z poplatků za rekreaci pro naši obec.*“ Obdobně zhodnotil závislost obce na cestovním ruchu a rekreaci i starosta Kovářova. Starosta Orlíku nad Vltavou taktéž nevidí závislost obce na cestovním ruchu a rekreaci. „*Zámek je soukromý, obec z něj prospěch dominantně nemá,*“ zhodnotil majetkové poměry v obci. „*Návštěvnost zámku podporuje místní podnikatele, ale jinak zámek moc obci nepřináší.*“ V návaznosti na tuto problematiku zmínil pan Mára i malé množství ubytovacích kapacit, které jsou turistům v obci Orlík nad Vltavou k dispozici. Naopak starosta Zvíkovského Podhradí považuje obec Zvíkovské Podhradí za závislou na cestovním ruchu a rekreaci: „*Umístění a existence naší obce úzce souvisí s hradem Zvíkov. Je to tahák pro turisty, v létě se vesnice nafoukne na trojnásobek a všichni tu z toho žijeme.*“

Zhodnocení rekreační funkce a návštěvnosti oblasti v letní sezóně r. 2015 bylo podloženo ve všech případech specificky suchým a horkým létem. Místostarosta Milešova zhodnotil sezónu jako ideální, ovšem zcela poznamenanou špatnou kvalitou vody. „*Návštěvníků nebylo méně ani více, bylo to optimální, přestože již od června byla špatná kvalita vody.*“ Starosta Zvíkovského Podhradí díky extrémně teplému létu zhodnotil návštěvnost pozitivně: „*Především návštěvnost obecního koupaliště byla opravdu velká.*“ I starosta Kozárovic zhodnotil sezónu pozitivně, subjektivně zaznamenal i zlepšení oproti předchozím sezónám. V Klučenicích se sezóna výrazně nelišila od předešlých let a návštěvnost byla obdobná, na kterou jsou zvyklí. Pro starostu Kovářova sezóna 2015 nebyla špatná, ale mohla být ještě lepší, kdyby byla vyšší hladina vody v přehradě. Právě výška hladiny negativně ovlivnila místní mariny, které nemohly vyvazovat tolik lodí, na kolik mají povolení. Sezóna v katastru obce Orlík nad Vltavou byla velmi ovlivněna, podle starosty, uzavřením Žďákovského mostu. „*Uzavírka byla od června do prosince, návštěvnost to omezilo velmi a narušilo to tradiční průběh sezóny.*“ Jeho vyhlídky ovšem nejsou optimistické, jelikož od dubna 2016, tedy se začátkem sezóny, má dle jeho slov probíhat opět uzavírka Žďákovského mostu. V obci Varvažov návštěvnost v letní sezóně 2015 bilancuje

v záporných číslech. „*Loni to bylo hodně špatné, rekreantů ubylo. Naštěstí jsme na trase mezi Orlíkem a Zvíkovem, je zde velké množství cyklostezek a dalších tras,*“ upozornila starostka Varvažova, na velmi využívaný potenciál oblasti.

V dlouhodobém zhodnocení návštěvnosti obce se shodují názory starosty obce Zvíkovské Podhradí a starostky Varvažova. Dlouhodobý vývoj spatřují jako stagnující, či mírně klesající. Konkrétnější zhodnocení přinesl místostarosta Milešova: „*Po r. 2009 byl zaznamenán úbytek návštěvnosti, dále rok 2013, 2014 byl stagnující a v současnosti se návštěvnost stabilizuje a možná současně opravdu velmi mírně narůstá.*“ Z dlouhodobého hlediska ovšem hodnotí vývoj jako klesající. Dlouhodobému zhodnocení se bránil starosta Orlíku nad Vltavou: „*Z pozice starosty nemůžu přímo odpovědět, naše obec nemá k dispozici údaje o návštěvnosti zámku ani kempu.*“ Absenci statistik pociťuje také starosta Kovářova, avšak v rámci rozhovoru zhodnotil návštěvnost v dlouhodobém měřítku následovně: „*Místní hospody a obchody bývaly plné zahraničních turistů, hlavně z NDR po r. 1975 a posléze z Holandska.*“ Okolo roku 1995 byl z jeho pohledu zaznamenán odliv tuzemských i zahraničních turistů. V současnosti již spatřuje opětovný, ovšem velmi pomalý, návrat návštěvníků a turistů do území. Z hlediska krátkého působení v pozici starosty obce nemohl dlouhodobé hledisko posoudit starosta Klučenic. Do budoucnosti starostové převážně doufají ve vzestup návštěvnosti a predikují její vzrůstající tendenci.

Akce pro turisty a místní obyvatele připravuje každoročně obec Kovářov (např. folklorní festival či divadelní festival). Tradiční akcí v obci Kozárovce je turistický pochod „Kozárovická 20“. Byly uskutečněny již 4 ročníky. Regionální význam má cyklistická akce na Sedláčkově stezce, kterou pořádá obec Zvíkovské Podhradí. Ve Varvažově zachovávají zvyky a tradice pro místní obyvatele (karnevaly, oslavy atd.): „*Našich obecních akcí se ve velké míře zúčastňují i chataři a chalupáři. Mají vztah k obci a možná chodí na akce i častěji, než místní.*“ Dotazovaní představitelé dalších obcí přiznávají, že nepořádají pod obecní záštitou žádné akce pro turisty. V Orlíku nad Vltavou jsou pořádány akce v areálu zámku. V obci Milešov převažují soukromé akce v objektech kempů. V obcích jsou pořádány ve velké míře pouze tradiční venkovské tradice, oslavy a události. Za hlavní zdroj propagace obce považují webové stránky. Milešov využívá k propagaci i turistické portály, přesto místostarosta obce spatřuje v jejich propagaci značné rezervy. Nejlépe se prezentuje obec Kovářov, jejíž zástupci propagují obec na turistických veletrzích (např. Jihočeský kompas v Českých Budějovicích, Region tour Brno). Využívají i propagace v tisku, rádiu a televizi.

V zájmovém území břehů Orlické přehrady se nachází mnoho objektů druhého bydlení. Cílem jedné z otázek bylo získání informací o původu majitelů chat a chalup v obci. Více přináší tabulka č. 8. Výsledky odpovědí nejsou překvapením. Ovšem ani v jedné obci neevidují vyšší výskyt rekreantů z Českobudějovicka, jejichž širším rekreačním zázemím by dle Kubeše a kol. (2004) měla být Orlická přehrada (viz kap. 4.1.3).

Tabulka č. 8: Regionální skladba vlastníků druhého bydlení v zájmovém území

Obec	Původ vlastníků druhého bydlení
Milešov	Praha, Příbramsko
Kozárovice	Praha, Příbramsko
Klučenice	Praha, Příbramsko, Písecko
Kovářov	Praha
Orlík nad Vltavou	Praha, Příbramsko
Varvažov	Praha, Příbramsko, Písecko, Milevsko
Zvíkovské Podhradí	Praha

Zdroj: vlastní

V rámci zhodnocení dopadů procesu privatizace v 90. letech, a jeho vlivu na cestovní ruch a rekreaci, bylo zjištěno několik zajímavých informací. Obec Milešov přišla o část pozemků, které museli odkupovat od soukromých vlastníků či organizací. Ztráty zaznamenal i starosta Zvíkovského Podhradí: *„Privatizace měla vliv na ubytovací kapacitu. Privatizovalo se parkoviště u hradu, to byla pro obec ohromná ztráta.“* Starosta Orlíku nad Vltavou zmínil navrácení zámku Orlík soukromému majiteli, taktéž značná část území, lesů a pozemků byla navracena Schwarzenbergům, kteří vlastní na Orlicku rozsáhlé plochy území. Starostka obce Varvažov připomněla změny v rámci vlastnictví podnikových rekreačních objektů a středisek. *„Počátkem 90. let došlo ke změnám. Podniková rekreace přešla do rukou soukromých vlastníků, objekty stárnou, ale nic není zchátralé a nepoužitelné,“* zhodnotila zároveň stav objektů v současnosti. Obdobně situaci vidí i starosta Klučenic: *„Myslím si, že změny pro naši obec přinesla privatizace především v přechodu podniků do rukou soukromých vlastníků.“* Starosta Kozárovic kromě změny vlastníka rekreačního areálu Vysrkova žádné změny v obci nezaznamenal.

Jedním z cílů rozhovorů s představiteli obcí bylo získání informací o tom, jaké podniky v území vlastnily rekreační střediska a zařízení. Méně využívané pro podnikovou rekreaci byly obce Orlík nad Vltavou (Průmstav Praha – dnes objekt Parkhotelu Orlík) a Zvíkovské Podhradí (zotavovna ROH – v současnosti částečně zbouráno a nevyužíváno). Starostka Varvažova eviduje na území obce již více objektů podnikové rekreace:

„Podniková rekreace tu byla, na Štědróníně Jitex Písek, dále Spolana Neratovice, Avia Letňany Praha, Koh-i-noor Praha.“ V obci Milešov místostarosta připomněl podnikovou rekreaci ČEZu, která zanikla po r. 1995. Dále v obci Milešov probíhala podniková rekreace pracovníků podniku Exico zahraniční obchod, Merkuria zahraniční obchod, Montované stavby Praha či Rudné doly. Velké zastoupení podnikové rekreace připomněl také starosta Kovářova. V obci se nacházela rekreační střediska ČHMÚ, ČT a Sportovních staveb Praha. Dopravní podnik měl v území stanový tábor na Radavě a penzion, chatky zde vlastnil podnik ZPA Jinonice. ŘSD mělo v obci hotel. Podniková rekreace v obci Klučenice byla také rozvinuta, objekty zde vlastnil uranový průmysl, Zbrojovka Březnice či Chemopetrol. Absenci podnikové rekreace mezi dotazovanými starosty pociťuje starosta Kozárovic: *„U nás podniková rekreace nebyla zastoupena, je zde pouze rekreační areál Vystrkova.“* (viz kap. 4.1.3) Všechny objekty podnikové rekreace v 90. letech postupně přešly do rukou soukromých vlastníků. V současnosti více či méně úspěšným způsobem pokračují v poskytování služeb pro individuální rekreaci. Výjimkou jsou objekty bývalého ROH ve Zvíkovském Podhradí a objektů DP Praha a ČHMÚ, které po r. 1990 zanikly.

Z hlediska zaměstnanosti nachází část obyvatel zaměstnání uvnitř obcí, většina ovšem denně dojíždí za prací. *„Dojíždějí všichni, nejčastěji do Písku nebo Milevska. V zimě máme větší nezaměstnanost, podnikatelé si pozastavují živnosti,“* hodnotí zaměstnanost v obci Varvažov starostka. Do Písku a Milevska dojíždějí nejčastěji za prací i obyvatelé z Orlíku nad Vltavou, přestože správa zámku Orlík a přilehlých pozemků zaměstnává velký počet lidí z obce i okolí. Malá obec Zvíkovské Podhradí zaměstnává místní obyvatele pouze v rámci ubytovacích služeb v Hotelu Zvíkov, Pivovarském dvoru a místním dětském domově. To je ovšem pouze několik obyvatel, ostatní dojíždějí, hlavně do Písku. Obdobně dojíždějí i obyvatelé Kovářova, nejčastěji do ZVVZ Milevsko, Písku, ale i do Prahy a Tábora. Problém s vysokou sezónní nezaměstnaností má obec Milešov: *„Jsme na konci kraje, na konci okresu, všude to máme daleko, okolo 25 km do většího města,“* popsal problém v obci místostarosta Milešova. Jejich sezónní nezaměstnanost se pohybuje v čele tabulek za okres Příbram a dosahuje průměrně 13 %, avšak dosáhla už i úrovně 20 %. Největšími zaměstnavateli v obci jsou obec Milešov a zemědělská společnost. Zemědělská společnost je také významným zaměstnavatelem v obci Klučenice, značná část obyvatel poté dojíždí do Příbrami či Milevska. Také v Kozárovicích je několik obyvatel zaměstnáno v zemědělství, další obyvatele zaměstnává práce v kamenolomech. Těch je celkově v území obce 5. Ostatní obyvatelé dojíždějí za prací nejčastěji do Příbrami. Zhodnocení silných a slabých stránek obcí, z pohledu starostů obcí na březích Orlické přehrady, přináší tabulka č. 9.

Tabulka č. 9: Zhodnocení silných a slabých stránek ve vybraných obcích zájmového území

Obec	Slabé stránky	Silné stránky
Milešov	vysoká sezónní nezaměstnanost (cca 13 %), geografická poloha obce na konci kraje a na konci okresu, absence velkého investora	přehrada, potenciál v přítomnosti obecních kempů, ČOV
Kozárovice	vysoká koncentrace kamenolomů na území obce (celkově 5)	rozvinutá rekreace, přítomnost rekreačního areálu Vystrkov
Klučenice	vysoká nezaměstnanost, demografické stárnutí obyvatelstva	kvalitní příroda, Orlická přehrada, klidné prostředí pro rekreaci
Kovářov	demografické stárnutí obyvatelstva, chybí dostatek pracovních příležitostí, nutnost dojížděky za prací	poloha u vodní plochy, vybavenost obce, komplexní služby v obci (lékaři, MŠ, ZŠ), volnočasové aktivity v obci
Orlík nad Vltavou	geografická poloha, málo ubytovacích kapacit, špatná kvalita vody v letní sezóně, nabídka služeb, krátká letní sezóna, málo pracovních příležitostí, odliv obyvatelstva, stárnutí populace, nepřístupnost některých zátok s potenciálem	přítomnost zámku Orlík, přítomnost přehrady, ČOV
Varvažov	špatná dopravní dostupnost, absence železnice, rušení autobusových spojů, stárnutí obyvatelstva	cyklistické stezky, historický zámek, historický most
Zvíkovské Podhradí	složitě dotační tituly, špatná kvalita vody, malá rozloha obce, nemožnost dalšího plošného růstu obce, úbytek obyvatelstva, odchod EAO za prací do Písku, dopravní dostupnost	ČOV, obecní koupaliště, hrad Zvíkov

Zdroj: vlastní

Poznámka: Věkový průměr v celém zájmovém území dosahoval k r. 2015 hodnoty 43,97 let. Nejvyššího věkového průměru dosáhly obce Vojníkovo (54,2 let) a Nevězice (48,6 let). Naopak nejnižší věkový průměr měly obce Jickovice (38,3 let) a Temešvár (39,9 let). Pro srovnání, průměrný věk v Česku byl k 31. 12. 2015 41,9 let (ČSÚ, 2016).

Problém nezaměstnanosti a nutnosti dojíždění za prací do větších měst komplikuje na Orlicku i úpadek veřejné dopravy. Z hlediska absence železniční dopravy v území byla z pohledu starostů hodnocena dostupnost autobusovou dopravou. „Zájem o autobusovou dopravu dnes není. Dříve (myšleno před r. 1990) jezdily až 4 autobusy v neděli odpoledne do Prahy a odvážely rekreanty, majitele chat a chalup,“ porovnal starosta Orlíku nad Vltavou současnou a minulou vybavenost. Dále konstatoval, že dnes jede 1 autobus a není plný. Nejlepší dostupnost z obce mají do Čimelic, odkud je možnost přestoupit na všechny směry. „Úplně odkrojeni nejsme,“ zhodnotil stav starosta Mára. Starostka Varvažova je ráda, že se děti z obce autobusy dostanou do škol v Miroticích, Písku či Čimelicích. Starosta Zvíkovského Podhradí zhodnotil situaci v obci následovně: „Školáci se do školy dostanou, ale

dojíždět na směny do Písku veřejnou dopravou absolutně nejde.“ Na otázku dopravy turistů v letním období do území reagoval následovně: *„V létě do Zvíkovského Podhradí jezdí cyklobus a také historický autobus z Prahy.*“ Uspokojivou dopravní dostupnost si chválí starosta obce Kovářov: *„Ne, že by se nedalo něco vylepšit, ale nemůžeme si stěžovat, spojení s Prahou je velmi dobré, do Milevska a Písku je dobré, ale dostat se do krajského města je na půl dne.*“ V obci Klučenice velký problém s dopravní obslužností nemají, lidé často při dojížděce využívají osobní automobily. Pro obyvatele obce Kozárovice je dopravní dostupnost v obci dostačující. Lidé se na směny do Příbrami dostanou linkovým autobusem.

Jedna z otázek směřovala ke zhodnocení dopadů kolísání hladiny Orlické přehrady v letní sezóně roku 2015. Patrně nejmenší problém pokles hladiny způsobil na jihu zájmového území. Obec Zvíkovské Podhradí se nachází na skále a nemají zde vybudované přístupy k vodě. Přístupy ani není možné nijak vyřešit, jelikož pozemky v okolí obce jsou v rukou soukromých vlastníků. Starosta Zvíkovského Podhradí zhodnotil problém následovně: *„Největší problémy to působí lodní dopravě. Nás to do velké míry nezasáhlo, pouze jsme uvažovali o prodloužení vedení pro odčerpávání vody, ale to nemuselo být nakonec realizováno.*“ Starostka Varvažova viděla nespokojenost na návštěvnických destinace: *„Bylo to ošklivé. Lidé nebyli spokojeni, s úbytkem vody bylo vidět znečištění na březích.*“ Podnět pro záchranu Orlické přehrady a rekreace na jejích březích iniciovala obec Milešov: *„Bylo to velice špatné. Podnikali jsme různé kroky. Naše obec je závislá na vodě, museli jsme se bránit.*“ Místostarosta dále zmínil, že komunikovali se státními orgány a institucemi a tiskli články do novin. Starosta Orlíku nad Vltavou upozornil na problém manipulace s plavidly: *„Naše obec má výhodu, že můžeme využít přístupu k vodě po staré žďákovské cestě. Ale pokud není voda, není rekreace.*“ V obci Klučenice významné problémy nezaznamenali, ovšem ke konci sezóny již návštěvníci byli velmi nespokojeni stavem Orlické přehrady. V Kozárovicích problém pocítili: *„U nás se nachází yachtcluby, takže ty měly opravdu velké problémy. Připojovaly se k různým peticím.*“

V rámci predikce vývoje stavu hladiny v budoucnu všichni starostové zmínili Manipulační řád Orlické přehrady a schválené navýšení retenčního prostoru Orlické přehrady o 1,3 m (viz kap. 4.4). Důsledkem bude trvalé snížení hladiny přehrady právě o 1,3 m. Starosta Orlíku nad Vltavou, stejně jako starosta Kovářova a místostarosta Milešova, považují toto navýšení retenčního prostoru za dobrý kompromis mezi všemi variantami. *„Budeme požadovat, aby hladina nekolísala. Je to velký zásah do oblasti, který ovlivňuje kvalitu vody. Vše závisí na přítoku a hlavně počasí,*“ vysvětlil problematiku místostarosta Milešova. Zároveň dodal, že obec Milešov na tom není s kvalitou vody nejhůře, díky veliké hloubce.

S horšími stavy se prý potýkají obce na ramenech Vltavy a Otavy. V obci Zvíkovské Podhradí je názor vedení obce ovlivněn špatnou přístupností a umístěním obce na skále bez vybudovaných přístupů: „*Jsme zvyklí i na pětimetrové kolísání, pokles o 1,3 m pro nás není problém. Pokud by to bylo více, bylo by potřeba se tomu přizpůsobit.*“ Navýšení retenčního prostoru nezpůsobí problémy ani v obcích Klučenice a Kozárovice.

Budoucnost Orlické přehrady je již řešena v rámci Svazku obcí regionu Písecka, kde se řešily především čističky odpadních vod v jednotlivých obcích. Čističku již některé obce na březích Orlické přehrady vlastní. Starosta Kovářova uvedl spolupráci v rámci Svazku obcí Milevska, poukázal i na iniciativu Jihočeského kraje a místní strategie. Středočeská obec Milešov postrádá iniciativu, která by řešila budoucnost Orlické přehrady: „*Je nutné podívat se na hlavní znečišťovatele Orlické přehrady a určit příčinu znečištění, ne hodnotit a regulovat důsledky,*“ zhodnocuje stav na Orlicku místostarosta Milešova s doplněním, že by bylo potřeba udělat rozsáhlou analýzu příčin znečištění přehrady od horních toků řek.

Shrnutí řízených rozhovorů se starosty obcí:

Výstavba Orlické přehrady přinesla obcím možnost rozvoje cestovního ruchu a rekreace. Funkce rekreační přispívá obcím příjmy do obecních rozpočtů, ovšem závislost na cestovním ruchu a rekreaci potvrdilo pouze málo dotazovaných starostů. Při zhodnocení cestovního ruchu a rekreace v oblasti spatřují v dlouhodobém hledisku spíše stagnační trend, v posledních letech ovšem návštěvnost subjektivně vnímají jako růstovou. Na Orlicku je stále rozvinut trend druhého bydlení, rekreanti pocházejí nejčastěji z Prahy a Středočeského kraje.

Od r. 1990 řeší celé území řadu problémů v návaznosti na funkci rekreační. Chybí akce pro turisty, negativně se v území podepsal proces privatizace. Dříve velmi rozvinutá struktura podnikových rekreačních objektů byla postupně rozprodávána soukromým osobám. Problémem je nevyhovující kvalita vody v Orlické přehradě pro rekreační využití. Existence spolupráce Svazku obcí a dalších uskupení se potvrdila pouze na území obcí Jihočeského kraje. V otázce stavu výšky hladiny Orlické přehrady a jejím kolísání jsou obce odkázány na jednání Povodí Vltavy.

V otázce dalších problémů destinace vykazuje území prvky nerozvojového sousedského venkova (tj. stárnutí populace, sezónní nezaměstnanost, odchod EAO atd.) (viz kap. 2.4). Vybavenost autobusovou dopravou je problémem především v jižní části zájmového území (Zvíkovské Podhradí, Varvažov).

5.2 Řízené rozhovory se zástupci rekreačních středisek a kempů

Všichni dotazovaní (viz příloha č. 30) považují cestovní ruch a rekreaci za dominantní funkci oblasti. „*Určitě jde o hlavní funkci oblasti. Je to zdroj obživy pro místní obyvatele na vesnicích, kdo nepracuje v cestovním ruchu, dojíždí za prací jinam,*“ uvedla provozní jednoho ze středisek.

Tradiční průběh letní sezóny r. 2015 byl do jisté míry ovlivněn kolísáním hladiny. Z dotazovaných projevil největší nespokojenost se sezónou zástupce areálu Tábořiště Stará cesta: „*Návštěvnost byla z počátku sezóny obvyklá, ale s poklesem hladiny už u nás v srpnu nikdo nebyl.*“ Kemp Podskalí zaznamenal v srpnu menší návštěvnost, než na kterou jsou zde zvyklí: „*V srpnu byla návštěvnost menší v důsledku poklesu hladiny. Vše ale zachránil nadmíru úspěšný červenec.*“ Návštěvnost Sobědražských Husáren byla ovlivněna dvouletou rekonstrukcí objektů a přestože neinvestovali do reklam a propagace, hodnotí letní sezónu 2015 velmi pozitivně. Avšak přeci jen byla z pohledu majitele o trochu slabší než v r. 2014. V případě ostatních zařízení nedošlo k narušení návštěvnosti do takové míry, aby ovlivnilo sezónní návštěvnost. „*Žádné velké změny v návštěvnosti nenastaly,*“ došlo ke zhodnocení ze strany kempu Trhovky. Zástupci Autocampu Velký Vír a hotelu Zvíkov s bungalovy byli s vývojem sezóny spokojeni.

Z hlediska dlouhodobého pohledu se rozchází výpovědi dotazovaných. V dlouhodobém horizontu spatřují dvě střediska návštěvnost téměř stejnou, bez výrazných výkyvů. Dvě střediska naopak v dlouhodobém hledisku, přibližně od 90. let, vnímají mírný pokles návštěvnosti. Zbývá dvě střediska zaznamenávají mírný nárůst počtu návštěvníků. Všechna střediska po zadání otázky uvedla, že se každoročně spoléhají na příliv stálých zákazníků, kteří zde tráví většinu léta. „*Vracejí se karavany stálých zákazníků, na nové zákazníky už v kempu moc místa nezbyvá,*“ uvedla správkyň kempu Podskalí. Do budoucna se budou střediska a kempy stále spoléhat na příliv stálých rekreantů. Doufají alespoň ve stejnou návštěvnost, jako v posledních letech.

Návštěvnost je dle dotazovaných každoročně nejvíce ovlivněna počasím a kvalitou vody. V důsledku situace v sezóně 2015 byl často uveden i vliv výšky hladiny. V jednom případě byla odpověď směřována k vlivu médií: „*Návštěvnost ovlivňuje i kvalita vody, ale ta není vždy tak špatná, jak uvádí každoročně média.*“

Jedno rekreační středisko propagaci nevyužívá a spoléhá pouze na příliv stálých zákazníků. Další střediska a kempy ke své propagaci využívají internetové stránky, nabízejí

inzeráty, poskytují prospekty či investují do dalších reklam. Bungalovy a hotel Zvíkov dlouhodobě nabízí své služby přes cestovní kancelář (CK) Čedok.

V rekreaci na Orlicku převažuje domácí návštěvnost. Tábořiště Stará cesta eviduje nejvíce návštěvníků z Prahy a Příbramska, Autocamp Velký Vír poté navštěvují nejčastěji návštěvníci z Prahy, Příbramska a Plzeňska. Převahu pražských návštěvníků evidují i Husárna Sobědraž. Středočeské návštěvníky vítá každoročně kemp Trhovky, kde je nejvíce rekreantů z Kladenska a taktéž z Prahy. Kemp Podskalí hodnotí návštěvnost následovně: *„Rekreanti pocházejí především z Plzně, Prahy a Mostu. Letos jsme měli i docela dost Němců. Specifikem byli studenti z Finska, těch tu bylo toto léto opravdu hodně.“*

V destinaci si střediska a kempy cení především přítomnosti vodní plochy a její možnosti využití pro podnikání, sportovní využití a rybaření. Správkyně kempu Podskalí zhodnotila silnou stránku následovně: *„Lidé si půjčují jachty, tam stráví pár dní a často si to tolik oblíbí, že si pobyty prodlužují.“*

Co se týče slabých stránek, v kempu Trhovky vidí rezervy celé destinace v malém množství atrakcí. Za slabinu destinace označili dotazovaní nejčastěji horší kvalitu vody v průběhu sezóny. V areálu Bungalovy a hotel Zvíkov litují nemožnosti přístupu k Orlické přehradě v obci Zvíkovské Podhradí (viz kap. 5.1).

Prekvapivé byly odpovědi týkající se způsobených problémů v důsledku kolísání hladiny v sezóně 2015. Pouze v Tábořišti Stará cesta na jihu zájmového území kolísání hladiny výrazně narušilo sezónu: *„Velmi se to podepsalo na zisku tábořiště. Orientujeme se hlavně na rybáře. Pro ně a jejich lodě to byl velký problém.“* V Bungalovech a hotelu Zvíkov neregistrovali dopady kolísání, jelikož nejsou přímo závislí na Orlické přehradě. V Autocampu Velký Vír evidovali pokles hladiny až o 15 m, i přesto to u nich sezónu nenarušilo a návštěvnost byla obvyklá. Komplikovanému přístupu k vodě byli vystaveni návštěvníci kempu Trhovky. Na březích se navíc tvořilo nepříjemné bahno. Problém měli především s čerpadlem v areálu (výroba pitné vody). Vzdálený přístup do vody evidovali i v kempu Podskalí: *„Do vody na koupání bylo daleko. Lidé byli nespokojeni a často chtěli zlevnit pobyt.“* Situaci řešili nejčastěji skrz podpisy do petice nebo nechali iniciativu na obcích, které jednaly s Povodím Vltavy.

Navýšení retenčního prostoru vidí všichni respondenti jako dobrý kompromis: *„Nebude nás to ovlivňovat,“* zhodnotil budoucnost majitel RS Husárna Sobědraž. Budoucnost jeho rekreačního střediska spatřuje především v orientaci na skupinovou rekreaci a školy v přírodě.

Shrnutí řízených rozhovorů se zástupci rekreačních středisek a kempů:

Na rozdíl od starostů obcí považují zástupci rekreačních středisek a kempů cestovní ruch a rekreaci za dominantní funkci oblasti. V otázce dlouhodobého vývoje návštěvnosti nepřevládal jednotný názor mezi respondenty. To lze přisoudit rozdílům v návštěvnosti plošně rozsáhlé destinace. Návštěvnost ovlivňuje i dopravní dostupnost a vybavenost areálů.

V sezóně r. 2015 se návštěvnost nelišila od minulých let, sezóna ale byla ovlivněna poklesem hladiny Orlické přehrady. Přesto tento problém neměl vliv na návštěvnost některých středisek a kempů. Převažuje příliv stálých rekreantů, proto také střediska a kempy méně investují do reklam a propagace. Dominuje domácí návštěvnost, zahraniční rekreanti jsou v kempech a rekreačních střediscích spíše výjimkou. Navýšení retenčního prostoru spatřují jako přijatelné opatření, které nenaruší průběh letní sezóny v zázemí Orlické přehrady.

5.3 Řízené rozhovory s dalšími aktéry v destinaci

Vedoucí turistického informačního centra v Písku

Řízený rozhovor byl pořízen i s vedoucí informačního centra (IC) města Písek. Pod správou IC, do r. 2015, fungoval destinační management zajišťující propagaci a rozvoj jižní části zájmového území, která je součástí Jihočeského kraje. Vedoucí IC spatřuje cestovní ruch a rekreaci v destinaci Orlicko za hlavní funkci území. V rámci zhodnocení cestovního ruchu na Orlicku budila pozitivní dojem: *„Návštěvnost celého regionu Písecka, tedy i Orlicka, je na vzestupu. Je to jistě způsobeno i prací destinačního managementu, který zde donedávna působil.“* Dále rozhovor pokračoval otázkami spjatými s problematikou destinačního managementu v oblasti. *„Destinační management zde byl zřízen již několikrát, poslední fungoval od r. 2012 a zanikl loňský rok v listopadu.“* Ohledně predikce budoucího vývoje byla vedoucí IC přesvědčena, že není v silách infocentra zajišťovat rozvoj celého regionu Písecka a je nutné destinační management obnovit: *„V průběhu jarních měsíců bude zřízen destinační management spravující celý region.“* V rámci zhodnocení akcí v regionu upozorňuje na fakt, že na Orlicku mnoho akcí není pořádáno.

Při zhodnocení letní sezóny upozorňuje na nemožnost statistické evidence dat za region, ale v rámci statistik návštěvnosti města Písku hodnotí situaci v regionu jako zlepšující se: *„Návštěvnost v posledních letech roste. Nejvíce návštěvníků evidujeme v červenci a srpnu, ale konkrétní měsíc nelze upřesnit, to je ovlivněno mnoha faktory, především počasím.“* V rámci predikce budoucího vývoje návštěvnosti převládá ze strany dotazované pozitivní předpoklad, že návštěvnost bude v následujících letech dále narůstat. To usuzuje subjektivně z návštěvnosti regionu v posledních letech.

Za silné stránky destinace Orlicka byla jmenována přítomnost dobrých cyklotras, hradu Zvíkov a zámku Orlík, využití pro vodní sporty a kvalitní příroda. *„Slabou stránkou destinace je komplikovaná komunikace s místními subjekty. Velkým problémem je, že dodnes není vytvořena destinace v pravém slova smyslu a trvale se nepracuje na rozvoji území.“* Potenciál pro růst návštěvnosti spatřuje v navázání intenzivní spolupráce s místními subjekty a dalším rozšířením cyklostezek, které přilákají do území více zahraničních návštěvníků.

Kolísání hladiny Orlické přehrady vidí jako problém pro místní provozovatele služeb a středisek. Ovšem na druhou stranu dodává: *„Na Písecku bylo podzimní kolísání hladiny také velkou atraktivitou“.*

Budoucnost destinace byla řešena mezi Svazkem obcí a destinačním managementem, jejichž spolupráce byla prý velkým přínosem a výborně fungovala.

Kastelán hradu Zvíkov

Funkci kastelána vykonává dotazovaný od r. 1992. Vliv výstavby Orlické přehrady na areál hradu pociťuje především z estetického a památkového hlediska za újmu: „*Pro objekt hradu byla lepší stará řeka. Zvednutím hladiny došlo k výrazné proměně nejbližšího okolí hradu, byly zatopeny nejromantičtější úseky. Došlo k zatopení stop po vývoji i mnoha případných archeologických památek a stop souvisejících se stavebními etapami hradu.*“ Dále upozornil na stavební úpravy spodního pásma hradu z 50. let. Toto statické zajišťování bylo prováděno jako prevence před poškozením kulturní památky v případě vyššího stavu hladiny přehrad. Pan kastelán považuje cestovní ruch a rekreaci za hlavní funkci oblasti.

„*Máme velké rozdíly v tom, kolik lidí se pohybuje v areálu hradu a kolik lidí absolvuje a zaplatí prohlídku.*“ Překvapivou informací je, že na prohlídkovou trasu jde přibližně pouze ¼ návštěvníků objektu. Z hlediska pořádání akcí v objektu hradu spatřuje jisté paradoxy. Dlouhodobá zkušenost vedení hradu ukázala, že po skončení kulturní akce (např. divadlo) se lidé rozejdou a prohlídku neabsolvují. „*Nebráníme se ovšem kulturním akcím večer, mimo provozní dobu. Ale souběžně s otevírací dobou je potřeba odhadnout správnou míru.*“ Jelikož se jedná o malý objekt, využívají k propagaci pouze internetové stránky a tisknou propagační materiály.

Letní sezónu roku 2015 hodnotí kastelán hradu Zvíkov pozitivně: „*Nekonal se žádný pokles, návštěvnost oproti roku 2014 naopak mírně stoupla. Čísla jsou dobrá i přesto, že jsme měli nějakou část sezóny zavřeno z důvodu filmování.*“ Největší návštěvnost na hradě Zvíkov evidují za nestálého počasí, s teplotami okolo 20°C. Naopak teplé počasí a sucho má špatný vliv na návštěvnost. Převládá domácí návštěvnost. Z dlouhodobého hlediska zaznamenává návštěvnost hradu klesající tendenci. „*Myslím si, že nemá cenu srovnávat data o návštěvnosti před rokem 1990 a nyní. V 90. letech byla návštěvnost vysoká díky přílivu turistů ze zahraničí, v posledních letech už zase převládá tuzemský turista,*“ a dodává, že zahraniční turista je v objektu hradu dnes velkou vzácností. „*Přibližně 9 let zpět bylo velké množství ruských turistů. Před 4 lety už jich nepřijel celý autobus, ale pouze několik jedinců,*“ upřesnil vývoj návštěvnosti. Největší návštěvnost eviduje hrad Zvíkov v červenci a srpnu, kdy se měsíční návštěvnost pohybuje v rozmezí 12 000 – 15 000 návštěvníků. Vše je ovlivněno počasím.

Proces privatizace se objektu hradu dotýká i v současnosti: „*Jsou zde dodnes nevyřešené restituční věci. V 90. letech měl hrad status národní kulturní památky, dlouhá léta probíhaly soudy, ale výsledkem je jakási patová situace. Soud nedokáže přesně říct, jestli lze hrad vrátit.*“ V současné době je správcem hradu Zvíkov Národní památkový ústav:

„Ale situace je stále otevřená. V časovém horizontu může dojít k navrácení pozemků v důsledku změny nějaké právní úpravy. To se může odrážet v příspěvcích na údržbu apod.“

Silnou stránku Orlicka spatřuje kastelán hradu Zvíkov v kombinaci krajinného rázu a vody: *„Absentují zde větší sídla a zástavba, nejsou zde průmyslové komplexy.“* Za slabou stránku považuje nevyužitelnost vody pro rekreaci v letních měsících, kdy často bývá až zdravotně závadná: *„Dále by musel člověk jít kilometr po kilometru a hledat problémy a nevyužité kapacity v území.“*

Na problematice poklesu hladiny hledá pozitiva: *„Terén s každým metrem poklesu výrazně zlepšuje krajinný charakter. S výstavbou přehrady bylo zatopeno 40 m skal okolo hradu Zvíkov,“* vzpomněl na dobové fotografie a dominanci hradu nad okolní krajinou.

V rámci podzimního výrazného poklesu hladiny zaznamenal kastelán v objektu hradu Zvíkov zvýšený pohyb návštěvníků: *„Nemělo to vliv na návštěvnost objektu, ale já jsem tomu začal říkat mediální turistika,“* popsal nadšení lidí z Orlické anomálie. Upozornil také na to, že lidé dle informací z médií očekávali, že uvidí střechy či celé zatopené vesnice.

Lodní doprava, člen Yacht clubu Milešov, majitel kotvící jachty

Jedním z respondentů byl i pan Tomáš, který je členem Yacht clubu Milešov již 15 let. Jeho názory reprezentují pohled na destinaci z hlediska lodní dopravy. Cestovní ruch spatřuje jako hlavní zdroj obživy v celé destinaci, avšak hodnotí ho jako překotný a bezkonceptně se rozvíjející. Z jeho pohledu návštěvnost v destinaci byla špatná, oproti předešlým sezónám. *„Z pohledu lodní dopravy je největší návštěvnost Orlické přehrady v srpnu. Letos byla návštěvnost ovlivněna poklesem výšky hladiny,“* hodnotí pan Tomáš. Na Orlicku si cení především klidného prostředí vhodného pro relaxaci. *„Slabou stránkou destinace je především špatná dopravní dostupnost.“*

Dále rozhovor směřoval k otázkám ohledně problému kolísání hladiny Orlické přehrady v r. 2015. *„Malé kolísání v rozmezí +/- max. 0,5 m za 24 hod. nepůsobí téměř žádné problémy pro lodní dopravu.“* S kolísáním hladiny počítá i v budoucnu. Budoucnost Orlické přehrady nevidí dobře. *„V území jsou velmi prosazovány krátkodobé podnikatelské zájmy jednotlivých skupin“,* zakončuje rozhovor s odkazem na novou plavební vyhlášku.

Shrnutí řízených rozhovorů s dalšími aktéry v destinaci:

Od vedoucí IC došlo k potvrzení informace o nefunkčnosti destinačního managementu v území. Destinační management byl v regionu zřízen již několikrát, vždy ale po několika letech zanikl, nejčastěji se změnami ve vedení města Písku. Dotazovaná přiznala, že většina akcí v regionu je pořádána v Písku, území Orlicka je méně propagované. Hlavní příčinou je nedostatečná provázanost a problematická komunikace se zástupci rekreačních středisek, kempů a dalších aktérů cestovního ruchu v oblasti. Potenciál, kterým destinace v současné době disponuje, přináší využívané cyklotrasy a přítomnost kulturních památek. Příležitost pro zlepšení stavu destinace spatřuje v opětovném zřízení destinačního managementu v r. 2016.

Kastelán hradu Zvíkov upozornil na omezené využití údajů o návštěvnosti hradu. Údaje za jednotlivé roky se mohou lišit z důvodu uzavření objektu po část sezóny pro filmová natáčení. Další omezení vidí v rozdílnosti dat návštěvnosti placené prohlídky a návštěvnosti areálu, která není předmětem evidence. Zajímavé zjištění pro potřeby práce přinesla informace o doposud nevyřešeném procesu privatizace objektu a pozemků hradu Zvíkov.

Zástupce lodní dopravy, majitel jachty kotvící na Orlické přehradě spatřuje v destinaci řadu problémů (dopravní dostupnost, prosazování podnikatelských zájmů atd.). Největším problémem je ovšem kolísání hladiny Orlické přehrady, které působí lodní dopravě problémy. Povodí Vltavy poskytuje každodenní přehled měření na Orlické přehradě. Je možné sledovat vývoj stavu výšky hladiny, objemu nádrže, jejího přítoku a odtoku (viz Povodí Vltavy, 2016). Manipulace s Orlickou přehradou podléhá Manipulačnímu řádu Orlické přehrady (viz kap. 2.1.1).

6. ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala proměnami ve funkčním využití 22 obcí na březích Orlické přehrady. Cílem diplomové práce bylo zhodnotit změny funkčního využití břehů Orlické přehrady za dobu více než 50-ti leté existence stavby. Analýze bylo podrobeno 5 funkcí, přičemž záměrem práce bylo zaměření na funkci rekreační. Funkční využití v území bylo ovlivněno výstavbou Orlické přehrady. Velké dopady na území měla ovšem i 2. SV, nástup komunistického systému a přechod k tržnímu hospodářství po r. 1989.

Dílčím cílem bylo poskytnutí analýzy oblasti ve 4 obdobích. Převažující funkční využití zájmového území břehů Orlické přehrady dle analyzovaných období popisuje tabulka č. 10.

Tabulka č. 10: Převažující funkční využití břehů Orlické přehrady v analyzovaných obdobích

Období do r. 1954	Funkce dopravní, hospodářská, rekreační, obytná
<i>hybná síla funkčních změn</i>	<i>počátek výstavby Orlické přehrady</i>
Období mezi lety 1954 - 1961	Funkce hospodářská, obslužná
<i>hybná síla funkčních změn</i>	<i>dokončení výstavby Orlické přehrady</i>
Období mezi lety 1961 - 1989	Funkce rekreační, hospodářská
<i>hybná síla funkčních změn</i>	<i>přechod k tržnímu hospodářství</i>
Období mezi lety 1989 - 2015	Funkce rekreační

Zdroj: vlastní

Dalším dílčím cílem bylo uskutečnění řízených rozhovorů se starosty obcí, zástupci rekreačních zařízení a dalšími významnými aktéry v destinaci. V úvodní části práce byly stanoveny výzkumné otázky, jejichž odpovědi byly získány při zpracování práce či při řízených rozhovorech. Tento dílčí cíl přispěl k naplnění celkového cíle. Na základě informací z řízených rozhovorů bylo možné posoudit současný stav funkčního využití břehů Orlické přehrady.

Již před výstavbou přehrady byla oblast Středního Povltaví využívána k rekreaci. V území dominovala turistika, tramping a vodáctví. Ještě v 60. letech bylo v území na 24 tábořišť pro vodáky. Místní obyvatelé v letních měsících poskytovali turistům z měst služby venkovského cestovního ruchu a rekreace. V období výstavby nebyla rekreační funkce cíleně podporována, přesto návštěvnost zámku Orlík, stejně jako zájem o výstavbu přehrady a vodní turistiku, udržovaly návštěvnost destinace. Po dostavbě přehrady nastal masivní rozvoj rekreace a cestovního ruchu v destinaci. Od 60. let do území pronikl trend druhého

bydlení, v současné době se v území nachází okolo 2000 objektů individuální rekreace. Na území některých obcí se nachází srovnatelné množství rekreačních objektů a objektů k trvalému bydlení (viz obrázek č. 13). Vlastníci rekreačních objektů nejčastěji pocházejí z Prahy, Příbramska a Písecka.

V 60. a 70. letech docházelo také k výstavbě rekreačních středisek a kempů. Do roku 1989 byly tyto objekty využívány především pro podnikovou rekreaci, rekreaci ROH a dětské tábory. V rámci procesu privatizace byla rekreační střediska v 90. letech rozprodávána. V současné době většinu středisek vlastní soukromí vlastníci (viz kap. 5.1). Jejich existence přetrvává, ovšem kvalita poskytovaných služeb a stav středisek je různorodý. Některé rekreační areály jsou i ve vlastnictví obcí (např. Trhovky, Popelíky, Bor, Podskalí). Největší rozvoj rekreační funkce zaznamenala destinace od 60. do 80. let. Tomu odpovídají také výsledky rajonizace cestovního ruchu (viz kap. 2.4), kdy na rozdíl od 60. let, disponovala destinace v 80. letech mezinárodním významem v rekreační funkci. Naopak v rámci současných rajonizací disponuje oblast již pouze regionálním či lokálním významem.

Přestože rekreační funkce byla zastoupena ve všech analyzovaných obdobích, za vrchol rekreačního využití Orlické přehrady lze považovat období od výstavby do r. 1989. Rekreace a cestovní ruch v území byla primární funkcí destinace, v území probíhala výstavba rekreačních objektů a návštěvnost byla na vrcholu. V současné době je tato funkce narušována problémy destinace a upadajícím zájmem návštěvníků s převahou domácích návštěvníků a omezeným počtem turistů, kteří zde přenocují.

S výstavbou Orlické přehrady došlo k velkým změnám v obytné funkci (viz kap. 4.2.3). Bylo zatopeno okolo 650 objektů v 50 sídelních útvarech. Pod hladinou přehrady se po výstavbě ocitly i větší obce, např. Orlické a Zbenické Zlakovice. V rámci řízených rozhovorů byl starosty obcí připomenut i zánik Radavy a Podskalí. Nové objekty naopak byly budovány za hranicí zátopového území a v dosud existujících obcích. Nové budovy sloužily jako ubytovací kapacity pro dělníky na přehradě a jako náhradní domovy pro vystěhované obyvatelstvo. Díky výstavbě obytných budov pro dělníky se obec Solenice stala centrem oblasti po dobu výstavby přehrady. Po celé analyzované období bylo zájmové území periferní oblastí. Přítomnost mnoha malých sídel s nestřediskovým statusem v období socialismu nepřinesla rozvoj destinace. Obce nebyly cíleně podporovány v růstu a nebyla budována technická infrastruktura. Orlicko bylo zaostalým venkovem s absencí železnice. V období let 1869 – 2015 obce ztratily nejčastěji okolo 70 - 90 % obyvatelstva. V rozmezí let 1950 – 2015 zaznamenaly populační nárůst pouze obce Solenice a Zvíkovské Podhradí v důsledku výstavby nádrže.

V 90. letech, s pádem komunistického režimu došlo k postupnému úpadku vázaného cestovního ruchu. V důsledku procesu privatizace došlo k majetkovým změnám. Podnikové rekreační objekty byly v rámci procesu privatizace rozprodány. Překvapivým zjištěním při zpracování práce bylo dosud nevyřešené vlastnictví areálu hradu Zvíkov (viz kap. 5.3). Na úrovni obcí docházelo ke změnám v obslužné funkci, především ve vybavenosti základními školami, veřejnou dopravou a obchody. Území bylo ovlivněno rozpadem JZD a útlumem zemědělského využití oblasti. Přesto do současnosti místní zemědělská družstva zastávají významnou úlohu v poskytování pracovních příležitostí pro místní EAO.

Kvalita vody je každoročně v letní sezóně velkým problémem destinace, ovšem ne jediným (viz kap. 4.3). Již od prvních týdnů letní sezóny je voda eutrofizována a s horkými letními dny se její stav rychle zhoršuje. Nejvíce postižené jsou břehy Orlické přehrady na ramenech řeky Otavy a Vltavy, kde je nižší výška hladiny. Situace je od r. 2008 předmětem zájmu Svazku obcí regionu Písecko, který se snaží o revitalizaci destinace a posílení její návštěvnosti. Problémem je umístění Orlické přehrady na pomezí dvou krajů. Spolupráce mezi organizacemi zajišťujícími rozvoj nefunguje a s územím dlouhodobě není nakládáno jako s jednotnou destinací. Zatímco starostové obcí spatřují ve špatné kvalitě vody velkou újmu oblasti, zástupci rekreačních středisek v řízených rozhovorech často o kvalitě vody nechtěli mluvit. V několika případech bylo uvedeno, že problém s kvalitou vody v sezóně nemají, ačkoliv výsledky z KHS (viz tabulka č. 7) odhalují znečištění. Příčinu tvrzení lze hledat v ochraně podnikatelských aktivit a obavě z poškození image střediska či kempu.

Za problém destinace, který se v uplynulé sezóně r. 2015 vyrovnal problému kvality vody, bylo kolísání výšky hladiny přehrady. Z pohledu starostů obcí se jednalo o velký problém, který narušil běžný chod sezóny. Ze strany zástupců rekreačních středisek a kempů byla v rámci rozhovorů vyjádřena nespokojenost. Zároveň ovšem návštěvnost v průběhu letní sezóny, ve většině dotazovaných rekreačních areálů, nebyla situací do velké míry narušena.

Také malá propagace destinace a absence akcí pro turisty působí na pokles návštěvnosti. Kromě tradičních venkovských slavností pro místní obyvatele se pro turisty v destinaci koná opravdu minimum zajímavých akcí. Destinace zcela postrádá využití za nepříznivé počasí a v zimních měsících. Mezi další problémy lze zařadit nezájem zahraničních investorů o destinaci, stagnaci návštěvnosti, chybějící inovace, perifernost území, image destinace či dopravní dostupnost.

Silné stránky destinace poskytuje přítomnost vodní plochy, která je potenciálem pro cestovní ruch, rekreaci, podnikání a návštěvnost. Tento potenciál umocňuje přítomnost hradu

Zvíkov a zámku Orlík. Pozitivem oblasti je taktéž rozvinutá síť cyklotras a turistických tras v kvalitním přírodním prostředí. Obecně v rámci výzkumu bylo prokázáno, že starostové obcí spatřují ve svých obcích více slabých stránek. Silné stránky spatřují častěji v měřítku destinace, než na úrovni katastru obce. Obce se potýkají s problémy demografického stárnutí obyvatelstva a odchodem EAO do měst. Na úrovni destinace je problémem špatná kvalita vody, zhoršená dopravní dostupnost, nutnost dojížděky za prací, absence železnice, nedostatek pracovních příležitostí, sezónnost atd. I z tohoto průzkumu je patrné, že destinace se potýká s problémy, které mají negativní vliv nejen na návštěvnost, ale i na obytnou funkci v území.

Závislost na cestovním ruchu vidí v obci Milešov její místostarosta. Obec je vlastníkem místních kempů, tedy příjmy z rekreace náleží obci. Další dvě dotazované středočeské obce již závislost na cestovním ruchu a rekreaci nespatřují jako zcela významnou, ovšem význam pro ně má. V Jihočeském kraji vidí závislost na cestovním ruchu a rekreaci v obci Zvíkovské Podhradí. Přítomnost hradu Zvíkov zajišťuje obci příliv návštěvníků v letní sezóně. Tato závislost ovšem nebyla prokázána v obci Orlík nad Vltavou. Obec z návštěvnosti příliš velký užitek nemá. V území nejčastěji obce získávají příjmy z rekreace a cestovního ruchu ve formě poplatků za rekreaci, také v rámci rozpočtového určení daní skrz odvody podnikatelských subjektů. Rozdíly mezi obcemi dle krajského členění shledat nelze, záleží pouze na množství rekreačních středisek, kempů a objektů individuální rekreace v obci. Z pohledu dalších aktérů a zástupců rekreačních zařízení je cestovní ruch a rekreace dominantní funkcí oblasti.

Cílem práce bylo vytvořit historicko-geografickou analýzu území, která by analyzovala změny funkčního využití v této destinaci. Bylo provedeno zhodnocení proměn v území v rámci 4 etap vývoje. Pro potřeby práce bylo provedeno 16 řízených rozhovorů s aktéry zkoumaného území, byly splněny dílčí cíle diplomové práce. Orlická přehrada disponuje již od samotné výstavby zvláštním postavením v systému přehrad Vltavské kaskády, díky svým technickým parametrům a především regulačním schopnostem a možnostem využití. Pokud k ní přistupujeme jakožto k destinaci cestovního ruchu, pak však musíme konstatovat, že stagnuje.

Seznam literatury a zdrojů

- BIČÍK, I. a kol. (2001): Druhé bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 167 s.
- BIČÍK, I. a kol. (2010): Vývoj využití ploch v Česku. Česká geografická společnost, Praha, 250 s.
- BIČÍK, I., KUPKOVÁ, L., JELEČEK, L., KABRDA, J., ŠTYCH, P., JANOUŠEK, Z., WINKLEROVÁ, J. (2015): Land Use Changes in the Czech Republic 1845 – 2010: Socio – Economic Driving Forces. Springer Geography, 215 s.
- BÍNA, J. (2001): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR. Ústav územního rozvoje, Brno, 23 s.
- BÍNA, J. (2010a): Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice. Česká republika, Ústav územního rozvoje, Brno, 67 s.
- BROOKER, E., JOPPE, M. (2013): Trends camping and outdoor hospitality – An international review. Journal of Outdoor Recreation and Tourism 3-4, s. 1–6.
- BROŽA, V. a kol. (2005): Přehrady Čech, Moravy a Slezska. Knihy 555, Liberec, 251 s.
- CACÁK, F. (2005): Orlík nad Vltavou a Staré Sedlo a krása skrytá pod hladinou. PRAAM, Písek, 351 s.
- CACÁK, F. (2006): Orlický kraj ve fotografiích a vzpomínkách pamětníků. Obecní úřad Orlík nad Vltavou, 400 s.
- CACÁK, F. (2007): Orlické Povltaví. Obecní úřad Orlík nad Vltavou, 400 s.
- CACÁK, F., KOUBA, J. (2008): Jak vzniklo a co skrylo Orlické jezero. Prácheňské muzeum, Písek, 384 s.
- COPPOCK, J. T., DUFFIELD, B. S. (1975): Recreation in the countryside: a spatial analysis. Department of Geography, University of Edinburgh, 262 s.
- ČÁKA, J. (2002): Zmizelá Vltava. Nakladatelství Paseka, Praha, Litomyšl, 335 s.
- DOHNAL, V. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. Merkur, Praha, 167 s.
- FIALOVÁ, D. (2001): Typologie rekreačních lokalit. In: Bičík, I. a kol.: Druhé bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 90–101.

FIALOVÁ, D. (2012): Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze, 58 s.

FIALOVÁ, D., MARADA, M., CHROMÝ, P. (2007): Historickogeografická analýza změn funkčního využití břehů Vltavy (v období od přelomu 18. a 19. století po současnost). Historická geografie, roč. 34, s. 307–317.

FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2005): Druhé bydlení v periferních oblastech. In: Novotná, M.: Problémy periferních oblastí. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 74–80.

FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2009). Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciaci (na příkladu Česka). Geografický časopis, 61, 2, s. 89–110.

FRANTÁL, L. (2009): Rekreační využití vodních nádrží v Česku se zaměřením na Lipno, Máchovo jezero, Seč a Nové Mlýny. Diplomová práce, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 127 s.

FULLAGAR, S., MARKWELL, K., WILSON, E. (2012): Slow tourism: experiences and Mobilities. Channel View Publications, Bristol, 233 s.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Portál, Praha. 1. vydání, 408 s.

HESKOVÁ, M. a kol. (2006): Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Nakladatelství Fortuna, Praha, 224 s.

HOLEŠINSKÁ, A. (2010): Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. Disertační práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta. Brno, 139 s.

HORÁKOVÁ, H., FIALOVÁ, D. (2014): Transformace venkova: Turismus jako forma rozvoje. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň, 398 s.

HORNER, S., SWARBROOKE, J. (2003): Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Grada publishing a.s., Praha, 488 s.

HRALA, V. (2001): Geografie cestovního ruchu. Idea servis, Praha, 173 s.

HURIKÁN, B. (1990): Dějiny trampingu. Vydavatelství a nakladatelství NOVINÁŘ, Praha, 272 s.

CHÁBERA, S. (1998): Fyzický zeměpis jižních Čech. Přehled geologie, geomorfologie, horopisu a vodopisu. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 139 s.

CHARVÁT, V. (2013): Chataření v okolí vodní nádrže Orlík – územní struktura, rozvojové problémy a jejich řešení. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 89 s.

JELÍNKOVÁ, M. (2010): Cestovní ruch ve Středním Povltaví. Bakalářská práce, Vysoká škola polytechnická Jihlava, katedra cestovního ruchu, 58 s.

JIROUŠOVÁ, M. (2014): Obrázky z Podolska a okolí: Po proudu staré Vltavy od Olešné po Červenou. Nová tiskárna Pelhřimov a obec Podolí I, 227 s.

JOSEF, D. (2002): Encyklopedie mostů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 2. vydání. Nakladatelství Libri, Praha, 553 s.

KOTRBA, M. (1968): Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR. Merkur, Praha, 241 s.

KOUBA, J. (2007): Stavba Orlické přehrady a její dopad na život lidí v zátopových oblastech. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Historický ústav, 146 s.

KUBEŠ, J. a kol. (2000): Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 164 s.

KUBEŠ, J. (2004): Vývoj chataření v zázemí Českých Budějovic, In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 70–80.

KUBEŠ, J. (2011): Chatové oblasti České republiky. Geografický časopis, 63, 1, s. 53–68.

KUTHAN, J., STECKER, M. (2007): Vltava v proudu času. RETIP Červený Kostelec, Sedlčany, 2. vydání, 158 s.

LIDOVÁ, B. (2010): Kvantitativní a kvalitativní prostorová distribuce lůžkových kapacit a doprovodných služeb ve vymezeném území Orlické přehrady a jejího zázemí. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 90 s.

Manipulační řád vodního díla Orlík na významném vodním toku Vltava v ř. km 144,650. Centrální vodohospodářský dispečink Povodí Vltavy, s.p. Praha. Neveřejný dokument.

- MAXIMOVÁ, K. (2013): Chataření v okolí vodní nádrže Hněvkovice, Kořensko a horní Orlík – územní struktura, rozvojové problémy a jejich řešení. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Geografie pro veřejnou správu, 111 s.
- MCCABE, S., MINNAERT, L., DIEKMANN, A. (2012): Social tourism in Europe, Theory and Practice. Channel View Publications. Bristol, UK, 198 s.
- MINNAERT, L., MAITLAND, R., MILLER, G. (2009): Tourism and social policy: The value of Social Tourism. University of Westminster, United Kingdom, 40 s.
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha. Sociologický časopis, Vol. 44, No. 2, s. 321–348.
- NAVRÁTIL, J. (2012): Návštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa: Aplikovaná geografie cestovního ruchu na příkladu vody v turistických regionech jižní Čechy a Šumava. Alfa Nakladatelství, s. r. o, Praha, 189 s.
- NEUHAÜSLOVÁ, Z. a kol. (2001): Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Academia Praha, 341 s.
- NOVOTNÁ, M. (2005): Problémy periferních oblastí. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 184 s.
- ORIEŠKA, J. (1999): Technika služeb cestovního ruchu. Idea servis, Praha, 244 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2009): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, 298 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Česká republika, 448 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA J. (2012): Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přepracované a doplněné 2. vydání. Nakladatelství Linde, Praha, 768 s.
- PATÁKOVÁ, K. (2013): Profil návštěvníka destinace Orlicko. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, katedra obchodu a cestovního ruchu, 104 s.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie, 115, č. 2, s. 161–187.

Předpis č. 46/2015 Sb. Vyhláška o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě.

Předpis č. 254/2001 Sb. Zákon o vodách a o změně některých zákonů (Vodní zákon).

RÓKOVÁ, L. (2008): Konflikty při využívání vodní nádrže Orlík rekreačními aktivitami. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, katedra obchodu a cestovního ruchu, 91 s.

RŮŽKOVÁ, J., ŠKRABAL, J. (2006): Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005, 1. díl. Český statistický úřad ve spolupráci s nakladatelstvím Daranus, 759 s.

STRÁSKÝ, J. (2010): Přehrady Čech, Moravy a Slezska. Knihy 555, Liberec, 205 s.

STŘÍBRNÁ, M. (2005): Venkovská turistika a agroturistika. Nakladatelství Profi Press, s. r. o., Praha, 65 s.

ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 228 s.

VÁGNER, J. (2001): Vývoj druhého bydlení v Česku, In: Bičík, I. a kol.: Druhé bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 42–54.

VÁGNER, J. (2004): Rekreativita obyvatel Česka na příkladu druhého bydlení, In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 148–161

VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 286 s.

VÁGNER, J., PROCHÁZKA, P. (2004): Vývoj českého trampingu a budování trampských osad. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, s. 58–69.

VĚTVIČKA, V., RENDEK, J. (2007): Vltava. Nakladatelství Jan Vašut s. r. o., Český Těšín, 194 s.

VOBORNÍKOVÁ, J. (2005): Vázaný cestovní ruch v Česku – srovnávací studie modelových oblastí Jilemnicko a Příbramsko. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 109 s.

Vodácká a rybářská mapa Vltavy (1960), 2. vydání, Kartografický a reprodukční ústav, Ústřední správa geodézie a kartografie, 80 s.

Vodácká a rybářská mapa Vltavy (1974), 3. vydání, Kartografie Praha, 95 s.

VOKROUHLÍK, T. (2014): Chataření v okolí Vodní nádrže Kamýk a Slapy - územní struktura, rozvojové problémy a jejich řešení. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 105 s.

VYSTOUPIL, J. (1988): Rozvoj cestovního ruchu a rekreace v ČSSR a jeho územní organizace. Sborník Československé geografické společnosti, č. 3, svazek 93, s. 210–230.

VYSTOUPIL, J. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 156 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Masarykova univerzita, Brno, 98 s.

VYSTOUPIL, J. (2008): Geografie cestovního ruchu. In: Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol.: Ekonomická a sociální geografie. Aleš Čeněk s. r. o., Plzeň, s. 295–332.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. (2011): Geografie cestovního ruchu České republiky. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 315 s.

VLČEK, V. (ed.) a kol. (1984): Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže. Academia nakladatelství Československé akademie věd, Praha, 315 s.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

AOPK ČR (2015): Registr objektů ÚSOP (Ústřední seznam ochrany přírody)

Dostupné na: <http://drusop.nature.cz/index.php> [cit. 1. 11. 2015]

AUTOCAMP VELKÝ VÍR (2015)

Dostupné na: <http://www.velkyvir.cz/index.php/cz/> [cit. 29. 12. 2015]

BERAN, P. (2015): Zaniklé obce a objekty

Dostupné na: <http://www.zanikleobce.cz/> [cit. 1. 11. 2015]

BÍLEK, J., BÍLEK, M., KÁLAL, J. (2010): Technické památky

Dostupné na: <http://www.jiznicechy.org/cz/> [cit. 1. 11. 2015]

BÍNA, J. (2010b): Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice. Dostupné na:

<http://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovnuruch/potencialCR/PotencialCR-text.pdf>
[cit. 1. 11. 2015]

CZECHTOURISM (2015): Mapa turistických regionů a oblastí

Dostupné na: <http://old.czechtourism.cz/media/tiskove-zpravy/nove-rozdeleni-turistickych-regionu-ceske-republiky.html> [cit. 29. 12. 2015]

ČSÚ (2016) – Český statistický úřad

Dostupné na: <https://www.czso.cz/> [cit. 15. 2. 2016]

ČÚZK (2015) – Český úřad zeměměřický a katastrální

Dostupné na: <http://www.cuzk.cz/> [cit. 29. 12. 2015]

DOKEMPU.CZ (2014): Online průvodce kempy: Kempy Orlík

Dostupné na: <https://www.dokempu.cz/kempy/orlik/> [cit. 1. 11. 2015]

FLYFOTO (2016): Hrady a zámky

Dostupné na: <http://www.flyfoto.cz/> [cit. 30. 3. 2016]

GEOPORTAL (2015): WMS služby

Dostupné na: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/wms/> [cit. 1. 11. 2015]

GEPRO (2015): WMS služby v ČR

Dostupné na: <http://www.gepro.cz/support/wms-sluzby-v-cr-2013/> [cit. 1. 11. 2015]

GOOGLE MAPS (2015)

Dostupné na: <https://www.google.cz/maps> [cit. 1. 11. 2015]

HOTEL ORLÍK (2015)

Dostupné na: <http://www.hotelorlik.cz/> [cit. 29. 12. 2015]

JANOUSH, V. (2010): Z přehrady Orlik má být hit. Za miliardy plánuje přístav i golf.

Dostupné na: http://cestovani.idnes.cz/z-prehrady-orlik-ma-byt-hit-za-miliardy-se-planuje-pristav-i-golf-p8x-/po-cesku.aspx?c=A100208_134759_igcechy_tom [cit. 15. 2. 2016]

JORDÁN, H. (2015): Retenční prostor nádrže Orlik se zvýší o polovinu. eAGRI, Ministerstvo zemědělství. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_retencni-prostor-nadrze-orlik-se-zvysi-o.html [cit. 15. 2. 2016]

KLUB ČESKÝCH TURISTŮ MILEVSKO (2008): Naučné stezky v našem okolí

Dostupné na: <http://www.kctmilevsko.pisecko.info/cl23.htm> [cit. 1. 11. 2015]

KHS JIHOČESKÉHO KRAJE (2015)

Dostupné na: <http://www.khscb.cz/> [cit. 1. 11. 2015]

KHS STŘEDOČESKÉHO KRAJE (2015)

Dostupné na: <http://www.khsstc.cz/> [cit. 1. 11. 2015]

KOPÁČ, Z. (1962): Nový příběh staré řeky

Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=xhJm2tldHh0> [cit. 1. 11. 2015]

KUNC, ŠAUER, VYSTOUPIL (2006): Analýza cestovního ruchu v kraji Vysočina. Masarykova univerzita, Ekonomicko správní fakulta, katedra regionální ekonomie a správy

Dostupné na:

http://extranet.krvysocina.cz/download/orr/cest_ruch/Analyza_cestovniho_ruchu_v_kraji_Vysočina.pdf [cit. 15. 2. 2016]

KUŽEL, J., VILDOVÁ, J. (2015): Akční plán rozvoje území správního obvodu obce s rozšířenou působností Příbram.

Dostupné na: http://www.smocr.cz/obcesobe-docs/Příbram/AP_Příbram.pdf [cit. 15. 2. 2016]

LÁZNĚ HOTEL VRÁŽ (2012)

Dostupné na: <http://www.lazne-vraz.cz/cs/o-laznich/historie-lazni> [cit. 27. 11. 2015]

MAPY.CZ (2015)

Dostupné na: <http://mapy.cz> [cit. 1. 11. 2015]

- MÜLLER, D. K. (1999): German second home owners in the Swedish countryside
Dostupné na: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A688723&dswid=-5785> [cit. 1. 11. 2015]
- OFICIÁLNÍ TURISTICKÝ PORTÁL MĚSTA PÍSEK (2015)
Dostupné na: <http://www.pisek.eu/> [cit. 27. 11. 2015]
- OFICIÁLNÍ WEB OBCE KLUČENICE (2010)
Dostupné na: <http://www.obecklucenice.cz/index.asp> [cit. 27. 11. 2015]
- PAVELČÍK, V. (2015): Stará Vltava
Dostupné na: <http://www.stara-vltava.cz/> [cit. 29. 12. 2015]
- PERLÍN, R. (1998): Venkov, typologie venkovského prostoru
Dostupné na: www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf.aspx [cit. 1. 11. 2015]
- POSPÍŠILOVÁ, E. (2011): Hnízdo se špatnou pověstí. Dostupné na:
http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hnizdo-se-spatnou-povesti_207625.html
[cit. 29. 12. 2015]
- POVODÍ VLTAVY (2003): Souhrnná zpráva o povodni v srpnu 2002
Dostupné na: <http://www.pvl.cz/files/download/hydrologicke-informace/zpravy-o-povodni/2002-08-zprava-o-povodni.pdf> [cit. 21. 11. 2015]
- POVODÍ VLTAVY (2013): Vodohospodářské informace
Dostupné na: <http://www.pvl.cz/vodohospodarske-informace> [cit. 1. 11. 2015]
- POVODÍ VLTAVY (2016): Hladiny vody v nádržích
Dostupné na: <http://www.pvl.cz/portal/Nadrze/cz/pc/Mereni.aspx?id=VLOR&oid=2>
[cit. 1. 4. 2016]
- QUARTER s.r.o. (2011): Orlík
Dostupné na: <http://www.lodnidopravaorlikslapy.cz/index.html> [cit. 1. 11. 2015]
- SATRAPA, L., HORSKÝ, M. (2015): Přehrady ČR
Dostupné na: <http://www.prehrady.cz> [cit. 1. 11. 2015]
- SCHWARZENBERG (2015): Ochrana přírody na majetku
Dostupné na: <http://www.schwarzenberg.cz/lesni-hospodarstvi/clanek/23-ochrana-prirody-na-majetku> [cit. 1. 11. 2015]

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV PÍSEK (2016). Dostupné na:

http://badatelna.eu/institute/Statni_okresni_archiv_Pisek/fondy [cit. 15. 2. 2016]

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV PŘÍBRAM (2016). Dostupné na:

http://new.badatelna.eu/institute/Statni_okresni_archiv_Pribram/fondy [cit. 15. 2. 2016]

SVAZEK OBCÍ REGIONU PÍSECKO (2014): Revitalizace Orlické nádrže

Dostupné na: <http://www.sorp.cz/projekty/revitalizace-orlicke-nadrze/> [cit. 21. 11. 2015]

ŠIMEK, R. (2012): Vodní mlýny

Dostupné na: <http://vodnimlyny.cz/> [cit. 1. 11. 2015]

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM MĚSTA PŘÍBRAM (2016)

Dostupné na: <http://infocentrum.pribram.eu/cz/infocentrum-meu-pribram/> [cit. 5. 1. 2016]

TURISTICKÉ REGIONY A OBLASTI ČR (2004) Dostupné na:

<http://www.polabi.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113950&lng=&menu> [cit. 1. 11. 2015]

VINŠOVÁ, M. (2011): 5 největších vodních elektráren v České republice

Dostupné na: <http://www.nazeleno.cz/energie/vodni-energie/5-nejvetsich-vodnich-elektraren-v-ceske-republice.aspx> [cit. 1. 11. 2015]

WALDHAUSEROVÁ, J. (2007): Treking: Orlická přehrada

Dostupné na: <http://www.treking.cz/regiony/orlicka-prehrada.htm> [cit. 21. 11. 2015]

ZÍMA, L. (2009): Územní studie Orlicko, analytická část

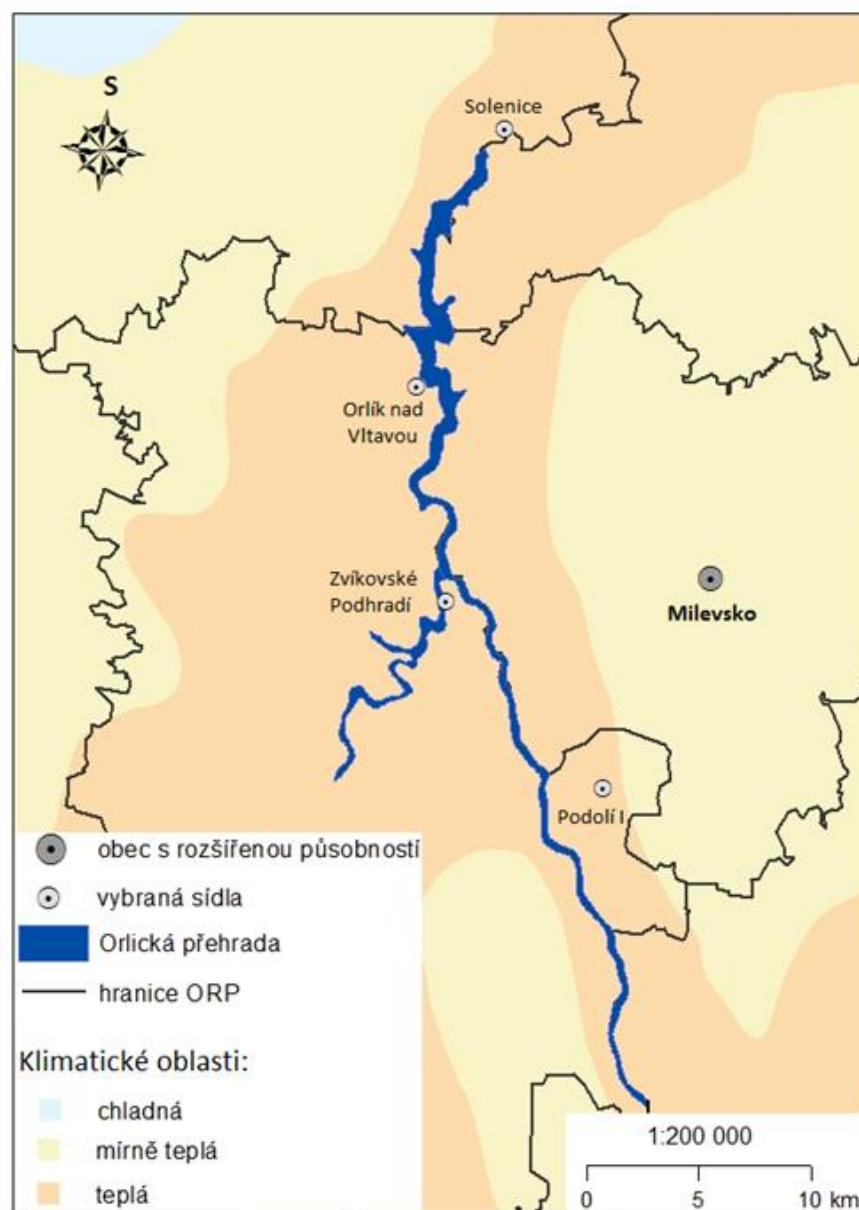
Dostupné na: http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/data/uploads/up_studie/us_orlicko/us_orlicko_analyticka_cast.pdf [cit. 1. 11. 2015]

ZÍMA, L. a kol. (2010): Územní studie Orlicko, syntetická část

Dostupné na: http://up.kraj-jihocesky.cz/files/STUDIE_Orlicko_syntetic.pdf [cit. 1. 11. 2015]

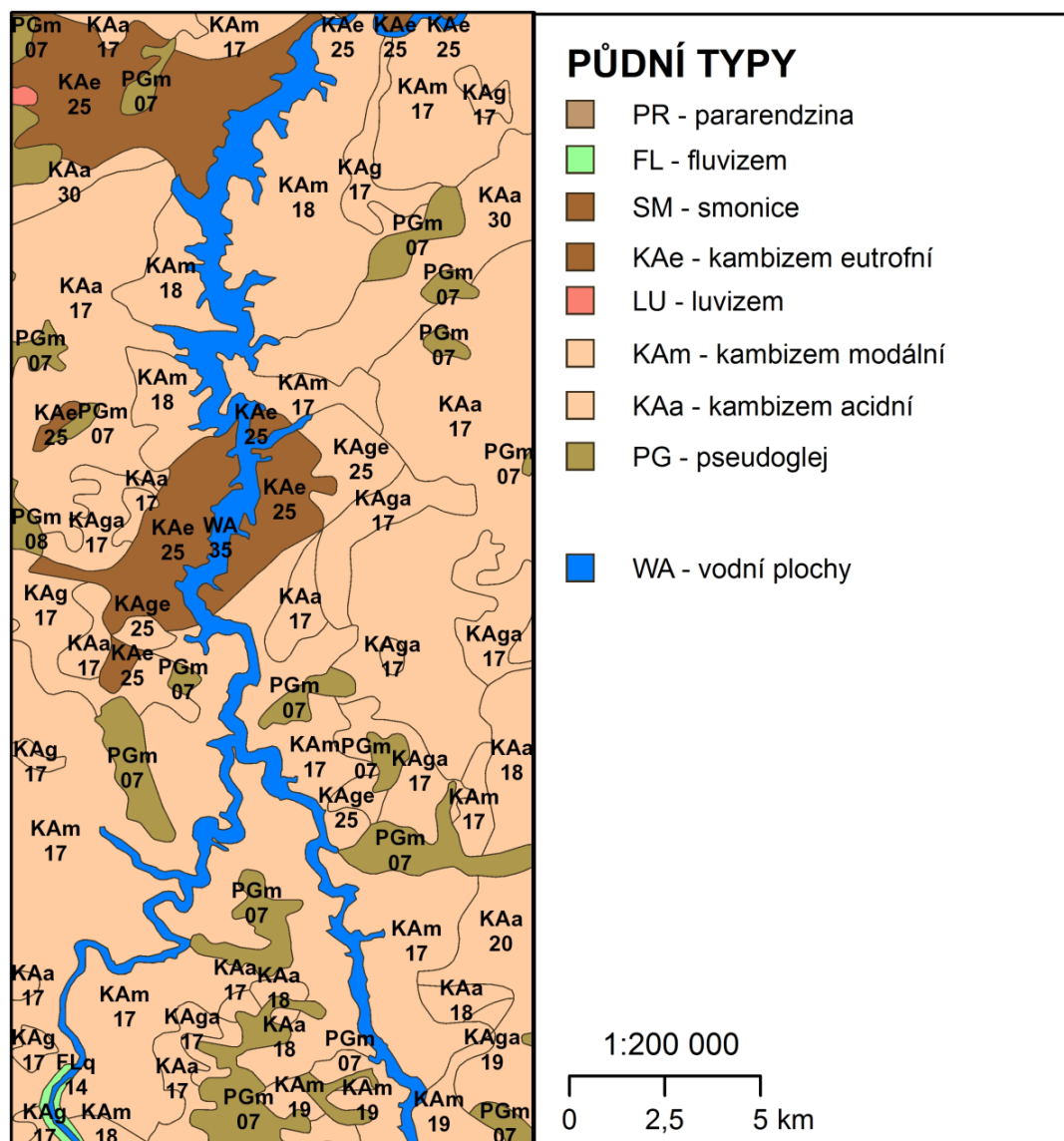
Přílohy

Příloha č. 1: Klimatické pásy v širším zázemí Orlické přehrady

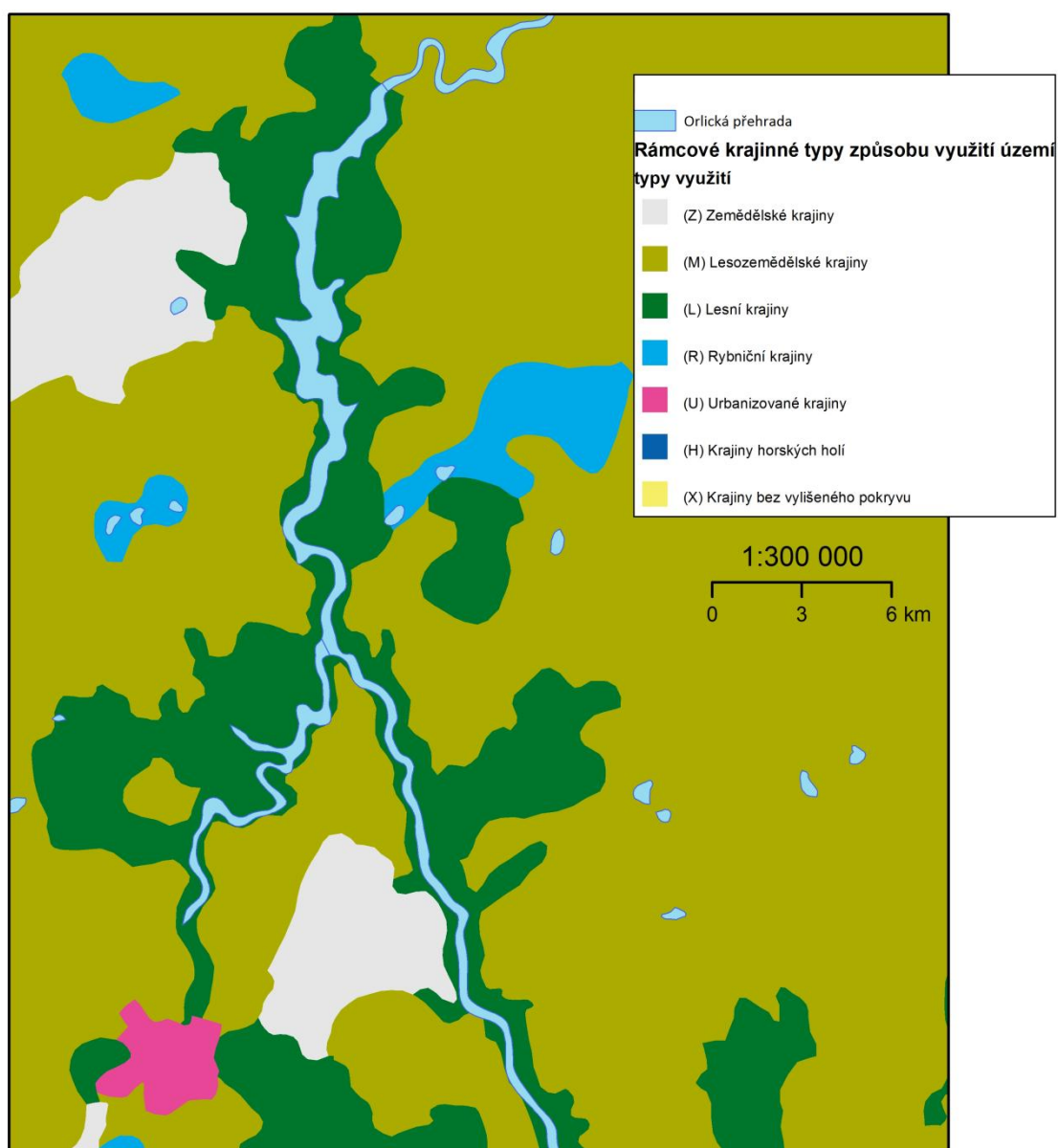
Zdroj: vlastní, ArcGIS, CENIA, S-JTSK

Příloha č. 2: Půdní typy v území břehů Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, CENIA, S-JTSK

Příloha č. 3: Současný land use v zájmovém území břehů Orlické přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, CENIA, S-JTSK

Příloha č. 4: Zpevňovací práce na skalních stěnách zámku Orlik mezi lety 1958 - 1960

Zdroj: Cacák, Kouba 2008, s. 92

Poznámka: V publikaci Cacák, Kouba (2008) není přesně uveden rok vzniku fotografie. Z obsahu knihy vyplývá, že by fotografie mohla pocházet z roku 1959.

Príloha č. 5: Podolské mosty na konci 40. let

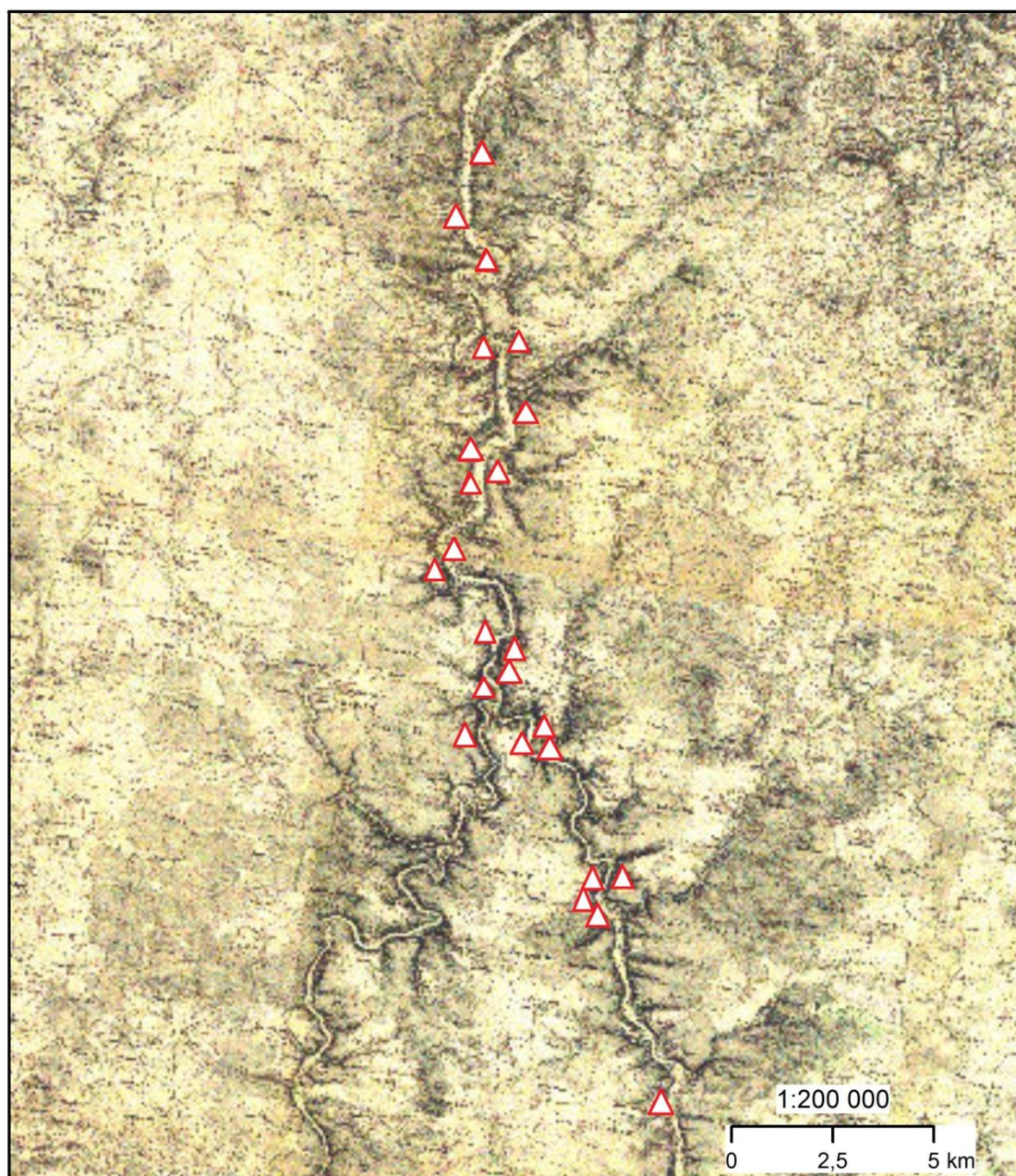
Zdroj: Pavelčík 2015

Príloha č. 6: Tábořiště pro vodáky u Červené nad Vltavou

Zdroj: Cacák, Kouba 2008, s. 313

Příloha č. 7: Tábořiště v zájmovém území na březích Vltavy před zatopením přehrady

Zdroj: vlastní, ArcGIS, CENIA, S-JTSK, dle Vodácká a rybářská mapa Vltavy (1960)

Příloha č. 8: Zvíkovský přívoz ve Zvíkovském Podhradí před výstavbou Orlické přehrady

Zdroj: Cacák, Kouba 2008, s. 277

Příloha č. 9: Plavecká hospoda u Smrtů na Zvíkově v r. 1933

Zdroj: Pavelčík 2015

Příloha č. 10: Obchodní středisko pro stavbaře v obci Solenice na konci 50. let

Zdroj: Cacák, Kouba 2008, s. 47

Příloha č. 11: Restaurace pro stavbaře v obci Solenice na konci 50. let

Zdroj: Cacák, Kouba 2008, s. 48

Příloha č. 12: Rekreační střediska a kempy v zájmovém území Jihočeského kraje

JIHOČESKÝ KRAJ		
Název	Lokalizace	Vznik
Rekreační středisko Pukňov	RS Pukňov 97, 398 07 Orlík n. Vlt.	-
Kemp Velký Vír	Kožlí 23, 398 07 Kožlí u Orlíka	cca 1970
Kemp a rekreační areál Radava	Chrást 246, 399 01 Kovářov - Chrást	1965 - 1970
Rekreační zařízení Radava	399 01 Radava – Chrást	1965 - 1970
Rekreační středisko Kovo Husárna	Husárna u Sobědraže, 398 58 Kostelec n. Vlt.	1984
Rekreační středisko Avia Varvažov	Varvažov 132, 398 33 Ostrovec	1961 - 1970
Rekreační středisko Varvažov	Varvažov, 397 01 Varvažov	1961 - 1970
Kemp Varvažov	Varvažov 2, 397 01 Písek	1961 - 1970
Bungalows Pospíšil	Varvažov 36, 397 01 Varvažov	1961 - 1970
Rekreační středisko Štědronín	Plazy 22, 397 01 Štědronín	1961 - 1970
Bungalovy Hotel Zvíkov	Zvíkovské Podhradí 43, 397 01	1964
Rekreační středisko Oslov	Oslov, 398 35 Oslov	-
Chata Jistec	Jistec, 398 32 Vráž	-
Chatová osada a kemp Podolsko	Podolí I, 398 43 Podolí I	-
Tábořiště Stará Cesta	Temešvár, 398 18 Temešvár	cca 1986

Zdroj: vlastní šetření, Oficiální turistický portál města Písek (2015)

Příloha č. 13: Rekreační střediska a kempy v zájmovém území Středočeského kraje

STŘEDOČESKÝ KRAJ		
Název	Lokalizace	Vznik
Kemp Popelíky	Milešov 73, 262 56, Milešov	1965 - 1970
Kemp Trhovky	Milešov 116, 262 34, Milešov	1965 - 1970
Kemp Bor	262 34, Milešov	1965 - 1970
Spálenka	Bohostice, 262 31, Milín	-
Lavičky	Bohostice, 262 31, Milín	-
Vystřkov (dnes hotel Orlík)	Zalužany, 262 84	1963
Podskalí	Klučenice 262 56, Krásná Hora n. Vlt.	1961 - 1970
Kemp Bukovanská zátoka	Březnice, 262 72	2012
Orlík - Loužek	Orlík - Struhý II., Milešov, 262 56	1965 - 1970

Zdroj: vlastní šetření, Turistické informační centrum města Příbram (2016)

Poznámka k přílohám č. 12 a č. 13: Vlastní šetření probíhalo formou dotazování na vznik u představitelů obce, popř. u majitelů, provozovatelů či správců rekreačních středisek a kempů. Více viz kap. 3.

*Příloha č. 14: Počty obytných objektů a objektů individuální rekreace v zájmovém území
k r. 2015*

Obec	Obytné objekty (OO)	Individuální rekreace (OIR)	OIR/OO
Bohostice	99	95	0,96
Jetětice	134	127	0,95
Jickovice	84	40	0,48
Klučenice	232	232	1,00
Kostelec nad Vltavou	234	36	0,15
Kovářov	577	134	0,23
Kozárovice	172	84	0,49
Kožlí	117	56	0,48
Kučeř	85	30	0,35
Květov	97	49	0,51
Milešov	184	432	2,35
Nevězice	91	69	0,76
Orlík nad Vltavou	167	78	0,47
Oslov	134	105	0,78
Ostrovec	214	42	0,20
Podolí I	149	92	0,62
Solenice	90	52	0,58
Temešvár	85	13	0,15
Varvažov	198	116	0,59
Vojníkov	80	119	1,49
Vráž	102	12	0,12
Zvíkovské Podhradí	77	3	0,04

Zdroj: vlastní, dle ČÚZK (2015)

Příloha č. 15: JZD na území obcí v zájmovém území včetně jejich datace

Název JZD v zájmovém území	Období samostatné existence JZD v obci
JZD Bohostice	1948 - 1965
JZD Jetětice	1949 - 1965
JZD Jickovice	1960 - 1965
JZD Klučenice	1949 - 1992
JZD Kostelec nad Vlt.	1949 - 1958
JZD Kovářov	1949 - 1961
JZD Kozárovice	1955 - 1965
JZD Kožlí u Čížové	1957 - 1959
JZD Kučeř	1949 - 1965
JZD Milešov	1953 - 1990
JZD Nevězice	1952 - 1953
JZD Oslov	1950 - 1961
JZD Ostrovec	1951 - 1961
JZD Podolí I.	1956 - 1962
JZD Solenice	1959 - 1960
JZD Temešvár	1959 - 1963
JZD Varvažov	1954 - 1961

Zdroj: vlastní, dle Státní okresní archiv Písek (2016), Státní okresní archiv Příbram (2016)

Poznámka: Příloha č. 15 přináší přehled všech existujících JZD v obcích zájmového území. Zánik samostatné existence družstev v zázemí Orlické přehrady nejčastěji souvisel se sloučením příslušného JZD s jiným JZD v její blízkosti.

*Příloha č. 16: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese Písek v důsledku výstavby
Orlické přehrady*

OKRES PÍSEK					
	Název	Status	Správní obec	Období zániku	Stav
1	Cukava	samota	Tukleky	1950 - 1960	zcela zničeno
2	Černý vír	samota	Sobědraž	1950 - 1960	zcela zničeno
3	Červená nad Vltavou	obec	-	1950 - 1960	nespecifikováno
4	Dolní Lipovsko	samota	Jehnědno	1950 - 1960	zcela zničeno
5	Harec	samota	Topělec	1950 - 1960	zcela zničeno
6	Jelec	samota	Zbonín	1950 - 1960	zcela zničeno
7	Jílovec	samota	Temešvár	1950 - 1960	zcela zničeno
8	Jistec	samota	Vráž	1950 - 1960	zcela zničeno
9	Kostelecké Břehy	obec	-	1950 - 1960	zcela zničeno
10	Křešina	osada	Klučenice	1950 - 1960	zcela zničeno
11	Kučeravý	samota	Nevězice	1950 - 1960	zcela zničeno
12	Letošnice	samota	Nevězice	1950 - 1960	zcela zničeno
13	Luh	samota	Nevězice	1950 - 1960	zcela zničeno
14	Mošovice	samota	Zbonín	1950 - 1960	zcela zničeno
15	Orlické Zlákovice	obec	-	1950 - 1960	zcela zničeno
16	Podolsko	osada	Jetětice	1950 - 1960	nespecifikováno
17	Podskalí	samota	Vojtýřov	1950 - 1960	zcela zničeno
18	Přívaz	samota	Staré Sedlo	1950 - 1960	zcela zničeno
19	Radava	osada	Chrást	1950 - 1960	zcela zničeno
20	Saník	samota	Jetětice	1950 - 1960	zcela zničeno
21	Slavík	samota	Smoleč	1950 - 1960	zcela zničeno
22	Sobědražské břehy	osada	Sobědraž	1950 - 1960	zcela zničeno
23	Solnice	samota	Chrást	1950 - 1960	zcela zničeno
24	Svatá Anna	osada	Oslov	1950 - 1960	částečně zničeno
25	Šimek	samota	Jetětice	1950 - 1960	zcela zničeno
26	U Grešličky	samota	Nevězice	1950 - 1960	zcela zničeno
27	U Petříčka	samota	Zbonín	1950 - 1960	zcela zničeno
28	U Řežábka	samota	Jehnědno	1950 - 1960	zcela zničeno
29	U Rybáka	samota	Albrechtice	1950 - 1960	zcela zničeno
30	U Staňků	samota	Doubrava	1950 - 1960	zcela zničeno
31	U Švihlíka	samota	Olešná	1950 - 1960	zcela zničeno
32	U Urycha	samota	Dědovice	1950 - 1960	zcela zničeno
33	U Vlků	samota	Oslov	1950 - 1960	zcela zničeno
34	Velký Vír	osada	Staré Sedlo	1950 - 1960	zcela zničeno
35	Žďákov u Chrástu	osada	Chrást	1950 - 1960	zcela zničeno

Zdroj:vlastní, dle Beran (2015)

Příloha č. 17: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese Příbram v důsledku výstavby Orlické přehrady

OKRES PŘÍBRAM					
	Název	Status	Správní obec	Období zániku	Stav
36	Bezík	samota	Podskalí	1950 - 1960	zcela zničeno
37	Brousek	samota	Klučnice	1950 - 1960	zcela zničeno
38	Koledera	osada	Těchnice	1950 - 1960	zcela zničeno
39	Korce	samota	Těchnice	1950 - 1960	zcela zničeno
40	Luh	samota	Těchnice	1950 - 1960	zcela zničeno
41	Návoz	samota	Podskalí	1950 - 1960	zcela zničeno
42	Políčko	samota	Podskalí	1950 - 1960	zcela zničeno
43	Těchnice	obec	-	1950 - 1960	zcela zničeno
44	Topínka	samota	Těchnice	1950 - 1960	zcela zničeno
45	Zbenické Zlakovice	osada	Těchnice	1950 - 1960	zcela zničeno

Zdroj:vlastní, dle Beran (2015)

Příloha č. 18: Přehled všech zaniklých obcí, osad a samot v okrese České Budějovice v důsledku výstavby Orlické přehrady

OKRES ČESKÉ BUDĚJOVICE					
	Název	Status	Správní obec	Období zániku	Stav
46	Boudy	samota	Smoleč	1950 - 1960	zcela zničeno
47	Břehy	samota	Doubravka	1950 - 1960	zcela zničeno
48	Hladná	samota	Pašovice	1950 - 1960	zcela zničeno
49	Horní Lipovsko	samota	Dražič	1950 - 1960	zcela zničeno
50	Rejsíkov	samota	Údraž	1950 - 1960	zcela zničeno

Zdroj:vlastní, dle Beran (2015)

Poznámka k přílohám č. 16, 17, 18: Seznam obsahuje výčet všech obcí, osad a samot, které zanikly v souvislosti s výstavbou Orlické přehrady, bez ohledu na vymezení zájmového území pro potřeby této práce.

Příloha č. 19: Seznam zaniklých mlýnů v zájmovém území břehů Orlické přehrady

Mlýny	Lokalizace objektu
Bláhov	Orlické Zlákovice
Vlachý (Pfleger)	Zbenické Zlákovice
V Struhách	Milešov
Konvičkův mlýn	Těchnice
Mlýn Korce	Těchnice - Korce
Kuchařův mlýn	Podskalí
Ezrův mlýn	Žďákov
Podhradský mlýn (Zvíkovský)	Zvíkovské Podhradí
Caisův mlýn (Panský)	Vojníkov
Honsův mlýn	Jetětice
Mlýn Saník	Jetětice

Zdroj: vlastní, dle Šimek (2012), Beran (2015)

Příloha č. 20: Seznam zjištěných zaniklých hostinců a plaveckých hospod v zájmovém území břehů Orlické přehrady

Hostince a plavecké hospody	Lokalizace objektu
U Zvonu (U Anky)	Orlické Zlákovice
U Žďánských	Těchnice
V Zátíší	Těchnice
U Přístavu	Těchnice
Plavecký hostinec Podskalí	Podskalí
U Vávrů	Velký Vír
Peckův penzion	Velký Vír
U Pavlíčka	Žďákov
U Ptáka (U Valtrů)	Kostelecké břehy
U Rybáka	Zvíkovské Podhradí (na Otavě)
U Smrtů	Zvíkovské Podhradí
U Lávičky	Červená nad Vltavou
Staňkova restaurace	Červená nad Vltavou
Hostinec u Charyparů	Podolí
Hospoda Křenek	Podolí
U Kocába	Saník

Zdroj: vlastní, dle Čáka (2002), Cacák (2006), Cacák, Kouba (2008)

Příloha č. 21: Seznam zjištěných zaniklých přívozů v zájmovém území břehů Orlické přehrady

Přívozy	Obec
Zlákovický přívoz	Orlické a Zbenické Zlákovice
Těchnice	Těchnice
Přívoz pod zámkem Orlík (Horní)	Orlík nad Vltavou
Žďákovský přívoz	Žďákov
U Rybáka (levý břeh Vltavy)	Zvíkovské Podhradí
U Smrtů	Zvíkovské Podhradí
U Matáska	Sv. Anna
U Kozlíků	Sv. Anna
U Lávičky	Červená nad Vltavou

Zdroj: vlastní, dle Čáka (2002), Cacák (2006), Cacák, Kouba (2008)

Příloha č. 22: Vývoj počtu obyvatel v obcích zájmového území břehů Orlické přehrady v letech 1869 - 2015

OBCE	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2015
Bohostice	1014	911	846	829	728	648	583	366	356	305	256	191	194	197
Jetětice	630	551	552	540	579	603	635	476	447	427	345	302	296	295
Jickovice	564	520	512	519	527	502	422	300	281	227	173	135	98	116
Klučenice	1826	1853	1679	1666	1566	1462	1281	864	775	647	566	528	474	466
Kostelec nad Vltavou	1557	1439	1373	1227	1246	1220	1124	838	761	721	579	461	414	404
Kovářov	3657	3643	3485	3383	3220	3015	2813	2159	2040	1892	1728	1547	1468	1448
Kozárovice	948	1053	1010	1023	984	897	922	638	599	562	503	404	325	390
Kožlí	297	332	265	236	200	214	206	116	81	74	61	41	53	58
Kučer	598	566	577	514	538	514	420	302	284	272	251	212	168	180
Květov	661	560	476	489	492	464	458	297	330	255	197	125	107	109
Milešov	1301	1322	1323	1403	1283	1220	1146	751	551	445	409	343	317	313
Nevězice	692	735	713	615	574	492	459	325	352	322	247	160	149	141
Orlík nad Vltavou	860	903	910	851	822	737	611	501	561	485	369	357	341	303
Oslov	1009	1028	967	845	759	741	710	470	430	404	349	293	288	338
Ostrovec	922	956	943	818	762	807	732	522	568	516	473	396	363	378
Podolí I	633	674	643	636	555	583	510	396	381	384	404	384	355	360
Solenice	434	416	380	374	363	312	294	176	421	567	457	374	320	376
Temešvár	268	259	280	255	252	269	223	175	160	149	127	98	87	137
Varvažov	1511	1459	1361	1192	1049	1044	903	591	580	485	311	228	176	191
Vojníkovo	371	372	390	392	371	348	299	194	162	142	121	106	75	86
Vráž	497	478	445	420	387	396	369	430	428	393	334	329	301	307
Zvíkovské Podhradí	273	298	224	206	176	173	127	124	161	158	176	183	187	195
C E L K E M	20523	20328	19354	18433	17433	16661	15247	11011	10709	9832	8436	7197	6556	6788

Zdroj: vlastní, dle Růžková, Škrabal (2006), ČSÚ (2016)

Příloha č. 23: Vývoj počtu domů v obcích zájmového území břehů Orlické přehrady v letech 1869 - 2011

OBCE	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Bohostice	134	134	141	141	131	129	131	140	93	93	84	102	105	118
Jetětice	62	65	71	70	82	86	115	135	104	109	98	111	135	144
Jickovice	62	64	69	75	77	84	85	91	70	65	53	63	87	89
Klučenice	206	237	248	258	256	261	274	281	211	190	181	237	250	246
Kostelec nad Vltavou	157	156	161	168	178	193	213	234	206	204	185	175	233	243
Kovářov	408	442	482	493	516	529	548	590	514	496	475	546	706	730
Kozárovce	116	123	130	137	142	154	186	188	171	161	142	191	199	213
Kožlí	41	41	42	42	41	43	44	45	25	22	20	25	25	27
Kučer	62	70	72	72	76	79	83	86	75	67	70	81	94	98
Květov	65	70	69	69	74	76	80	85	78	74	55	66	82	86
Milešov	164	184	202	228	227	223	231	236	140	126	112	147	155	179
Nevězice	85	88	88	89	88	89	104	110	103	101	87	116	122	122
Orlík nad Vltavou	102	105	114	102	119	120	128	146	120	110	113	152	165	169
Oslov	97	100	104	110	109	115	129	136	114	107	101	120	142	159
Ostrovec	121	126	134	137	137	142	150	167	157	149	146	175	238	242
Podolí I	88	95	98	99	96	95	98	110	94	106	103	110	115	153
Solenice	55	56	59	62	64	62	61	68	64	86	74	107	106	120
Temešvár	38	48	47	48	49	49	52	54	44	44	43	44	46	64
Varvažov	188	190	194	186	175	174	187	186	157	151	119	155	191	206
Vojníkov	43	45	47	50	48	50	50	80	48	41	35	39	60	63
Vráž	50	55	54	54	54	56	69	81	85	90	90	96	118	136
Zvíkovské Podhradí	33	37	32	38	36	33	35	41	38	46	51	66	82	82
C E L K E M	2377	2531	2658	2728	2775	2842	3053	3290	2711	2638	2437	2924	3456	3689

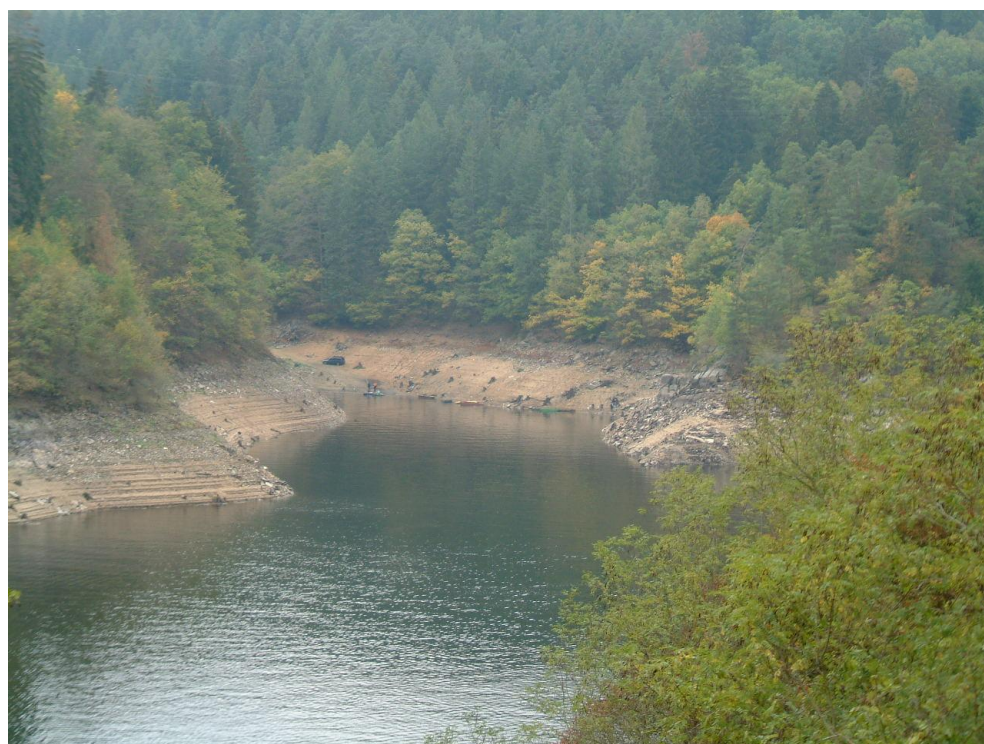
Zdroj:vlastní, dle Růžková, Škrabal (2006), ČSÚ (2016)

Příloha č. 24: Pokles hladiny v obci Orlik nad Vltavou v r. 2015

Zdroj: vlastní

Příloha č. 25: Pokles hladiny na řece Otavě u Zvíkovského mostu v r. 2015

Zdroj: vlastní

Příloha č. 26: Pokles hladiny na Orlicku v r. 2015

Zdroj: vlastní

Příloha č. 27: Problém lodní dopravy v r. 2015

Zdroj: vlastní

Příloha č. 28: Problém poklesu hladiny v r. 2015 pro lodní dopravu

Zdroj: vlastní

Příloha č. 29: Dotazování představitelů veřejné správy

Jméno	Funkce (dobu výkonu funkce)	Území	Druh kontaktu
Miroslav Šplíchal	místostarosta (9 let)	Milešov	osobní schůzka
Stanislav Stoulil	starosta (1,5 roku)	Klučenice	telefonicky
Pavel Burda	starosta (3,5 roku)	Kozárovce	telefonicky
Pavel Hroch	starosta (13 let)	Kovářov	email
Jan Mára	starosta (1 rok)	Orlík nad Vltavou	osobní schůzka
Eva Hospasková	starostka (10 let)	Varvažov	osobní schůzka
Josef Bárta	starosta (1 rok)	Zvíkovské Podhradí	osobní schůzka
Klára Kotorová	Vedoucí IC města Písek	Region Písecko	osobní schůzka
Mgr. Aleš Kadlčák	Katelán hradu Zvíkov (23 let)	hrad Zvíkov	osobní schůzka

Zdroj: vlastní

Příloha č. 30: Dotazování zástupců rekreačních středisek a kempů

Název	Funkce respondenta	Území	Druh kontaktu
Bungalovy a hotel Zvíkov	pracovnice	Zvíkovské Podhradí	osobní schůzka
Tábořiště Stará cesta	správce	Temešvár	telefonicky
Kemp Velký Vír	správce	Kožlí	telefonicky
RS Husárna Sobědraž	majitel	Kostelec nad Vltavou	telefonicky
Kemp Podskalí	správkyně	Klučenice	telefonicky
Kemp Trhovky	správkyně	Milešov	telefonicky
Yacht club Milešov	člen Yacht klubu	Milešov	email

Zdroj: vlastní

Příloha č. 31: Otázky pro řízené rozhovory se starosty obcí

1. Jak dlouho vykonáváte funkci starosty obce?
2. Jakým způsobem ovlivnila Vaši obec výstavba Orlické přehrady?

Otázky ohledně cestovního ruchu a rekreace

3. Je Vaše obec závislá na cestovním ruchu a rekreaci?
4. Jak hodnotíte letní sezónu r. 2015?
5. Jak se dlouhodobě vyvíjí návštěvnost obce?
6. Jaký vývoj návštěvnosti očekáváte v budoucnosti?
7. Jak se snažíte propagovat Vaši obec a jaké akce pořádáte pro turisty?
8. Odkud nejčastěji pocházejí majitelé chat a chalup ve Vaší obci?
9. Jak ovlivnil proces privatizace v 90. letech cestovní ruch a rekreaci ve Vaší obci?
10. Byla ve Vaší obci zastoupena podniková rekreace? (+ jaké podniky, současný stav)
11. Zaniklo po r. 1990 nějaké rekreační středisko ve Vaší obci?
12. Kdo je hlavní zaměstnavatel v obci popř. kam místní dojíždějí za prací?
13. Co považujete za silnou stránku obce?
14. Co považujete za slabou stránku obce?
15. Jak hodnotíte dopravní dostupnost do obce?

Otázky ohledně stavu a budoucnosti Orlické přehrady

16. Jaké problémy Vám působilo kolísání hladiny přehrady v r. 2015?
17. Jak se bude podle Vás problematika kolísání hladiny Orlické přehrady vyvíjet?
18. Řeší se budoucnost Orlické přehrady v rámci obce, regionu, spolku/svazku obcí?

Zdroj: vlastní

Příloha č. 32: Otázky pro řízené rozhovory se zástupci rekreačních středisek a kempů

1. Kdy kemp/rekreační středisko vzniklo?
2. Je podle Vás cestovní ruch a rekreace dominantní funkcí oblasti?

Otázky ohledně cestovního ruchu a rekreace

3. Jak hodnotíte návštěvnost v letní sezóně r. 2015?
4. Jak se dlouhodobě vyvíjí návštěvnost zařízení?
5. Jaký vývoj návštěvnosti očekáváte v budoucnosti?
6. Čím je návštěvnost nejvíce ovlivněna?
7. Jak se snažíte propagovat Vaše zařízení?
8. Odkud nejčastěji pocházejí návštěvníci Vašeho zařízení (národnost, region ČR)?
9. Co považujete za silnou stránku destinace?
10. Co považujete za slabou stránku destinace?

Otázky ohledně stavu a budoucnosti Orlické přehrady

11. Jaké problémy Vám působilo kolísání hladiny přehrady v r. 2015?
12. Jak jste situaci řešili?
13. Bude Vám působit problémy navýšení retenčního prostoru o 1,3 m?

Zdroj: vlastní

Příloha č. 33: Otázky pro řízené rozhovory s dalšími aktéry v destinaci

1. Jak dlouho zde pracujete / žijete / provozujete činnost?
2. Je podle Vás cestovní ruch dominantní funkcí oblasti?
3. Jakým způsobem ovlivnila objekt/území výstavba Orlické přehrady?

Otázky ohledně cestovního ruchu a rekreace

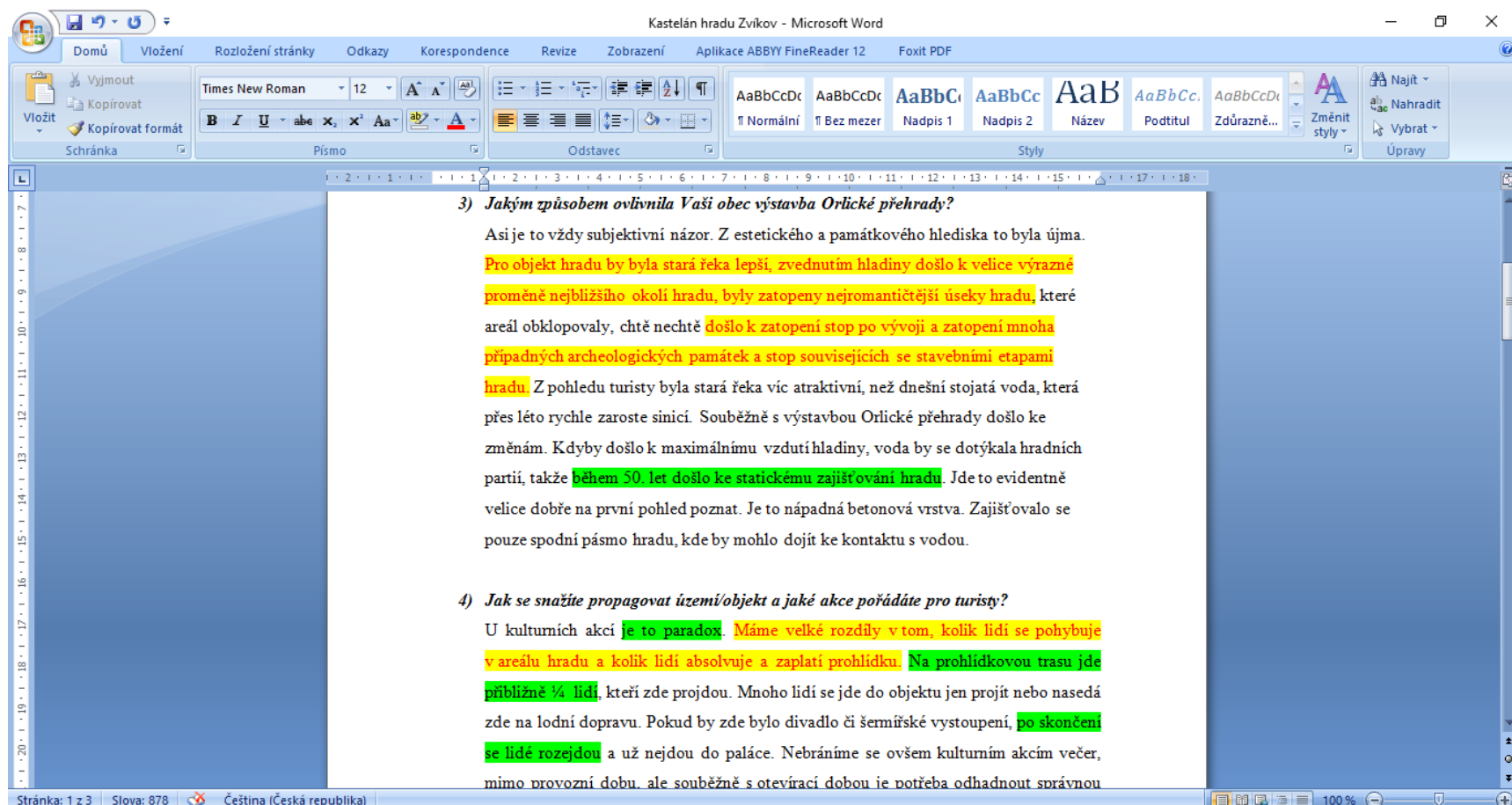
4. Jak se snažíte propagovat území/objekt a jaké akce pořádáte pro turisty?
5. Jak hodnotíte cestovní ruch na Orlicku?
6. Jak hodnotíte letní sezónu r. 2015?
7. Jak se dlouhodobě vyvíjí návštěvnost objektu/slужby/území?
8. Jaký vývoj návštěvnosti očekáváte v budoucnosti?
9. V jakém období letní sezóny zaznamenáváte největší návštěvnost?
10. Čím je návštěvnost každoročně nejvíce ovlivněna?
11. Jaké důsledky měl na Váš objekt/slужbu/území proces privatizace?
12. Co považujete za silnou stránku destinace?
13. Co považujete za slabou stránku destinace?

Otázky ohledně stavu a budoucnosti Orlické přehrady

14. Jak na vás působil problém kolísání hladiny přehrady v r. 2015?
15. Řeší se budoucnost Orlické přehrady v rámci obce, regionu, spolku/svazku obcí?

Zdroj: vlastní

Príloha č. 34: Vyhodnocení řízených rozhovorů metodou doslovné transkripce na příkladu přepisu rozhovoru s kastelánem hradu Zvíkov

Zdroj: vlastní